

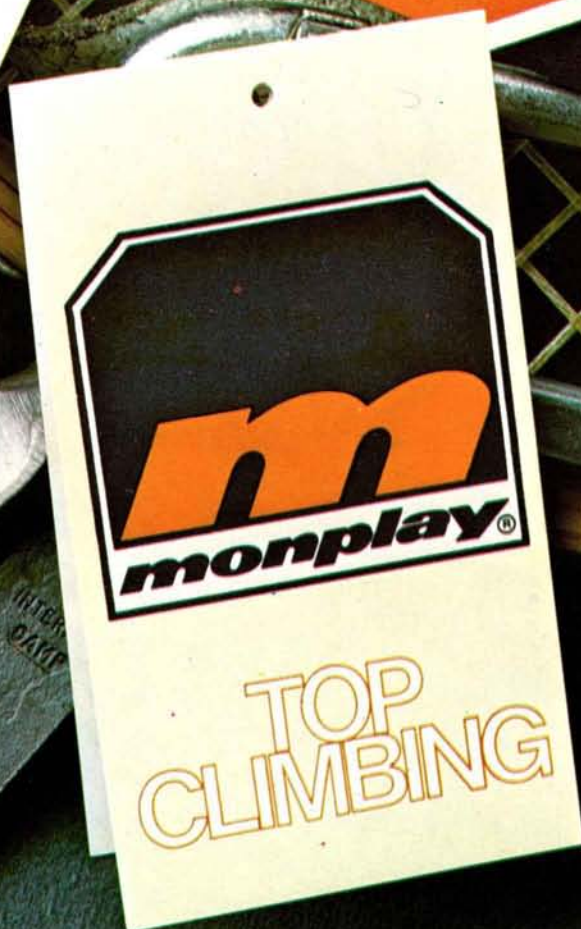
MUNTANYA

726 **1983**

vestits per a en-
trenaments,
squasch,
polos,
camises,
pantalons,
faldilles,
vestits...

anoracs,
jaquetes,
monoesquís,
pantalons tècnics i
encoixinats...

plomífers,
jaquetes,
pantalons i sacs
de plomissol,
equips de fibra polar,

equips trèking,
cota 9000,
rociadores,
cogulles,
fundes de bivac,
complements...

...amb la qualitat

monplay, s.a.

L'ESPECIALITAT NOSTRA: LA MUNTANYA!

PROMOCIONS:

Kurt Diemberger.

R. Messner.

NOVETATS EXPEDICIÓ CATALANA EVEREST 82

MATERIAL:
SACS
MOTXILLES
BOTES
CLETES
CORDES
PIOLETS
GRAMPONS

MARQUES:
PETZL
SERVAL
BOREAL
CHARLET

**CADA DIA SÓN MÉS ELS ALPINISTES I ESQUIADORS
QUE PRACTIQUEN EL «WINDSURFING»**

NAVEGA AMB NOSALTRES

PLANXES PER 2.362 ptes. AL MES

esports edelweiss

Gran Via, 527 (cantonada C. Urgell). Teléf. 254 83 00. BARCELONA-11

SI VOLEU EL FULLET «COMO APRENDER WINDSURFING», DEMANEU-NOS-EL

PROVA D'UN PRODUCTE EN EL CIM DEL MÓN

Les cordes de Trevira-Alta Tenacitat, un cordó umbilical per als escaladors de l'Everest

Pel novembre visitaren el nostre Departament de relacions públiques dos personatges singulars. Ompliren la nostra oficina d'aire fresc. I és que venien de l'Himàlaia, després de suportar-hi temperatures de 40 i fins 45 graus sota zero.

De primer es presentà el senyor Josep Manuel Anglada, director tècnic de l'Expedició Catalana a l'Everest-Sagarmatha-1982, i poca estona més tard arribà el senyor Jaume Altadill, un dels fotògrafs i càmera de la mateixa expedició. Venien a donar-nos les gràcies pels 8 quilòmetres de corda que els havia subministrat el nostre Departament de Fibres a través del client fabricant «Juan Roca Arderiu».

Un cop establerta l'amistat, és a dir, al cap de dos o tres minuts d'haver arribat, comencen a informar-nos de fets sorprenents. Per exemple, que els preparatius per a l'expedició exigiren

dos anys i quatre mesos, i que, per tant, ara ja comencen a preparar el proper intent, d'ací a dos anys.

Escaladors: els triomf de la raó sobre l'apassionament

Ens adonàrem també que el fet d'haver renunciat a coronar el cim, tot i trobar-se'n només a 350 metres d'altitud, després d'haver ascendit fins a 8.500 m, revela sobretot l'enorme disciplina i el sentit comú d'aquest equip, format per homes assenyats i racionals, que desmenteixen tota possible llegenda d'escaladors fanàtics o de fàcils emportaments passionals.

Al nostre company Josep Matalonga, responsable del producte Trevira-Alta Tenacitat en el Departament de Fibres, l'interesa de confirmar una cosa que ja sap: les cordes Trevira, amb tota seguretat, han respost a les proves més exigents. Així, doncs, en parlem amb el senyor Anglada, i ell ens diu: «Hi ha dos tipus de corda; la **dinàmica**, de màxima flexibilitat i extensió controlades, emprada en escalada, que es fabrica amb fibra poliamida; i l'**estàtica** o corda fixa, anomenada també passamà, que garanteix la seguretat durant l'escalada.»

Les cordes a prova

D'aquesta darrera s'exigeix la màxima resistència al desgast per fregament, un pes raonable i també bona resistència al trencament, o bé que aquest no es produeixi de cop, al marge de la seva indeformabilitat i impermeabilització a qualsevol temperatura. La corda estàtica es fabrica amb polièster. El nostre Trevira-Alta Tenacitat, compleix amb tots aquests requisits. Fins als anys 50

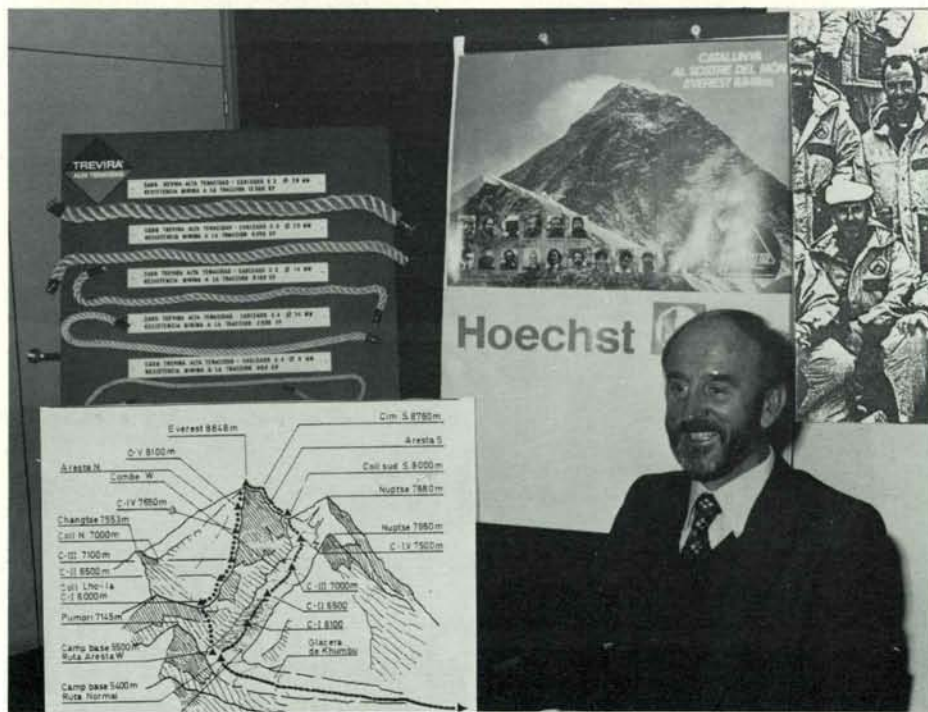

encara s'utilitzaven cordes naturals, de cànem, que tenien el greu defecte d'endurir-se en mullar-se.

Preguntàrem al senyor Anglada de quina manera es van carregar a l'esquena els 8.000 m de la nostra corda de Trevira, i ens va aclarir això: «Es distribueixen en rotlles de 60 m que pesen 6 Kg en la de diàmetre més gran (9 mm), la qual és utilitzada mentre es puja des del campament de base i en el primer i segon campaments. A partir d'aquí, utilitzem la corda de menor diàmetre (7 mm), en rotlles de 120 m, però que pesen aproximadament el mateix, gràcies als dos mm de diferència de gruixària».

L'alçada i les seves conseqüències

Ens cal aclarir que, quan l'amic Anglada parla de campament de base, i primer i segon campaments, es refereix a fites d'una altitud no gens menyspreable: el de base era de 5.350 m, és a dir a una superior altitud que la del Mont Blanc, i el primer i el segon a 6.050 m i a 6.750 m; el tercer campament era a 7.150 m, més alt que l'Aconcagua; el quart, a 7.550 m, i el

cinquè a 8.100 m (el cim de l'Everest té 8.848 m).

I continua el senyor Anglada: «La primera cosa que fem és establir unes rutes d'ascensió, amb l'ancoratge de corda estàtica en trams de 60 m, que, com he dit, corresponen a la llargada dels nostres rotlles de 9 mm.»

Preguntem al senyor Anglada quants quilos de pes ha perdut: «Més de cent», ens diu.

Trenta-set persones empenyen 20 Tones cap amunt!

«A partir d'aleshores, el desgast a què es veu sotmesa la corda és constant, ja que el camí de corda d'un campament a l'altre es recorregut en anades i tornades del grup; en el nostre cas, disset de l'equip i vint xerpes. Trenta-set persones havíem de transportar 20.000 kg de material, el volum del qual es reduïa a mesura que pujàvem. Un altre desgast el produeix el fregament constant dels júnars (una mena de fre per tal de subjectar-se a la corda, que funciona com a un nus prúsic, és a dir que quan s'estira queda travat) per tal de progressar en els

pendents més verticals o per autoassegurança dels alpinistes.»

«La vida de l'escalador depèn de les seves cordes fins a tal punt que, aquestes, han de ser necessàriament homologades per una institució reguladora com és la UIAA (Unió Internacional d'Associacions d'Alpinisme).» I nosaltres afegim per als nostres lectors que, com és de suposar, les nostres cordes Trevira també passaren per aquest tràmit.

La resistència física i mental.

Imaginem, però, que a la seguretat mecànica dels materials s'ha d'afegir la necessària integritat física i psíquica dels expedicionaris.

«Sí. La manca d'oxigen és el principal enemic per al desenvolupament normal de les funcions físiques i mentals. Cal tenir en compte que, a partir del quart campament, havíem de dormir amb la mascareta d'oxigen posada. «Un altre aspecte que podria semblar secundari i no ho és: els aliments envasats, la manca de verdura i aliments frescos es converteix en un factor inquietant, sobretot per als escaladors llatins. Sembla que els nòrdics suporten millor

la dieta un xic artificial de les expedicions».

Per què van renunciar, a pocs metres de l'èxit?

Tot seguit ens interessem, lògicament, per les causes que determinaren l'abandonament de l'escalada, quan mancaven només 350 m per a coronar el cim, i per la mort del xerpa Nima Dorje, tan comentada recentment en els mitjans de difusió.

«Quan havíem superat els 8.500 m, ens fuetjava un vent que, calculàvem, devia ser de 100 a 120 Km. Els nostres cossos estaven sotmesos a una temperatura de 45 graus sota zero. Vam haver de renunciar. El xerpa inicià immediatament el camí de retorn, relliscà pel pendent de la cara nord i caigué al buit... Aquest tràgic accident i la nostra renúncia són dos fets indubtablement relacionats, però la decisió va ser prèvia a l'accident. Durant els dies següents, el temps encara empitjorà i vam haver de renunciar-hi definitivament.»

Tevira, una corda per a estona

Josep Manuel Anglada, que va començar a escalar a disset anys, justament a Alemanya, on estudiava Economia a Stuttgart, s'acomiada de nosaltres. D'ell, sabem que va ser un dels tres espanyols que van coronar l'Annapurna, «el primer vuit-mil», i que avui es dedica al reciclatge de retalls de

paper, una bona tasca en el tan necessari aprofitament dels recursos naturals. No volem substraure-li més temps, i si que volem agrair-li l'amabilitat que ha tingut de visitar-nos. Li assegurarem «corda per a estona» en futures expedicions; i, a l'amic Altadill, agrai'm també les fotografies que ens ha facilitat.

Bona sort, a la propera vegada!

A/s seus peus
**calçat
infantil**

● BALMES
PLAÇA MOLINA

● AVDA.
PAU CASALS, 15

● PASSEIG
SANT JOAN, 139

KATAKROK

CULTURA POPULAR

PUBLICACIONS DE L'OBRA SOCIAL, CAIXA DE BARCELONA

«**Almanacs de Barcelona**» Lluaris, Calendaris i Pronòstics Segles XV a XX.

Realització: Josep Mafià, Ramón Valverde, Ester Valls, Susanna Vintró.
Barcelona, gener 1983.

El llibre que acompanya l'exposició «Almanacs de Barcelona» documenta d'alguna manera el canvi d'any, amb els seus esdeveniments socials i polítics, per mitjà de diversos anuaris o números extraordinaris de les diferents publicacions.

Dins d'aquestes, l'almanac en la seva doble faceta de calendari i mitjà d'informació, ha estat un element important per a la premsa barcelonina.

Aquest llibre mostra de manera sintètica els cinc segles d'almanacs impresos a Barcelona; amb tot el que irradien i reflecteixen ens poden ajudar a profundir en el coneixement de la història i de l'esperit de la nostra ciutat.

«**Ara ve Nadal**»

Realització: Josep Mafià, Bienve Moya, Antònia Pélaury, Ester Valls, Ramón Valverde, Susanna Vintró.

Barcelona, desembre 1981.

El llibre és el catàleg de l'exposició «Ara ve Nadal» (desembre 1979), però conté a més un anexe d'adresses d'activitats referents a aquestes festes i una bibliografia. El llibre —com l'exposició— preten la divulgació de les tradicions lligades a la festa de Nadal i al solstici d'hivern, en un moment en que hi ha una forta tendència a la seva desnaturalització i fins i tot desaparició. Conté un recull d'elements escampats a arxius, museus i col·leccions particulars agrupats per a aquesta mostra: el símbol del foc i l'arbre, les herbes que donen sort, les rifes, les fires, els àpats tradicionals.

SANT JOAN,
LES PESTES DEL FOC I DE L'AIGUA,
I COSTUMS ESTRANYS

LA PORTA DE L'ESTIU

CAIXA DE
BARCELONA

OBRA SOCIAL

«**La tardor**» - Recull de tradicions, activitats i costums de l'equinocci de tardor.

Realització i muntatge: Josep Mafià, Ramón Valverde, Ester Valls i Susanna Vintró
Barcelona, setembre 1982.

El llibre, que acompanyava l'exposició sobre el tema de «La tardor» és un recull d'activitats tradicionals i manifestacions festives d'aquesta època de l'any. Té també com objectiu la divulgació de la cultura rural al nostre país i de la significació de les festes del període.

En ell es mostren, amb petits poemes, fotografies, notícies dels diaris i fent un contrast entre les tradicions i la vida actual, les festes majors i aplecs, la verema, les feines agrícoles, la caçera, la matança del porc, els aiguats. I a les ciutats, la reem presa de les activitats culturals, laborals i escolars.

«**La porta de l'estiu**» - San Joan, les festes del foc i de l'aigua i costums estranys.

Realització: Josep Mafià, Bienve Moya, Ester Valls, Susanna Vintró i Ramón Valverde.

Barcelona, juny 1981.

El llibre acompanyava l'exposició de materials que il·lustren les celebracions: des del 24 de juny (San Joan) al 30 de juliol (San Nin i Sant Non).

En ell es parla de la significació dels elements característics d'aquestes festes (l'aigua i el foc) i de les manifestacions lúdiques familiars de l'estiu actual i a l'hora s'evoca l'estueig menestral i costums ja desapareguts.

**CAIXA DE
BARCELONA**

OBRA SOCIAL

En tota tasca col·lectiva cal posar-hi l'ànima, el màxim esforç i, sempre, el seny.

**Sigui quin sigui el resultat, si es fa així,
sempre es pot parlar d'èxit.**

A l'Agrupació Mútua ho sabem per experiència: des de 1902, les diferents generacions que han portat l'Entitat han obrat sota aquesta divisa. I els resultats es van obtenint i ampliant: les prestacions econòmiques en cas de malaltia, invalidesa, defunció, orfenesa, cirurgia, cirurgia pels infants, estada en clínica, son una conseqüència d'una bona estructura social, d'una tasca col·lectiva on tothom ajuda tothom i del seny que ens mena per camins segurs.

Per això admirem les empreses que es fan amb entusiasme i enteniment.

AGRUPACIÓ MÚTUA

DEL COMERÇ I DE LA INDÚSTRIA

Gran Via de les Corts Catalanes, 621

Telèfons 318 18 00 - 318 40 50 Barcelona-10

MUNTANYA

CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA
Club Alpi Català

ANY CVII N.º 726 VOL. 89 ABRIL 1983

Redacció i administració:

Paradís, 10 - Barcelona (2)
Tel. 315 23 11

Director:

Josep Casanovas i Garcia

Maqueta:

Carles Fabregat i Sans

Secretari:

Josep Velázquez i Crespan

Corrector:

Joan Costa i Costa

Publicitat:

J. Casanovas i Novell

Av. Xile, 36, 2.ª, 1.ª

Barcelona-28

Tel. (93) 240 63 98

Adjunts al director:

Salvador Filella i Cornadó

Col·laboradors:

David M. Aloy, Jaume Altadill,

Armand Ballart,

Lluís Belvis, Agustí Jolis,

Modest Montlleó, Alfred

Montserrat, Ramon Pujol i

Alsina, Joan Quintana,

Joan Sabadell, Josep M.ª Sala,

Alfons Valls.

Subscripció:

1.300 pessetes l'any (sis exemplars).

Estranger 1.700 pessetes.

Preu d'aquest exemplar, 400

pessetes. (Comanda de números endarrerits, a la redacció de la revista.)

Dipòsit Legal: B. 545-1958

Fotocomposició i Fotomecànica:

Catalana de Fotocomposició, S. A.

Consell de Cent, 500

Impremta:

SUIMPA, S. A.

Indústria, 110

ISSN: 0212-2111

SUMARI

Editorial	338
Everest 82. De Catalunya estant	
<i>Lluís Puntis i Pujol</i>	340
Raport de l'expedició catalana a l'Everest. (Sagarmatha) Tardor de 1982	
<i>Lluís Belvis-Josep M. Anglada</i>	343
La descoberta d'un país, d'una vida diferent. Un viatge a l'interior de nosaltres mateixos	
<i>Manuel Mateu</i>	358
Observacions mèdiques durant l'expedició. Estudis clínics-conclusions	
<i>Manuel Mateu i Ratera</i>	359
Quelcom sobre la filmació. L'aventura de filmar a 8000 m	
<i>Jordi Pons i Sanginés</i>	368
Film Everest 82. Primera expedició catalana	
<i>Margarida Cardona</i>	371
Camp base, camp base, aci camp V, canvi...	
<i>Josep Casanovas</i>	379
El dia de l'atac final. La muntanya digué no	
<i>Josep Casanovas (a partir de textos de Jordi Pons i Òscar Càdiach)</i>	383
Una altra cara de l'Everest. Tornar a la normalitat	
<i>Alfons Valls</i>	388
Trèkking al país dels xerpes	
<i>Josep Viñas</i>	389
Stupa, dagoba, pagoda, xorten	
<i>Ramón Pinto</i>	399
Expedició canadenc a l'Everest. Breu ressenya	
<i>Josep Casanovas</i>	403
Alguns comentaris sobre el material	
<i>Equip Material</i>	404
Petit resum de premsa	
<i>Manuel Cabanillas</i>	406
Crònica excursionista	
<i>Equip redacció crònica</i>	
Alpinisme	410
Esqui	412
Actes	412

Portada: Everest (8848 m). Aresta W. Pujant al camp IV (7550 m). (Foto: J.M. Anglada.)

Els articles publicats a «MUNTANYA» expressen solament l'opinió de llurs autors. La revista «MUNTANYA», editada pel Centre Excursionista de Catalunya-Club Alpi Català, es publica sense cap finalitat lucrativa.

DIADA DE SANT JORDI

Ciència i Alpinisme

Com cada any, hem celebrat la festa de Sant Jordi al Saló de Cent de l'Ajuntament de Barcelona.

En aquesta ocasió, la imminència de les eleccions municipals i la campanya electoral que s'estava duent terme han fet que, contràriament al que es feia sempre, no la presidís cap representant de l'Ajuntament, sinó el senyor Lluís Puntis i Pujol, president del Centre Excursionista de Catalunya, el qual obrí l'acte i s'adreçà als presents amb les següents paraules:

«Estimats consocios, amics tots, companys de Junta Directiva, senyor president de la Federación Española de Montañismo, que ens feu l'honor d'acompanyar-nos en aquesta presidència:

El dia de Sant Jordi i aquestes estimades parets del Saló de Cent apleguen, cada any, un bon nombre de socis del Centre Excursionista de Catalunya.

L'Ajuntament de Barcelona ens fa l'honor d'acollir-nos-hi per celebrar aquesta festa del patró de Catalunya, que els nostres antics consocios escolliren com a patró de l'Entitat.

Cada any, noves promocions de socis distingits amb les insígnies d'or i de plata hi troben antics companys, recorden belles excursions, prometen íntimament de seguir units a l'entitat per molts anys més.

Gràcies a aquesta promesa íntima, sincera, podem festejar cada any una virtut ben arrelada en els socis del Centre: la virtut de la fidelitat.

Avui són noranta-nou els qui, durant vint-i-cinc o cinquanta anys, l'han mantinguda i han ajudat a fer créixer un arbre rar i cobejat: l'arbre de la continuïtat, regat amb l'aportació del treball voluntari, la col·laboració efectiva, l'estimació constant.

Els socis més antics dels qui són ací potser recorden els homes que, ja fa setanta-cinc anys —el 1908—, constituïren dues noves seccions del Centre Excursionista de Catalunya: la Secció de Geologia i Geografia Física, i la Secció d'Esports de Muntanya, transformada aquesta, l'any 1934, en dues de diferents —Secció de Muntanya i Secció d'Esquí.

Així tenim ara entre nosaltres tres seccions ben fructíferes avui encara, plenes de possibilitats, plenes d'esperança de seguir rebent de tots els socis l'impuls, la col·laboració, la participació, per fer progressar dos aspectes del mateix excursionisme, vàlids i ben necessaris avui com ahir. I heus ací que, per una felicitat coincidència, aquest mateix vespre a Barcelona, elles parlen als nostres conciutadans, en dos llocs diferents. En efecte, per una banda, el nostre estimat consoci i membre de l'Institut d'Estudis Catalans, Joan Ainaud de Lasarte, ens oferirà el seu parlament sobre «L'excursionisme científic i la investigació catalana», i tots plegats, com a membres del nostre estimat Centre, sentirem la satisfacció de pensar que aquella Secció de Geologia i Geografia Física, fundada fa setanta-cinc anys, també ha contribuït en aquesta tasca de recerca, de desenvolupament de la ciència a Catalunya, i que pot seguir contribuint a la popularització d'aquesta ciència i al desvetllament de l'interès pel seu estudi.

Per altra banda, en aquests mateixos moments i en un altre indret de Barcelona, al Palau de Congressos de Montjuïc, una pel·lícula del Centre Excursionista de Catalunya parla als barcelonins de l'aportació de l'excursionisme a la descoberta de la muntanya, de les cultures i dels pobles. És el film «Everest 82,

primera expedició catalana», resultat de l'expedició organitzada per la nostra entitat, gràcies també a l'aportació d'un grapat de socis i al suport moral de tot Catalunya (perquè així fou, en efecte, i goso dir-ho sense por d'exagerar, quan penso en la il·lusió, l'angoixa, l'esperança col·lectives, viscudes la tardor passada, a través de tots els medis de comunicació). Llavors els alpinistes catalans eren a punt de coronar la seva obra, i tots, des de la pàtria, els acompanyàvem i érem amb ells. Tots ells estaven animats per un desig de superació, d'aventura, de pujar al sostre del món i de veure-hi voleiar la bandera de Catalunya.

Del C.A.D.E., de la Secció de Muntanya, han sortit els socis del Centre que, amb els d'altres entitats germanes, treballaren durament, escalaren en difícils condicions, convisqueuren a terres estranyes durant molts dies i conegueren el dolor de perdre en l'empresa dos companys, dos nous amics del país dels xerpes.

Amb un semblant desig d'aventura, de superació, fa setanta-cinc anys que la nostra Secció d'Esports de Muntanya emprengué la tasca social i posà la primera pedra del futur desenvolupament de l'alpinisme català. Es proposà d'introduir l'esquí a Catalunya, i ho féu amb un triple objectiu: facilitar les excursions d'alta muntanya a l'hivern, iniciar la joventut en les pràctiques esportives i ensenyar a esquiar als habitants dels pobles de muntanya per treure'ls de l'isolament secular dels hiverns enmig de la neu.

Amb voluntat de fer feina duradora, l'obra es va iniciar d'una manera seriosa i col·lectiva. Així ens ho deixaren escrit a les pàgines del

nostre Butlletí aquell llunyà març de 1909, quan, tres mesos justos després de la primera excursió oficial als Rasos de Peguera, celebraren al Matagalls el 1er. Concurs Català de luges, i no oblidaren de fer constar que «... la bandera catalana voleiava majestuosa al bell cim d'aquella serra».

Fou un intent seriós i col·lectiu que reeixí: els tres objectius inicials foren ben aviat assolits. I encara d'altres que en són conseqüència: l'obra de xalets i refugis; la creació dels Salons de l'esquí català; l'inici d'equipament de l'estació d'esquí de la Molina amb el xalet, trampolins, la primera escola; la instauració de concursos, ral·lies i campionats a tots nivells; l'assenyalament de camins de muntanya; el reconeixement del nostre alpinisme a nivell internacional; la publicació de postals, guies, mapes...

Els socis que ingressaren al Centre l'any 1933 en prengueren el relleu, participaren en aquella obra, l'engrandiren en els moments en què el nostre enyorat mestre Pau Vila presidia l'entitat, donava cursos per ensenyar-hi geografia i, dos anys més tard, el 1935, presidiria a Barcelona el V Congrés de la Unió Internacional d'Associacions d'Alpinisme, organitzat pel Centre Excursionista de Catalunya, que n'era un dels fundadors.

Vint-i-cinc anys després, els qui ingressaren al Centre trobaren la mateixa entitat. L'entitat que els seus socis i directius, presidits per Lluís de Quadras, havien sabut mantenir viva, immersa en l'atormentada història de Catalunya, fent història amb ella i enllaçant generacions de catalans que decididament estimen llur terra, han après d'estimar-la cada dia més, en conèixer-la tot anant d'excursió i enfortint l'obra de la nostra entitat.

Cada any en aquest dia, en reveure tantes cares d'amics, en recordar les moltes hores passades en comú treballant pel nostre Centre, en pensar en l'immens treball de tots els qui ens han precedit, s'aferma la convicció que aquest és el camí —difícil, com ho deu haver estat sempre—, però que és el nostre: el del treball voluntari.

El treball ofert voluntàriament, que dona vida a les associacions ciutadanes, penyora de la salut democràtica d'un poble.

Per això hem vist amb satisfacció l'actuació de l'Ajuntament de

Portada: Reproducció del cartell anunciador d'una Exposició de gravats, planols, fotografies, etc., de monuments desapareguts a Catalunya i principalment a Barcelona, durant el segle XIX, a l'estatge social. Autor del cartell, Josep M.ª Comas, soci del Centre.

Barcelona, que, durant aquest any i en diverses trobades, ha aplegat les entitats culturals de la ciutat, n'ha escoltat els projectes, dificultats, possibilitats d'actuació col·lectiva..., i també la del Govern de Catalunya, que, a través de la Subdirecció d'Acció Cívica, ha valorat el treball associatiu, i ha organitzat un cicle de conferències sobre el treball voluntari.

L'actitud de les nostres institucions és positiva, i ho serà més com més vitalitat demostrin les associacions i entitats.

Els vents ens són favorables: bé caldrà aprofitar-los. Posem-nos-hi tots, per anar endavant.

Vull acabar aquests mots donant

gràcies a tots els qui heu fet possible aquesta celebració, especialment als cantaires de l'Orfeó de Sants, que avui ens ofereix gentilmente el concert de cloenda. I em plau de fer constar que aquesta col·laboració és el resultat dels contactes entre associacions que abans he esmentat: una prova ben agradable de l'esperit de col·laboració que ens anima.

Finalment, no podem oblidar que, a fora, a la Plaça de Sant Jaume, hi té lloc una manifestació reivindicativa en defensa de la llengua, la cultura i la nació catalanes. Volem fer-los arribar des d'aquí la nostra més profunda adhesió.

Amics, moltes gràcies i fins l'any que ve».

EVEREST 82 DE CATALUNYA ESTANT

Lluís Puntis i Pujol

A poc a poc anem arrodonint una obra que havíem imaginat i que els nostres escaladors tenien pendent feia temps: l'aventura de l'Everest.

A mesura que milloraven la preparació tècnica, el material d'alpinisme, les comunicacions, la informació i les experiències, s'anava afirmant la convicció que l'Everest era possible, que no era cap temeritat el fet

d'intentar-lo. L'any 1977, tot just elegit president del Centre, iniciàrem amb l'actual vice-president, l'Emili Civís, els primers contactes per apropar-nos a la muntanya. Pensàrem en l'ascensió per la banda del Tibet, que en aquells moments ja havia estat invadit per la Xina.

Visitàrem l'embaixada d'aquest país: converses, consultes, visió del film de

la seva expedició a l'Everest... De moment, però, tot plegat no passà d'aquí. La Xina continuava sense voler concedir permisos, i amb els del Nepal tampoc podíem pensar-hi, perquè tots els que podien interessar-nos estaven ja adjudicats per uns quants anys.

Però la «cuca» per l'Everest ja no ens deixaria. I, entre tots els qui hi pensàvem, va treballar-hi amb

Tibet

A l'Himàlaia del Nepal es troben situades vuit de les muntanyes més altes de la terra, per sobre dels 8000 m, aquestes són:

Everest (Sagarmatha)	8848 m	Cho Oyu	8189 m
Kangchenjunga	8597 m	Dhaulagiri I	8172 m
Lhotse	8501 m	Manaslu	8156 m
Makalu	8470 m	Annapurna I	8078 m

L'Honorable President Jordi Pujol lliura una bandera al cap de l'expedició, Lluís Belvis. (Foto: Rosa Sabadell.)

persistència i oportunitat en Lluís Belvis, llavors secretari de la Junta Directiva.

Ell, en un dels seus viatges al Nepal va portar un permís per a l'Everest, pel postmonsó de la tardor de l'any 1982.

Va oferir aquest permís a la seva entitat, el Centre Excursionista de Catalunya, perquè aquesta fos l'organitzadora de l'expedició, i la Junta Directiva va decidir que així seria si es trobava el necessari recolzament econòmic.

I es va trobar.

El grup de Banca Catalana entengué tot el sentit de la nostra empresa, una obra col·lectiva i volgudament oberta a tot Catalunya: en copsà la importància i es féu càrrec del pressupost presentat.

Amb aquest primer pas imprescindible, l'expedició per a dur Catalunya al sostre del món inicià la marxa.

Dos anys de treball per lligar tots els caps i deixar-ho tot a punt. El Comitè format per Joan Creixams, Emili Civis, Lluís Belvis i Josep Casanovas va fer bona feina, i tots els expedicionaris i molts amics també els vam ajudar.

Una de les gestions primordials havia estat la composició de l'equip expedicionari.

Des d'un primer instant, el Centre Excursionista de Catalunya havia volgut que aquesta expedició fos oberta a tot l'alpinisme català. És a dir, que fossin convidats a participar-hi escaladors d'altres entitats excursionistes: els qui en aquell moment, i a criteri del comitè organitzador, millor s'adaptessin a les condicions de preparació, temps lliure, experiència i temperament, fins a completar el nombre de disset, els necessaris segons el plantejament previst de l'expedició.

Després vingué la selecció de material i aliments, gestió de viatges, transport, assegurances, permisos burocràtics. Moltes gestions peremptòries que cal realitzar puntualment, que es multipliquen d'una manera insospitada i que absorbeixen els organitzadors d'una manera total.

Afegim-hi, en aquest cas, un greu contratemps que ens afectà: el fort augment de preu del dòlar, quan tot just començàvem les gestions. Això capgirà el pressupost i calgué recórrer a demanar ajut a institucions, empreses comercials i industrials.

La Generalitat de Catalunya, a través de la Direcció General de l'Esport, i la Diputació de Girona, la Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya, el Comitè d'Expedicions de la Federació Española de Montañismo, Televisión Española a Catalunya, empreses grans, petites i mitjanes del nostre país ens han ajudat, i em plau de fer-ho constar, així com la promesa d'ajuda de l'Ajuntament de Barcelona, amb la qual comptem.

Amb la compra de targetes postals, cartells i samarretes, molts ciutadans també ens han ajudat. Tots s'han fet

El grup expedicionari a l'Ajuntament de Barcelona amb l'alcalde Narcís Serra i el regidor Enric Truño. (Foto: EFE.)

seva l'expedició i han donat un escalf moral molt valuós als disset catalans que s'havien fet el propòsit de petjar el cim més alt de la terra, de pujar-hi la nostra bandera: la bandera catalana que el molt honorable President de la Generalitat de Catalunya els va lliurar el dia del comiat.

Havíem celebrat molts actes públics per portar l'expedició al carrer: presentacions a les entitats excursionistes que ho sol·licitaven, recepcions als Ajuntaments, presència al Saló de l'Esport, a la Fira de Mostres de Barcelona, a l'Expocultura, etc.

Molta feina feta voluntàriament,

repartida entre tots amb els millors desigs de col·laborar, perquè tothom sabia que calien molts esforços i tots eren importants.

Aquest cúmul de gestions queden a l'ombra de la realització esportiva, no es veuen mai del tot; però el cert és que no s'acaben pas el dia de la marxa, i que continuen el dia del retorn a casa.

Fos com fos, el 17 de juliol de 1982 podíem acomiadar els expedicionaris a l'aeroport del Prat, havent ja enllestit

L'operació Cartes Postals permeté d'apropar l'expedició a tots els simpatitzants.

L'arribada a l'aeroport del Prat fou una explosió d'alegria i emoció. Uns centenars d'amics reberen l'expedició en un gran ambient de solidaritat. (Foto: Omedes.)

tràmits i gestions, i així quedava tancada una primera etapa. Els qui se n'anaven aviat se n'oblidarien, perquè només desitjaven pensar en la muntanya.

Els qui ens quedàvem a Catalunya, familiars i amics, en començàvem també una altra: la de comptar cap enrera, fins al moment esperat de l'atac al cim.

Gairebé al dia podiem seguir els passos dels nostres companys, gràcies als tèlexs que rebíem i a la prevista connexió per ràdio des del campament base, via Katmandu - Argentina - Catalunya, amb la col·laboració sempre tan valuosa dels ràdio-afecionats.

Durant tot l'estiu del 82, un cop cada setmana, els dimarts al vespre, ens aplegàvem a l'estatge social amb els familiars dels expedicionaris i, a través de ràdio i telèfon, en rebíem les veus. Els seguïem pas a pas i estàvem pendents del temps que els feia, força dolent, i de les adversitats que, massa, els van acompanyar mentre avançaven, instal·laven campaments, guanyaven altura... A voltes, les veus s'entien poc. Llavors parlàvem nosaltres i, segons que diuen, ens sentien molt bé.

Tots hem agraït aquests contactes perquè ens donaven confiança i ens convenien que les coses marxaven responsablement, serenament, i amb tot l'entusiasme que calia per enfrontar-se a una empresa tan arriscada.

El cap de premsa, Manuel Cabanilles, feia arribar als mitjans d'informació les dades interessants a mesura que es produïen, i aquests se'n feien ressò de

seguida. En llocs i espais ben preferents, i com no s'havia fet mai fins llavors, s'hi parlava d'alpinisme. La notícia de «muntanya» havia deixat el raconet on molts cops l'havíem d'anar a cercar i s'havia convertit en tema d'interès general.

La Primera Expedició Catalana a l'Everest, anava guanyant espais dia a dia, fins aconseguir-ne el màxim els dies de l'atac al cim i de la posterior decisió de retirada.

A l'actitud tan positiva dels mitjans de comunicació hem d'agrair, sens dubte, l'adhesió de tots els catalans als fets que en aquells moments s'estaven produint a tants quilòmetres de casa. Els ciutadans acabaren fent-se seva l'expedició, i dels ambients més diversos rebíem proves d'interès, simpatia, solidaritat. Així ho fèiem arribar als expedicionaris, el quals prou s'adonaren, en tornar a Catalunya, de com havien anat les coses per aquí, en veure la rebuda, l'emocionant rebuda, que els feren antics i nous amics.

Han passat mesos i l'expedició segueix ben viva. Segueix ben viva per a tots els qui veuen la pel·lícula del Centre Excursionista de Catalunya, realitzada per Jordi Pons amb col·laboració de Jaume Altadill i Òscar Cadiach, i posteriorment amb la participació valuosa d'altres col·laboradors: Baleyto, Belvis i Serrahima.

Més de 28.000 persones ja l'han vista. L'hem presentada en unes quantes poblacions de Catalunya i tothom ha tornat a reviuire les angoixes passades, s'ha sentit un altre cop unit

als expedicionaris en reveure la duresa de la tasca i l'alt esperit d'equip de tots i cada un d'ells. Tots hem sentit altre cop la tristesa per la pèrdua dels companys xerpes i hem admirat la serena decisió final de retirada, a tan pocs metres del cim. Tots tornem a desitjar que Catalunya pugui arribar al sostre del món.

Més endavant tindrem el llibre que Manuel Mateu, el metge de l'expedició, està escrivint, així com el que preparen Jaume Altadill i Lluís Belvis...

En aquest número especial de la nostra revista trobareu una explicació detallada de tots els fets succeïts a l'Himàlaia, feta pels qui hi intervingueren. Jo només he volgut fer-hi una lleugera referència per manifestar l'agraïment de l'entitat a tots ells, expedicionaris, socis, amics i col·laboradors que han fet confiança al Centre Excursionista de Catalunya perquè dugués a terme aquest primer intent català al sostre del món.

Les institucions s'afermen, les entitats duren i creixen, sobretot, amb l'aportació dels socis que decideixen de transformar en actuacions col·lectives, socials, les que haurien pogut ser actuacions particulars, individuals.

Amb aquesta aportació que avui celebrem, el Centre Excursionista de Catalunya ha obert un solc profund, un camí d'aventura i d'exigència, que d'altres alpinistes seguiran. És una fita més que les entitats excursionistes catalanes afegeixen a la llarga història de la descoberta de la muntanya, començada fa més de cent anys.

RAPORT DE L'EXPEDICIÓ CATALANA A L'EVEREST

(Sagarmatha) Tardor de 1982

Lluís Belvis – Josep M. Anglada

Equip Expedicionari Català

Lluís BELVIS (Cap d'expedició)
Emili CIVÍS (Sots-cap)
Josep Manuel ANGLADA (Director Tècnic)
Jordi PONS (Responsable Cinema)
Manel MATEU (Metge)
Josep CASANOVAS (Comunicacions i finances)
Jaume ALTADILL (Fotògraf)
Òscar CADIACH (Alpinista)
Xavier PÉREZ GIL (Equip i material)
Narcís SERRAT (Alimentació)
Alfons VALLS (Alimentació)
Josep VIDAL PONCE (Alimentació-magatzem)
Francesc SÀBAT (Transports i viatges)
Joan RIBAS (Equip i material)
Lluís HORTALÀ (Alimentació)
Antoni LLASERA (Equip i material)
Jordi SUGRANYES (Responsable de cuina)

Oficial d'enllac: Mr. Krishna BAHADUR

Equip Xerpa:

ANG TSHERING (Sirdar primer)
TSHAMBU TAMANG (Sirdar segon)
GHIRMI SHERPA
TENDI SHERPA
KAMI NORBU
NIMA RITA
ANG GYALJEN
ANG PASANG
SONAM TEMBA

LHAKPA TEMBA
NIMA DORJE TAMANG
NAWANG NORBU
CHOWANG SHERPA
NORBU JANGBU
KHARMA JANGBU
KHARMA GYALZEN
ANG KAMI
PHURBA KITTAR
NIMA DORJE SHERPA (+)
LHAKPA TSHERING (+)

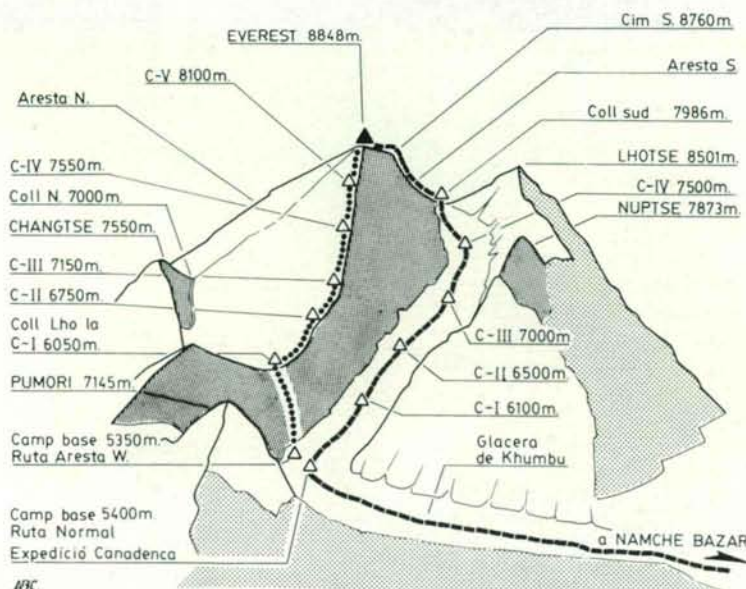
Equip de cuina:

DAWA TSHERING (Cuiner primer)
TYAPAN TENZING (Cuiner segon)
ANG KAJI SHERPA (Ajudant)
CHOWANG SHERPA (Ajudant)

Correus:

PEMBA TAMANG
SHYAM CHETRI

Croquis de les vies del Coll Sud i de l'Aresta W amb llurs respectius campaments.

**EQUIP
EXPEDICIONARI**

Jaume Altadill.

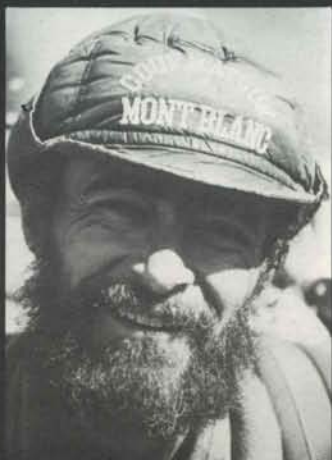
Josep Manuel Anglada.

Lluís Belvis.

Oscar Cadiach.

Manuel Mateu.

Xavier Pérez Gil.

Josep Vidal Ponce.

Jordi Pons.

Alfons Valls.

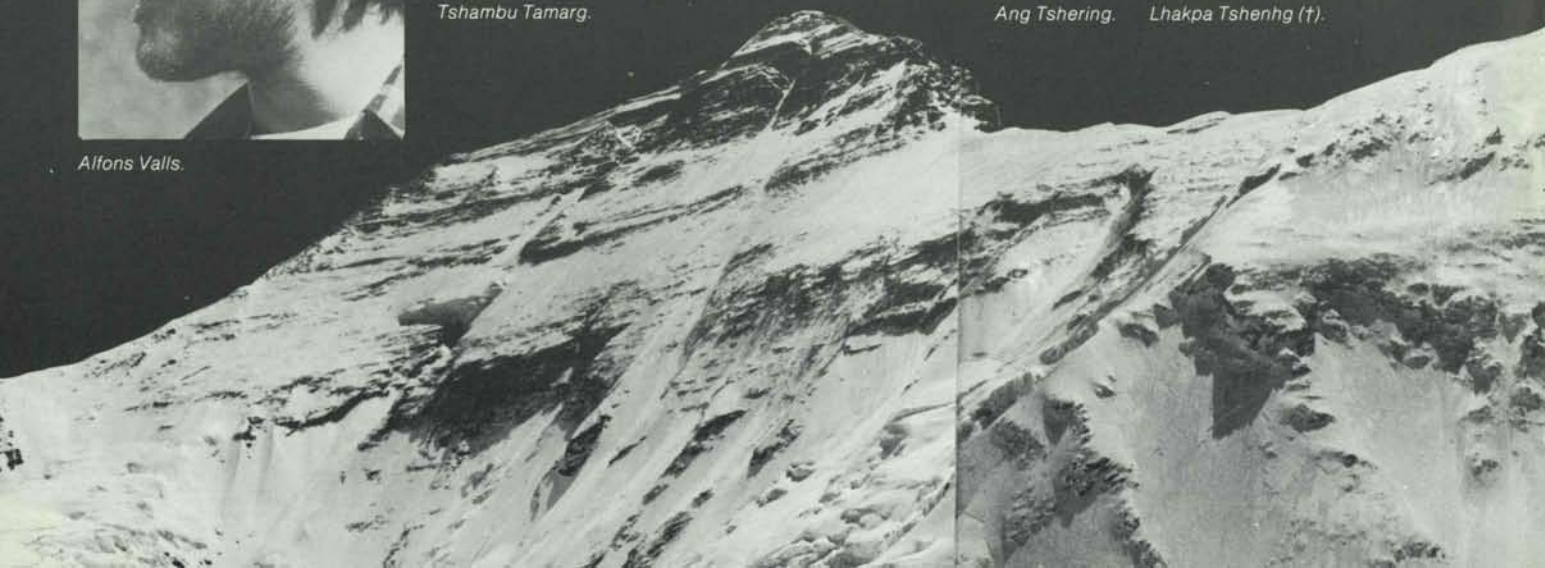
Tshambu Tamarg.

Ang Tshering.

Lhakpa Tshenhg (t).

Josep Casanovas.

Emili Civis.

Lluís Hortalà.

Antoni Llasera.

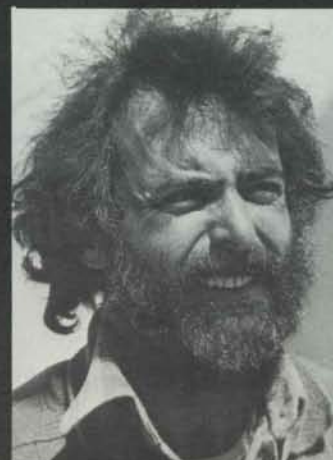
Joan Ribas.

Francesc Sabat.

Narcís Serrat.

Jordi Sugrañes.

Nima Dorje Sherpa (t).

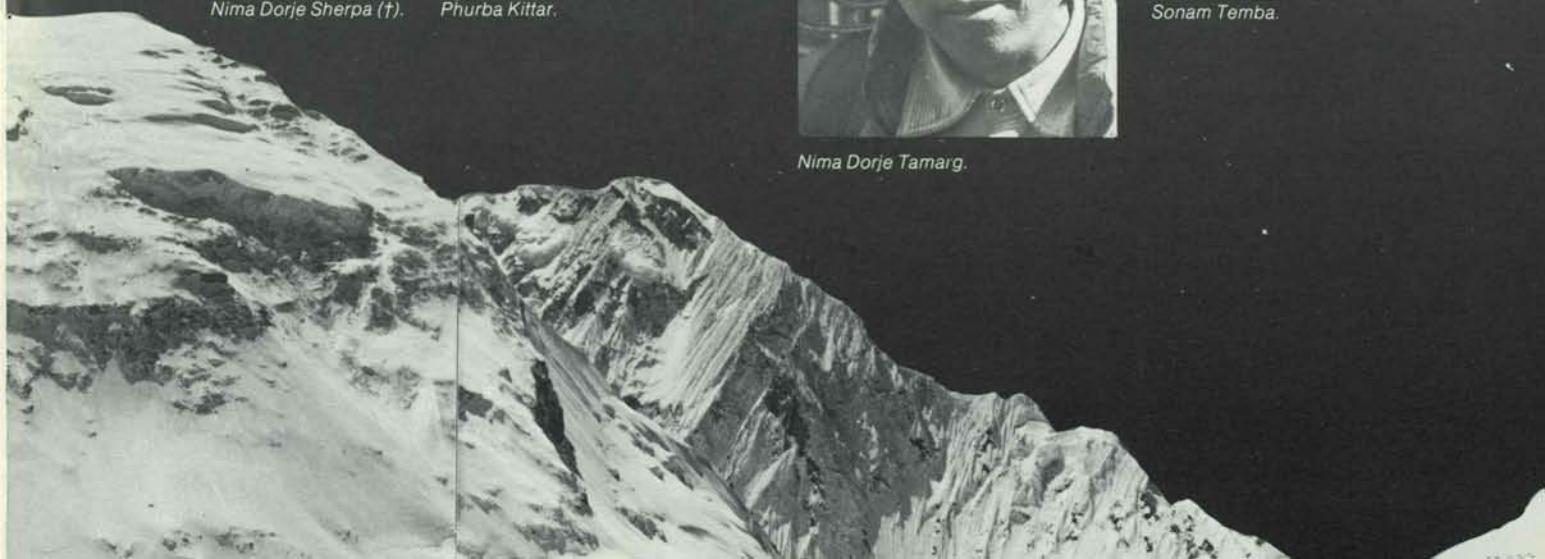
Phurba Kittar.

Nima Dorje Tamarg.

Sonam Temba.

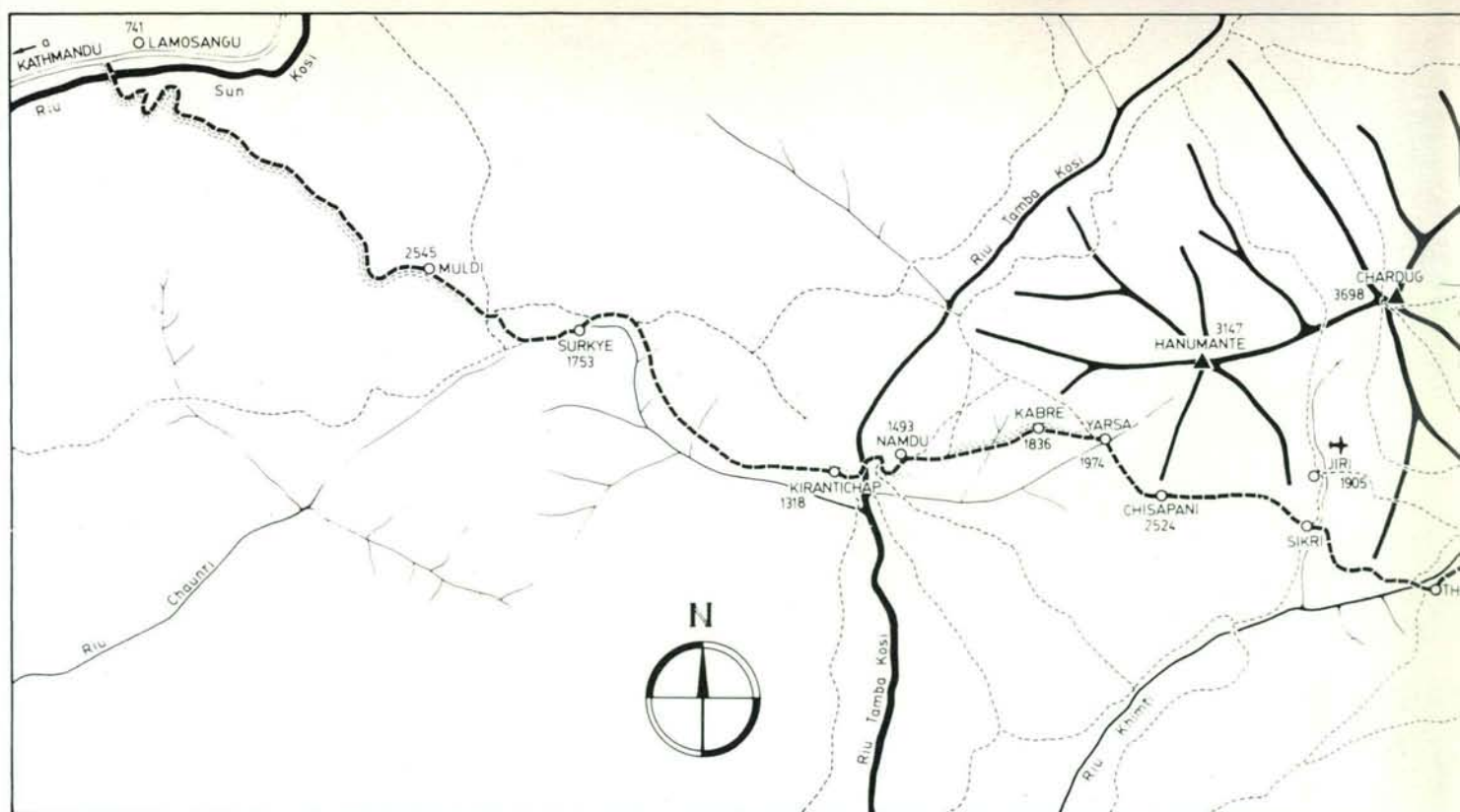
Resum de l'expedició

El permís per a l'aresta Oest de l'Everest ens fou concedit de forma definitiva pel mes de juny del 1980. Des d'aquesta data fins al nostre retorn, l'expedició ha treballat de forma intensiva i permanent. L'equip i el material van estar llestos per a llur tramesa a principis d'abril del 1982. Vint tones era el pes total de l'equip i del material tramès al Nepal en quatre

grans contenidors de fusta, els quals, via camió TIR, anaren des de Barcelona a Venècia, i des d'aquesta ciutat i per mar arribaren a Calcuta, port de destí a l'Índia. Novament foren tramesos en camions fins a la frontera indo-nepalesa, a Raxoul; canvi de camions i, finalment, arribada a Katmàndu. En diferents vols dels petits Twuin Otter, enviàrem les 20 tones cap al petit altiport de Lukla. Dos dies de marxa, utilitzant aquesta vegada

portadors; arribada a Namche Bazar i emmagatzematge a diferents llocs d'aquesta població a l'espera de l'arribada de l'expedició a principis del mes d'agost. Els 17 membres de l'expedició, acompanyats per un càmera de RTVE (Miramar-Barcelona) i d'un periodista (El Periódico) sortiren de Barcelona el 17 de juliol. Arriben tres dies després a Katmàndu (escales París-Bombai-Delhi). Cinc dies a Katmàndu van ser necessaris per resoldre els darrers tràmits oficials

Noia xerpa. (Foto: J. Altadill.)

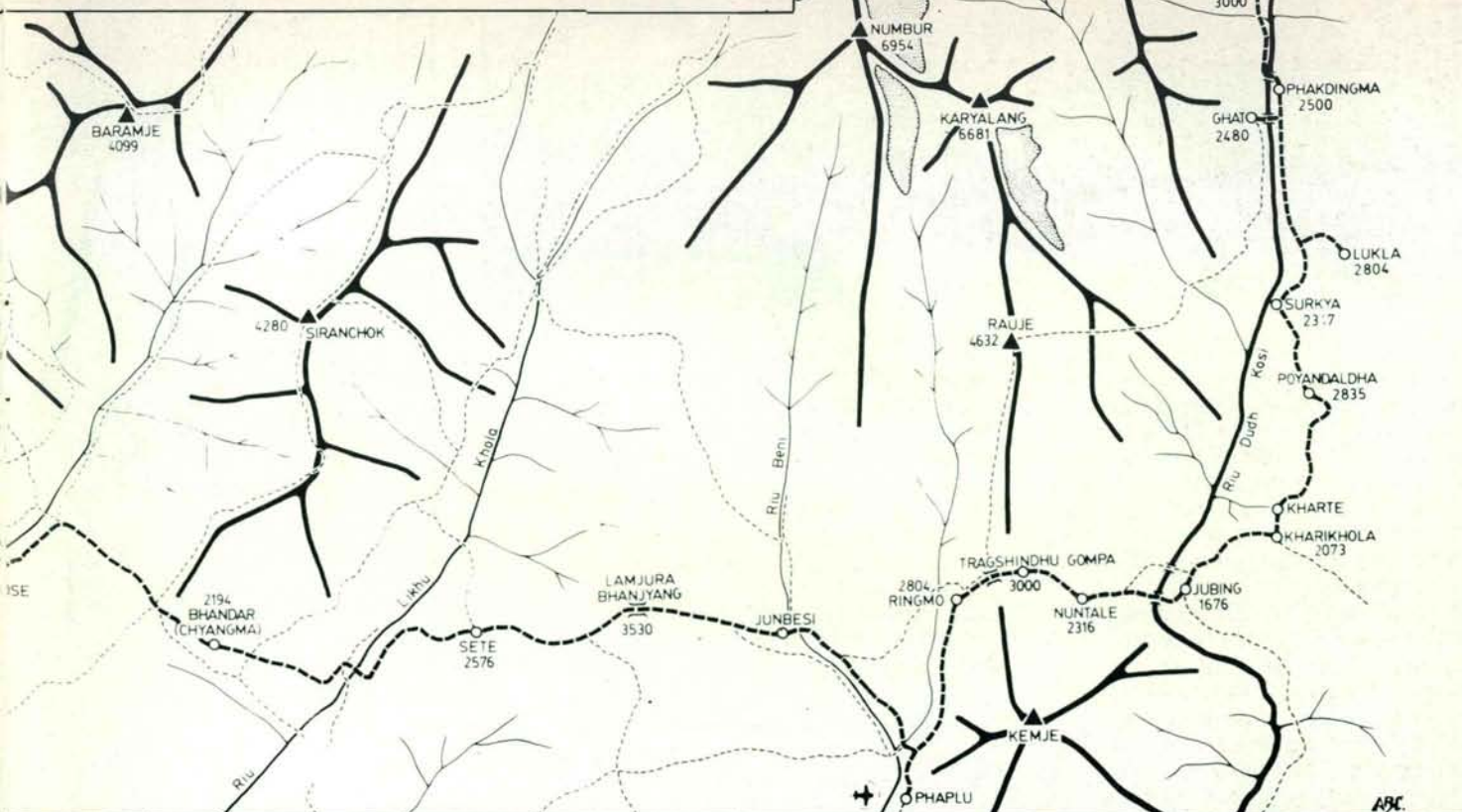

Una de les característiques més remarcables de l'itinerari d'aproximació és l'existència de nombrosos ponts metàl·lics d'impressionant bellesa.
(Foto: J. Altadill.)

No sempre els ponts eren tan segurs. (Foto: Oscar Cadiach.)

Itinerari de la marxa d'aproximació. Tram Lamosangu (741 m) a Namche Bazar (3340 m).

El camp de base (5350 m) al peu de la caòtica cascada de gel de Khumbu. (Foto: J.M. Anglada.)

L'acollidora tenda menjador del camp de base. (Foto: J. Altadill.)

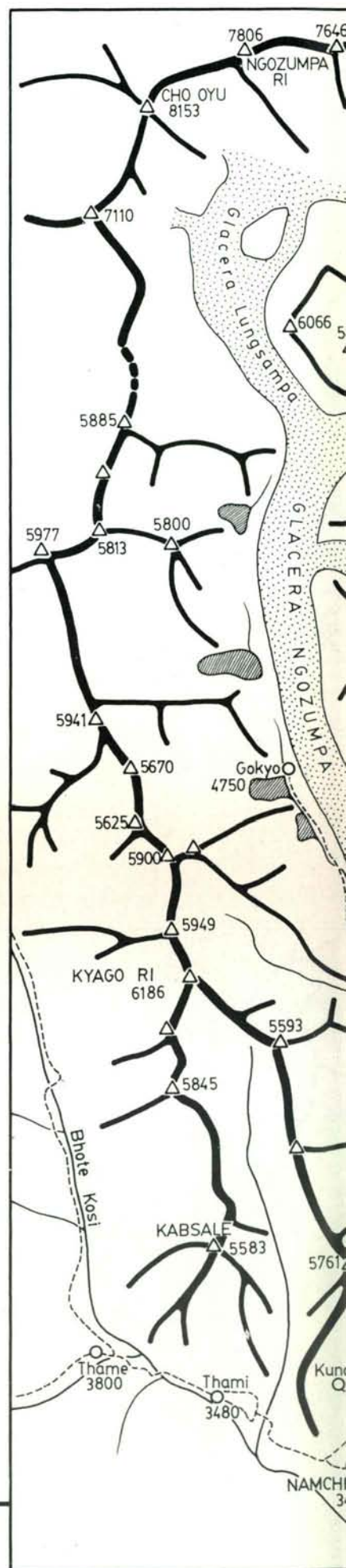

davant les autoritats esportives del Ministeri de Turisme del Nepal i comprar els darrers aliments frescs i alguns atuells de cuina. El dia 25 de juliol sortíem de Katmàndu en autocar amb destí a la població de Lamosangu. Des d'aquesta, i en camió, vam arribar al poblet de Muldi. Van caldre tres dies per a contractar tots els portadors necessaris per a arribar a Namche Bazar. L'expedició realitzà la marxa d'aproximació durant el monso, enguany benigne durant el mes d'agost. Només plovia a partir de migdia. El 8 d'agost arribàrem a Namche. Un cop revisat tot el material, contractàrem 180 iaks per tal d'efectuar diversos viatges fins al campament de

base. Un primer equip de membres i xerpes es traslladà a la glacera de Khumbu per tal de trobar-hi el lloc més escaient per aquest campament, el qual s'instal·là definitivament l'11 d'agost, a 5350 metres, proper al final de la Cascada de Gel de la Glacera de Khumbu i de la paret d'accés a Coll del Lho-la. El 14 d'agost arribà la resta dels components de l'expedició.

En els dies següents, i després d'instal·lar totalment el campament de base i de fer els primers

Itinerari de la marxa d'aproximació. Tram Namche Bazar (3440 m) a camp de base (5350 m)

Part dels 8000 metres de corda fixa. (Foto: J. Altadill.)

reconeixements, comencem a col·locar corda fixa a la paret d'accés al campament 1 (6050 m). En els darrers metres –molt verticals– trobem restes d'electrons utilitzats en expedicions precedents (japonesos i iugoslaus). El nostre equip va seguir, en principi, la ruta oberta pels iugoslaus en la primavera de 1979.

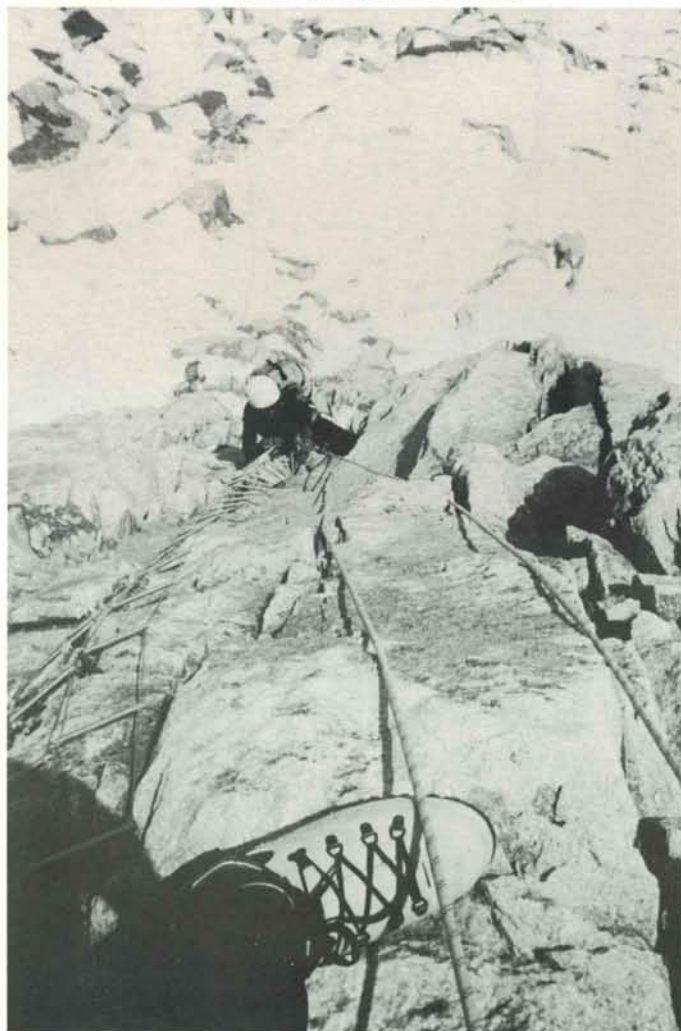
Per a salvar aquest darrer tram, instal·larem un telefèric que recorria un desnivell d'uns 250 metres des de la plataforma iugoslava (5800 m) fins al Coll del Lho-la (6050 m). Aquest telefèric funcionava amb un cable de transport de 5 mm de diàmetre i un cable de tracció de 4 mm, instal·lat en una torre de 3 metres d'alçada. El sistema ideat va funcionar perfectament i resultà una ajuda vital per al transport de les diferents càrregues des del campament de base als campaments superiors.

En cadascun dels viatges es transportaven de l'ordre de 25 a 30 kg, i s'operava amb dos equips de dos homes cadascun (plataforma campament 1) comunicats per radiotelèfon. S'hi transportaren aproximadament unes 6 tones de material.

Escalada a la paret d'accés al coll del Lho-la (6050 m). (Foto: Antoni Llasera.)

El tram superior de la paret del Lhola. Entre aquest punt i a dalt de la torre de roca estava instal·lat el nostre telefèric. (Foto: J. Altadill).

L'itinerari havia de ser equipat a fi de facilitar el transport diari de càrrega amb garanties de seguretat. (Foto: J.V. Ponce.)

El 28 d'agost s'establí el primer grup de xerpes i components en el campament 1. Oficialment seria el 3 de setembre, ja que la temporada del post-monso no comença fins el dia 1 de setembre.

El 7 de setembre a les 5.30 h. ens desperta un soroll terrible. És una immensa allau de pedres a la paret del Lho-la: tot un diedre ha desaparegut i, amb ell, la nostra instal·lació de cordes fixes.

Tots els matins calia treure el glaç que bloquejava el funcionament del telefèric. (Foto: J. Altadill.)

El Campament 1 (6050 m) al Coll de Lho-la. (Foto: J. Altadill.)

La impressionant llengua glaciària de la glacera de Khumbu. A la part dreta i a baix era situat el camp de base. (Foto: J. Altadill.)

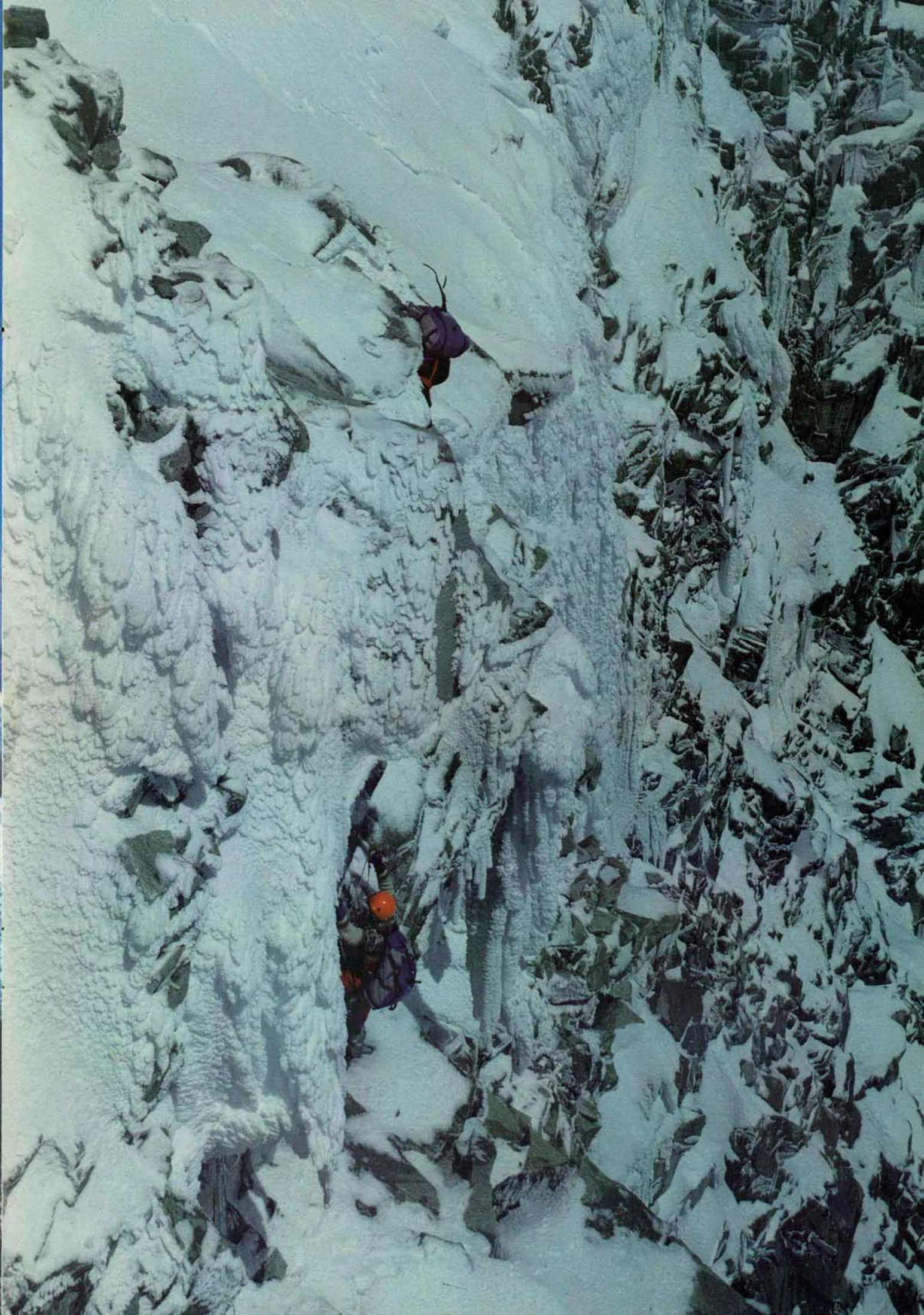
Aquest fet tindria conseqüències molt greus per a la nostra expedició ja que el campament 1 quedà incomunicat durant uns dies. Només ens unia la ràdio. En els dies següents, es treballà des dels dos campaments per tal de restablir la ruta, la qual resultà ser un nou itinerari d'accés al coll, més segur i més lògic i elegant, a la dreta de

La casa de gel al camp 1. (Foto: J. Altadill.)

l'espero que haviem seguit fins aquell moment. Aquesta variant a l'itinerari original fou batejada pels xerpes com a «via dels catalans». Diàriament continuaren caient blocs de pedres per l'antic diedre, cosa que impossibilità totalment de reempendre aquell itinerari.

Els primers dies del mes de setembre van ser emprats per a consolidar el campament 1. A causa dels forts vents, ens veiem obligats a excavar una cova de gel —al final tenia 55 m²— la qual ens permeté algunes comoditats que

Pág. 353: Paret del Lho-la, camí del campament I.
(Foto: J. Altadill.)

Pág. 354: Cordada en el coll del Lho-la (6050 m),
vers l'Espatlla Oest. Al fons, el cim del Nuptsé
(7979 m). (Foto: J. Altadill.)

tansformaren el campament 1 en un campament de base avançat. Paral·lelament als treballs de transport Base-CI i construcció de la cova, s'instal·là l'itinerari campament 1-campament 2. El dia 15, després de molts dies de mal temps amb fortes nevades, que arribaren a soterrar les nostres cordes uns 50 cm, assolíem la cota 6750 m, on instal·lariem el campament 2. El dia 17 hi teníem tres tendes. El recorregut entre els dos campaments era molt bonic i vertical.

El 21 de setembre establíem el campament 3 a la cota 7150, proper al cim de l'Espatlla Oest de l'Everest (7220 m).

Pujant els forts pendents que separaven el camp 1 del camp II. (Foto: F. Sabat.)

Els següents dies, tant les nevades com els forts vents van impedir un progrés normal. A les dificultats meteorològiques s'afegiria un desafortunat incident: el xerpa Lhakpa Tshering morí víctima d'una perforació gàstrica quan es trobava en el campament 2. Van ser necessaris un total de cinc dies per a traslladar i incinerar segons el rite budista el cos de nostre malaurat xerpa. Es paratitzà tota l'activitat, i l'expedició rebé un dur cop, tant en la moral de l'equip com en el calendari que tenia previst per a l'ascensió.

El campament 4 fou instal·lat al final de la llarga arresta que el separava del campament 3 en una distància de més de 2,5 km. Tot i que només es pujaven uns 400 metres de desnivell, aquest tram resultava molt llarg i cansat, a causa de l'alçada on ens movíem. Un cop instal·lades les cordes fixes de la interminable arista, finalment, el 6 d'octubre, instal·làrem les tendes i dormí el primer equip en el campament situat a 7550 metres.

L'11 d'octubre arribàvem a l'emplaçament del darrer campament, el cinquè, a 8100 metres. En els dies següents es transportaren les provisions: tendes, oxigen i alimentació per tal de fer l'atac final.

Xavier Pérez Gil, Óscar Cadiach i el xerpa Nima Dorje tenien previst iniciar l'escalada a les 12 de la nit. El fort vent i les baixes temperatures que no permetien treballar correctament a les bateries, tant de les làmpares frontals com dels radio-telefons, van fer posposar l'atac fins a les 4 de la matinada. Tant les càmeres fotogràfiques, com la de cinema i el radio-telefon quedaren inutilitzats per les baixes temperatures (-47°C). La força del vent (120 k/h) feia que la progressió fos molt lenta, tot i utilitzar —en aquesta darrer tram i per primera

Campament II (6750 m). (Foto: F. Sabat.)

Campament III (7150 m). Al fons la negra piràmide de l'Everest (8848 m). (Foto: Òscar Cadiach.)

vegada al llarg de l'expedició—oxigen. La cordada assolí la cota 8500 m i, aleshores, un mur de roca de considerables dificultats tècniques els va fer optar per la retirada. La constant caiguda de masses de neu arrossegades pel vent, i la baixa temperatura, van fer que, després d'uns intents de superar la muralla, en Xavier i

l'Òscar decidissin retornar al campament 5. Sabien positivament que haurien de fer un bivac a la baixada i que, amb aquell fred, les possibilitats de sortir-ne ben parats eren molt minvades. Prèviament a l'arribada en aquest punt, el xerpa Nima Dorje decidia d'abandonar l'intent i retornar en solitari al campament 5. Mentrestant,

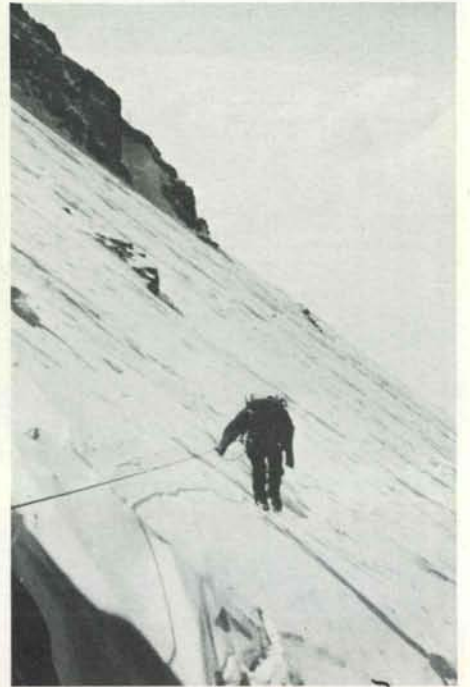

El fort vent dificultava extraordinàriament la progressió. (Foto: J. Altadill.)

Baixant del C III al C II. En primer terme el Lingtren (6697 m) i al fons el Gyachung Kang (7922 m). (Foto: J. Altadill.)

Cami del campament V, a uns 8000 metres.
(Foto: Joan Ribas.)

Lloc d'emplaçament del campament V (8100 m) el
dia abans de ser instal·lat. (Foto: Joan Ribas.)

els dos membres restants feien un forat a la neu, on poder deixar les ampolles d'oxigen i la corda fixa que instal·larien per a ser utilitzada pel següent equip en un proper intent. Nima Dorje, molt segur en el seu descens, i sembla que a causa d'un fort cop de vent, va perdre l'equilibri i caigué al llarg del fort pendent. Caiguda fatal, d'uns 2500 m de desnivell (aproximadament uns 3000 m de recorregut), que portà el seu cos al peu de la glacera de Rongbuk, ja en territori tibetà.

Campament IV (7550 m). (Foto: J.M. Anglada.)

LA DESCOBERTA D'UN PAÍS, D'UNA VIDA DIFERENT

Un viatge a l'interior de nosaltres mateixos

Manuel Mateu

*«De res a poc, i sempre amb vent de cara,
quin llarg camí d'angoixa i de silencis.
I som on som; més val saber-ho i dir-ho
i assentar els peus en terra i
proclamar-nos
hereus d'un temps de dubtes i
renúncies
en què els sorolls ofeguen les paraules
i amb molts miralls mig estrefem la vida.
De res no ens val l'enyor o la complanta,
ni el toc de displicent melancolia
que ens posem per jersei o corbata
quan sortim al carrer. Tenim a penes
el que tenim i prou: l'espai d'història
concreta que ens pertoca, i un minúscul
territori per viure-la. Posem-nos
dempeus altra vegada i que se senti
la veu de tots solemne i clara.
Cridem qui som i que tothom ho escolti.
I en acabat, que cadascú es vesteixi
com bonament li plagui, i via fora!
que tot està per fer i tot és possible.»*

Miquel Martí i Pol-«Ara Mateix»

...i així ho creiem: que tot és possible. I posats dempeus un bon dia, aquella colla d'homes inquiets i mig bojós, aventurers amb el neguit de la descoberta de nous espais, amb la dèria de resseguir espais, diferents i de

posar-nos a prova, d'esgarrapar les nostres possibilitats, de rescatar-nos la por dels nostres complexos i debilitats, i traient forces de les nostres fibres més profundes, d'encetar de nou un camí diferent que ens enlaira als cimadals més lúcids d'aquesta vida. I ho fèiem, jugant aquest joc apassionant, pels camins d'un país encara verge, noble i tranquil, a la recerca del cim que havia conquerit els nostres esperits. Per això, mai no aconseguirem de vèncer la nostra muntanya; fou ella la que primer ens captivà a nosaltres per sempre. I per què aquesta dèria? ¿Per què aquests homes s'exposen als perills —incerts i dominats massa voltes per l'atzar— de les muntanyes, enmig d'un ambient hostil, esquerp, dur i incòmode, difícil i fred? ¿Per què aquesta espècie de bogeria de fugir de la comoditat de la nostra societat de consum, estable, que ens protegeix i ens abriga amb les seves ales? Per què?...

Ara si que m'ho fas difícil de contestar-te, noi! Per a configurar l'estructura definitiva d'aquest quadre tan difícil, cal ajuntar les peces d'un divers trencaclosques psicològic, social i familiar, potser també laboral.

La inquietud, el gust del risc que dona l'aventura; l'emoció davant la descoberta; la descoberta de racons del món inexplorats, difícils, llunyans, desconeguts; la necessitat de mesurar-se a si mateix davant d'un obstacle aparentment sempre més difícil; la fugida —plena d'inquietud— de la rutina en la qual ens veiem

aparentment atrapats, ofegats; i potser, al cap i a la fi, l'obsessió eterna de l'home que se cerca a si mateix i es vol notar viure, viu i potent, capaç de superar els obstacles pel gust de saber-se encara valent i fort.

L'expedició d'un grup d'homes a la descoberta o a la conquesta d'un món diferent, d'un cim més alt i més difícil encara, potser respon a una doble inquietud: per una banda, representa una crida; i, per l'altra, una fugida.

I a la fi, després de barrinar-hi un poc, decideixo deixar-ho tot tal com ha estat sempre. M'he volgut refiar de la intuïció, de la paciència i de la capacitat d'observació i de comprensió de l'ànima de l'home, i no gratar artificialment en el seu cervell ni voler treure els drapets al sol del seu esperit: no he volgut fer ni tests psicològics, ni sociogrames, ni cercar acusacions encobertes de científisme, ni arguments per a donar suport a qualsevol teoria fantàstica sobre l'alpinisme. Ens hem endut, cadascú de nosaltres, el seu secret a casa seva, talment respectat per tot el grup, com si es tractés d'un codi de l'honor mai no escrit, però ben après.

L'home és com una illa enmig de la immensitat de l'oceà: per arribar a conèixer-lo, per descobrir-lo, cal aprendre a navegar. La vida és llavors la nostra itaca: «Cal que el camí sigui llarg». L'alpinista és l'home que cerca en les illes de cel —els cims damunt d'un mar de núvols— un motiu més per a aprendre a navegar en el seu vaixell.

El seu secret és el seu encant.

OBSERVACIONS MÈDIQUES DURANT L'EXPEDICIÓ

Estudis clínics – conclusions

Manuel Mateu i Ratera

Un nen nepalès és atès pel metge de l'expedició, Dr. Mateu, durant la marxa d'aproximació. (Foto: J.M. Anglada.)

Estudi sobre l'acclimatació Experimentació de la Vincamina en estudi a doble cec

Davant la magnífica oportunitat que teníem els catalans, i sobretot el metge de l'expedició, de petjar un cim himalaienc de més de vuit mil metres i, a la vegada, de poder-hi observar les condicions i els resultats de l'acclimatació en tots els expedicionaris, vam decidir d'experimentar una substància farmacològica per a conèixer si facilitava l'acclimatació. La substància proposada va ser la **Vincamina**, un alcaloide derivat de la planta *Vinca minor*, que és usat amb força profusió en medicina geriàtrica com a vasodilatador cerebral i a la qual s'ha atribuït un suposat efecte «oxigenador» de la neurona, en activar o bé facilitar els seus mecanismes metabòlics alterats.

Aquesta substància ja havia estat experimentada prèviament en alpinistes que havien de superar la cota dels 3000 metres, i semblava que amb bons resultats, segons que ens informà el Dr. Rafael Battestini, professor de la càtedra de Medicina Aeronàutica i Espacial de la Universitat de Barcelona, el qual ha suggerit, col·laborat i estimulat amb gran interès aquest estudi. Però com que mai no s'havia tingut l'oportunitat de

provar aquesta substància en un grup nombrós, i menys en condicions científiques d'observació «doble cec», es va creure interessant d'aprofitar l'ocasió i de treure'n el millor profit.

Es van fer dos grups homogenis, segons els antecedents d'acclimatació i alçades assolides prèviament, als quals se'ls va administrar la Vincamina a partir dels 3500 metres i durant aproximadament uns 40 dies. La dosi utilitzada va ser de 40 mg al dia, en forma de 1 càpsula de 20 mg cada 12 hores. Al grup denominat amb la lletra «O» se'ls administrava la càpsula blava amb la inscripció externa «O», i a l'altre grup, la mateixa càpsula blava, però sense nom, per la qual cosa el grup se l'anomenà «SN». L'aspecte extern de les càpsules era el mateix. No es va saber quin dels dos tipus de càpsula duia la substància Vincamina i quin el placebo fins a la tornada de l'Expedició.

Es valoraven, gairebé cada dia, en cada expedicionari: mal de cap, insomni, anorèxia, mareig i náusea, vertigen, debilitat, ofec en exercici, gasos, palpitations i tos. Els símptomes es valoraven d'1 a 3 segons la intensitat, anotant «0» quan eren nul.

La col·laboració dels expedicionaris va ser sorprenentment molt bona i l'adhesió a la presa diària de les càpsules podem afirmar que va ser

general: en pocs casos detectàrem oblits esporàdics.

● Resultats:

Abans de valorar els símptomes prominents en cada grup i el resultat global junt amb la clau del grup, voldria fer notar que les pautes d'ascensió per a una acclimatació natural i estàndard es van respectar durant tota la marxa d'aproximació i l'escalada, i que vaig observar, globalment, una bona resposta en el conjunt dels expedicionaris, si exceptuem alguns casos que -detallaré més tard.

● Grup «O»

Els símptomes prominents, per ordre de grau i intensitat de presentació, van ser els següents:

- Ofec en exercici (63 punts)
- Mal de cap (30 punts)
- Debilitat (28 punts)
- Anorèxia (24 punts)
- Mareig (14 punts).

La pèrdua de pes/persona va ser de 2.6 quilos.

● Grups «SN»

En aquest grup, com podeu apreciar, els símptomes va ser clarament inferiors:

Mal de cap (13 punts)

Ofec (11 punts)

Insomi (5 punts)

Pèrdua de pes/persona: 2.1 quilos.

En cap dels grups no es va detectar una alteració significativa de mal de muntanya en els signes clínics de diuresi, freqüència respiratòria basal ni freqüència cardíaca. El control de la tensió arterial ens va donar una sorpresa que comentaré més tard: l'estada prolongada a grans alçàries provoca una elevació gairebé constant de la tensió diastòlica i una lleugera disminució de la sistòlica.

● Clau dels grups

El grup «0» és el que va prendre la substància activa Vincamina, mentre que el «SN» va prendre placebo.

● Conclusions

Hi ha una diferència molt marcada a favor del grup SN, quant a una millor tolerància de l'alçada, en valors relatius, malgrat que el nombre de persones estudiades considero que és estadísticament insuficient per a poder pontificar. El que si suggereix, és que la Vincamina no millora els símptomes de mal de muntanya, ni serveix com a profilàctic, i que l'efecte placebo no és gens despreciable. Els casos afectats de mal agut de muntanya van respondre al tractament esporàdic de la fase aguda amb l'acetazolamida, un medicament diurètic i acidificant metabòlic que ha demostrat en repetits estudis previs la seva eficàcia, sobretot

en la millora de l'insomni provocat per la hipòxia i causat per una respiració periòdica de Cheyne-Stokes.

Lògicament, per a poder valorar millor l'acció de la Vincamina en l'aclimatació, cal efectuar un estudi més ampli, que pot ser motivat i esperonat per aquest petit intent de recerca i clarificació efectuat en la nostra expedició.

Estudi sobre el comportament de la tensió arterial Observacions en els xerpes i en els catalans

Mentre que totes les observacions prèvies fetes en altres expedicions (al llarg dels molts anys en què s'ha anat estudiant el comportament de la tensió arterial en els alpinistes a diferents alçàries) assenyalaven una reducció generalitzada i constant en la tensió sistòlica, però cap dada ni observació parlava de variacions en la tensió diastòlica, em trobo amb la sorpresa que l'estada prolongada dels nostres alpinistes a més de 6000 m provoca un augment valorable de la diastòlica pel damunt –en un tant per cent molt important– dels valors màxims tolerats per la O.M.S.

Anoto a continuació, per a poder-los comparar, els valors mitjans observats. La primera dada vou obtinguda a 1400 m a la ciutat de Katmāndū, just abans d'iniciar la marxa d'aproximació. La segona dada va ser obtinguda a la tornada, cap al final de l'expedició, dels alpinistes que havien superat els 6000 m.

Dawa Sherpa, el nostre cuiner d'alçada.
(Foto: J. Altadill.)

Shiam, el «mail runner». (Foto: F. Sabat.)

Prop de Namche Bazar. (Foto: J. Altadill.)

Noms	Katmāndū	Tornada dels camps d'alçària
J. A.	130 / 60	130 / 90
J. M. A.	140 / 80	125 / 90
Ll. B.	150 / 95	140 / 105
O. C.	130 / 60	120 / 85
E. C.	140 / 95	155 / 105
Ll. H.	135 / 50	150 / 115
A. Ll.	140 / 70	140 / 70
X. P.	145 / 80	145 / 95
J. V. P.	130 / 70	130 / 100
J. R.	120 / 80	140 / 100
F. S.	110 / 60	105 / 70
N. S.	130 / 70	120 / 100
A. V.	150 / 80	150 / 90
J. P.	130 / 75	140 / 110

A dalt: marxa
d'aproximació.
(Foto: F. Sàbat.)

Al mig:
Atenent els nadius.
(Foto: J.V. Ponce.)

A baix: Sota la pluja
del monsó.
(Foto: J. Sàbat.)

Tots els valors de TA diastòlica elevats en el camp de base es van normalitzar una vegada tornats de nou a Katmàndū, al final de l'expedició.

Aquesta observació pot donar peu a especulacions de tot tipus, però no voldria entrar en aquest terreny tan relliscós sense tenir més informació. El que sí que crec interessant és el fet de conèixer-ho, comparar-ho i comentar-ho amb d'altres metges expedicionaris, continuar l'estudi i intentar la interpretació d'aquest fenomen tan interessant. Com podreu comprovar, la disminució de la TA sistòlica es va comprovar en sis dels alpinistes observats, mentre que en tres d'ells restava inalterada i, en la resta –sis–, augmentava lleugerament.

Els controls de la TA es van realitzar amb l'alpinista estirat –en decúbit i en el braç esquerre. L'aparell de control, el manòmetre, va ser controlat i confrontat a dos aparells més, tant abans com després de l'expedició, sense alteracions. La determinació de la TA, en alguns casos dubtosos, va ser feta per dos observadors.

● El TA en els xerpes

Seguint amb aquesta observació, vam destacar també en els sherpes una elevació de la TA diastòlica (ja al principi de l'expedició, a Katmàndū), dada que també em va sorprendre.

Detallo a continuació els valors inicials de les seves TA: (que posteriorment es mantingueren o augmentaren lleugerament).

AGS	140 / 95
ST	105 / 105
NRS	155 / 105
KNS	140 / 100
AT	120 / 80
CS	140 / 60
NDS	140 / 100
KGS	135 / 70
LT	165 / 95
ATS	150 / 100
NN	160 / 110
AKL	130 / 95
APS	135 / 85
LT	130 / 75
GS	160 / 80
NDT	140 / 95
BZ	145 / 80
PK	160 / 90
ST	130 / 85
TS	145 / 85

Al final d'aquesta exposició, hom se sent temptat a creure que aquesta elevació és gairebé «fisiològica» de les persones exposades a les grans alçàries, i que podria considerar-se un signe més de la resposta d'aclimatació a la hipòxia: ¿hi participa la relativa hipòxia del teixit renal, en aquesta hipertensió diastòlica, produint els coneguts factors elevadors de la tensió arterial? De moment, aquest interrogant resta sense resposta. I desitjaria que en propers estudis se'n pogués treure l'entrellat.

Assistència mèdica als nepalesos (natis)

Aquest va ser un dels aspectes que va ocupar la major part del temps de la meua tasca en al marxa d'aproximació. La xarxa d'assistència mèdica perifèrica en el Nepal és plena de mancances i extremadament deficient; en moltes zones, es gairebé inexistent. Aquest greu problema fa que la gent dels petits pobles que omplen la geografia torturada d'aquesta zona muntanyosa i llunyana cerqui consol i ajuda en les expedicions que constantment passen pel seu costat, tot resseguint els camins que voregen els arrossars i les cabanes de construcció extremadament humil. Les deficientes condicions higièniques dels habitatges — manca d'aigua corrent potabilitzada, manca de latrines i pous morts controlats, el clima subtropical i el predomini d'infeccions — tant les intestinals com les de tipus crònic—, fa que l'índex de morbiditat i de mortalitat sigui elevat. La natalitat és força elevada i la mortalitat infantil certament és gran.

Per a donar solució a aquest greu problema mèdic, el conegut alpinista i primer vencedor de l'Everest, sir Edmund Hillary, va dedicar-se a construir, amb l'ajut d'una societat neo-zelandesa —l'Himalayan Trust—, hospitals, ponts i escoles en els poblets més allunyats. Actualment hi ha en funcionament tres petits hospitals en la zona que voreja el camí de la marxa d'aproximació a l'Everest. El més ben dotat és l'hospital de Khunde, que funciona al servei dels xerpes durant les 24 hores del dia, i compta amb l'assistència mèdica d'una parella de metges canadencs. La seva tasca és realment exemplar i molt eficaç. La nostra expedició va entrar-hi en contacte i hi vam establir una cooperació mútua de gran interès: ells assistiren alguns casos de malalts que vam evacuar des del campament de base, i a la fi de l'expedició, tots els medicaments de la nostra voluminosa farmaciola van anar a parar als seus armaris.

Durant tota la marxa d'aproximació, l'arribada als petits poblets on havíem de passar la nit era un esdeveniment: l'expectació i la curiositat de tota la gent

Home vell d'origen tibetà. (Foto: J. Altadill.)

s'afegia a l'interès per tal de contactar amb el metge per mirar de guarir-se de llurs malalties. Els pares ens duïen els seus nens malalts i els vells se'ns acostaven a explicar-nos llurs malures cròniques. Algun dia vam arribar a visitar més de trenta persones. La major part dels problemes eren de poca importància —ferides, lesions cutànies infectades, mals de panxa, tos, dolors articulars— però en algunes ocasions vam observar casos realment greus i impressionants. Les infeccions intestinals de tipus disenteric (ghiardià i amebiasi) es presentaven amb bastanta freqüència i van esgotar tot el nostre arsenal de medicaments antidiarreics (Tinidazol i Metronidazol).

Vaig observar tres casos fortament sospitosos de tuberculosi: un d'ells, en una dona de 35 anys, que pesava uns 40 quilos, postrada al llit des de feia més de tres mesos, que presentava tos, expectoració hemàtica i purulenta, hepatomegàlia dolorosa i adoloriment abdominal generalitzat, junt amb una síndrome tòxica important. Aquest cas, amb l'ajuda dels nostres xerpes i la col·laboració econòmica de l'expedició, va poder ser enviat a l'hospital de Khunde: fou traslladada durant dos dies a peu, per camins drets, enfagats i tortuosos, a l'esquena d'un home fort. Els companys de l'hospital la van tractar amb una tríada tuberculostàtica entre els quals hi ha l'Estreptomicina i la Isoniacida, i, segons informacions rebudes tres mesos més tard, la malalta havia millorat sensiblement.

Vaig observar, amb força profusió, lesions cutànies purulentes: algunes seguien el cercle viciós de lesió traumàtica epidèrmica, manca d'higiene i infecció, persistència de la lesió. Però en d'altres, les lesions eren de tipus francament pustulós i generalitzades a tot el cos. Un d'aquest casos, el més greu i dramàtic (un nen

de tres anys, amb afectació severa de tota la pell, amb predomini de la zona inguinal i perioral), el vaig tractar amb iode (Ioderm) tòpicament, neteja prèvia amb aigua i sabó, i penicil·lina retardada a dosis altes. Dos mesos més tard —el tractament havia estat fet a dosi única ja que la visita va ser feta el dia que passàvem pel poblet d'aquesta família i l'endemà continuàvem la nostra marxa— un xerpa del poble que va venir al camp del base, ens informà que aquell nen s'havia curat. Això ens va omplir d'emoció.

Problemes mèdics. La marxa d'aproximació

Contràriament a allò que ens esperàvem, el principal problema durant la marxa d'aproximació van ser les lesions lligamentoses de genoll i turmell per caigudes accidentals en els pendents enfangats pel monso, mentre que les infeccions intestinals van ser de tipus lleu i no vam tenir cap cas de disenteria amebiana.

Tres dels nostres expedicionaris van sofrir repetides caigudes amb lesió dels lligaments laterals de genoll (dos d'ells) i afectació meniscal (fissura) en un d'ells. Les condicions i la duresa de la marxa van fer molt difícil un tractament correcte d'aquestes lesions, que produïen dolor, tumefacció articular i impotència funcional. La immobilització amb embenat compressiu va ser l'únic tractament tolerat durant la marxa, però a l'arribada de cada etapa es realitzaven tractaments tòpics de l'articulació amb aigua calenta i sal, que milloraven sensiblement els símptomes. La tenacitat i la força d'esperit de tots els afectats va fer possible de continuar sense abandonar el grup, que per altra banda anava seguint la seva marxa regularment i sense aturar-se en cap jornada de repòs. L'arribada a Namche-Bazar, el quinè dia de caminar, va fer possible una aturada de 5 dies, que va ser de gran valor per a la milloria de totes aquestes lesions.

La profilaxi de les infeccions intestinals amb la selecció dels aliments crus, el tractament de les aigües amb iode i filtres microbians, i la immunització activa i passiva contra l'hepatitis infecciosa i les salmonel·losis van ser la clau de la poca incidència d'infeccions intestinals. Alguns casos de Ghiardiàsi (Lamblià) van ser tractats amb èxit per mitjà de Tinidazol i dieta. No es va realitzar profilaxi antisèptica diària, tal com en principi s'havia suggerit (amb Intertricine), que posteriorment es va demostrar innecessària si es segueixen les elementals mesures d'higiene i control alimentari.

Les sangoneres —el fantasma dels primers dies de la marxa— es van mostrar molt poc agressives i van

afectar relativament poc. La seva lesió tarda a coagular i cal vetllar per mantenir una bona compressió al principi i, posteriorment, una correcta neteja de la zona que n'eviti la infecció. Per a desenganxar la sagonera, els mitjans més eficaços eren: la sal—o bé un raget d'aigua amb sal—, el tabac de mastegar «Golden Tobacco», que usen amb profusió tots els xerpes, i la cremada amb un encenedor.

No es va fer quimioprofilaxi amb Cloroquina contra el paludisme, perquè la zona de la marxa n'està lliure. Al Nepal solament cal fer-la a les zones baixes, inferiors als 1000 m, sobretot al Terai.

Patologia d'alta muntanya

En el comentari inicial que he fet sobre l'aclimatació i l'experimentació de la Vincamina, he referit els aspectes globals del mal agut de muntanya; en línies generals, podem dir que va tenir una incidència lleugera i no va invalidar el grup, exceptuant alguns pocs casos.

Els primers problemes es van presentar en la jornada prèvia a l'arribada al campament de base, cap als 5000 m, a Lobuche (4900 m) quan, junt amb dos companys més, vam voler superar els 5000 m, i vam arribar, seguint una aresta de roca, als 5300 m, controlats per l'altímetre: l'ascensió va ser bastant ràpida, sense ofec i amb relativament bona força muscular. La contemplació del panorama i el bon estat general en que ens trobàvem ens feia sentir força animats i optimistes de cara al futur de la nostra aclimatació. El descens va ser molt ràpid: en menys de vint minuts ens vam plantar de nou a baix, al refugi de Lobuche, saltant pels pendents d'herba amb agilitat i força, gairebé diria eufòrics d'alegria per haver superat la ratlla del cinc mil i trobar-nos bé. Però, just al cap d'una hora escassa vam començar a notar l'aparició d'un mal de cap progressiu, opressiu i al final de gran intensitat, penós i invalidant, que ens obligà a estirar-nos immòbils i a prendre analgèsics. Fins ben bé al cap de dues hores no va començar a cedir. Era el primer avis que, en aquesta alçada, no es poden fer ximpleries i cal progressar sempre amb lentitud i seny.

L'endemà, l'arribada al camp de base ho va ser per a la majoria, que notà debilitat, ofec al menor esforç—que ens obligava a aturar-nos sovint—i en alguns, mal de cap moderat. Un dels expedicionaris, va haver de tornar a Lobuche, perquè presentava mal de cap intens i vòmits. Un dia de repòs va ser suficient per a reemprendre el camí vers el camp de base. Aquest mateix expedicionari va presentar una limitació de la cota d'ascensió, diguem-ne un «sostre» d'alçada, en presentar cada vegada que intentava sojornar al camp 2, a 6750 m, vòmits, nàusees i mal de cap, que milloraven simplement amb el descens a cotes inferiors. Dos

En Jordi Sugrañes cuinant al camp de base. (Foto: J.M. Anglada.)

Cova de gel al coll de Lho-la. (Foto: J. Altadill.)

expedicionaris més van presentar aquesta limitació, i llur sostre va ser aproximadament el mateix: els 7000 m. A partir d'aquesta alçada era impossible la progressió sense símptomes, malgrat haver dedicat dies a aclimatar-se, fent agulles—pujant i baixant el mateix dia, sense dormir als camps alts.

Els primers dies d'arribada al camp de base, va ser molt comuna la presentació d'insomni, junt amb la sensació d'ofec en repòs, de manca d'aire que coincidia amb l'observació d'una respiració periòdica (Cheyne-Stokes) en la majoria dels expedicionaris. Alguns d'aquests casos van cedir amb dosis baixes d'hipnòtics de vida mitjana molt curta i poc efecte relaxant muscular (Triazolam-Halcion^R),

que s'administrà a meitat de dosi (12.5 mg) mentre que els casos més severos van respondre espectacularment a l'administració d'acetazolamida (Edemox^R).

No solament va ser al camp de base on vam poder observar els seus beneficis, sinó que un dels companys situat al Camp 3, a 7100 m, un dels que presentà el sostre d'alçada, la nit que dormí en aquest camp presentava inquietud, sensació d'ofec i insomni, amb forta sensació d'angoixa: l'administració d'acetazolamida va fer desaparèixer els símptomes i li permeté un son reparador fins a la matinada següent. El que no aconsegueix (en cap cas no es va demostrar) és millorar ni la força ni el rendiment muscular, ni tampoc facilitar

Sovint el terreny es feia difícil per als portadors. (Foto: J. Altadill.)

de travessar-ne el sostre. Simplement, acidifica la sang, estimula el centre respiratori i trenca el cercle viciós de respiració periòdica-hipòxia-alteració del centre respiratori. En dos casos més va ser experimentat aquest medicament per a mateixa causa, el camp 3.

● Hemorràgies retinianes de gran alçada

El control rutinari del fons d'ull en els companys que superaven l'alçada del camp 1, a 6000 metres, descobrí quatre casos d'hemorràgies retinianes. Dos d'ells amb afectació de la màcula i símptomes visuals d'escotoma positiu central, a les proves de campimetria i de visió fixa. A tots dos se'ls va haver de prohibir la re-ascensió: un d'ells —pel fet

d'haver-se presentat a a meitat de l'expedició aquesta lesió— fou impedit de continuar l'escalada per la resta de tota l'expedició, i va millorar sensiblement en baixar a recuperar-se a cotes inferiors a la del camp de base; l'altre, va ser observat al final de l'expedició. El primer cas va coincidir amb una ascensió excessivament ràpida —desnivell de 1100 m des del camp 1 al Camp 3— amb un treball d'escalada intens i exhaustiu. El segon cas, per permanència excessivament prolongada en els camps alts —de 7000 a 7500 m— sense baixar, durant 40 dies seguits, per sota dels 6000 metres.

No es van poder realitzar retinografies per manca de retinògraf, però a la seva arribada a Barcelona van ser revisats i estudiats a fons pel Servei d'Oftalmologia de l'Hospital de la Creu

Roja, que hi va col·laborar amb un gran interès. Les lesions hemorràgiques havien desaparegut, exceptuant un edema macular en els dos casos, que millorà amb tractament medicamentós a la vegada que millorà la visió. En el primer dels casos, mitjançant la injecció de contrast de fluoresceïna es va comprovar la integritat dels vasos retinians.

Mal de coll d'alçada

Aquest és l'etern problema de totes les expedicions. I, realment, és de difícil solució si no es torna al camp de base o es baixa a cotes inferiors, més riques en humitat i escalfor de l'aire. Les pastilles antisèptiques són de poca utilitat, i solament ofereix consol la respiració d'un ambient humit i càlid, en forma d'inhalacions de vapor d'aigua. Es van provar amb força èxit les mascaretes de cirurgia per a dormir, i així preservar un microclima d'humitat durant el somni.

La tos, seca i intensa, produïda per la laringo-traqueïtis del fred i l'assecamment de l'atmosfera, va arribar a produir esquínços de la musculatura intercostal, que van ser tractats amb hemicerclatges d'embenat elàstic del tipus «Tensoplast», amb bon resultat.

Congelacions

Van haver-hi dos casos de congelació: l'un, en el company Òscar Cadiach, que va patir una congelació de segon grau amb afectació de tots els dits de les dues mans en la falange distal, a l'alçada de 8500 m, en veure's obligat a treure's els guants per a canviar la connexió de la bombona d'oxigen; i l'altre, en un xerpa que, sense la protecció del *casquet*, en un dia de vent molt fort i gèlid, va patir congelament de segon grau a les orelles.

Les congelacions dels dits van respondre ràpidament als banys d'aigua calenta a 40 graus, un cop arribat al camp 4, poques hores després de baixar de l'intent d'atac al cim. El tractament li fou continuat durant tota la nit, cada hora, i aquest va ser el secret de la bona evolució. Junt amb aquest tractament, se li administrà heparina subcutània, a dosis antiagregants plaquetàries, durant 3 dies. L'evolució ha estat excel·lent: la caiguda de la pell necrosada, ha donat pas a una nova capa de teixit rosat i de bona textura. Dues ungles, dels dos dits més intensament afectats, s'han desenganxat del llit ungueal i segueixen una bona evolució. No hi ha afectació de cap matriu ungueal.

Dos companys han presentat hipoestèsia de les puntes dels peus i dels dits, a causa del fred, que ha anat desapareixent en el curs dels dies.

Altres problemes mèdics

Hemorroides.— Es van presentar, cap a la fi de l'expedició, dos casos de trombosi hemorroidal externa, amb dolor i protusió externa de la tumefacció. Un dels casos, el més agut i intens, va coincidir amb la presència de tos irritativa molt intensa, que vaig interpretar com el factor mecànic de pressió intraabdominal causant de l'hemorroide. Tots dos van millorar amb dieta adequada, repòs, banys locals amb aigua freda i antiinflamatoris en forma de pomada (Ruscus).

Pericarditis viral aguda.— Un dels expedicionaris va presentar, en superar els 7000 m, un dolor retroesternal opressiu, intens, que es modificava —augmentava— amb la inspiració profunda i amb el decúbit lateral esquerre acompanyat de distèrnia, febrícula i refredat de vies altes. L'auscultació detecta una lleugera taquicàrdia rítmica, sense freqüència pleural ni pericàrdic. Clínicament, ho vaig interpretar com un procés pericardític agut viral, i va respondre molt bé amb repòs, descens a cotes inferiors i antiinflamatoris del tipus de l'aspirina. La re-ascensió, al cap de 8 dies, va despertar de nou el mateix dolor, encara que en menor grau, i el descens immediat als primers símptomes va millorar el quadre. Aquest expedicionari presentava un sòstre d'alçada, amb símptomes de vòmits i debilitat extrema a la ratlla dels 7000 metres.

Orquitis-Epidermitis aguda.— Un altre company va presentar dolor testicular esquerre, amb tumefacció dolorosa a la palpació del testicle i cordó espermàtic epididimal. Aquest dolor augmentava amb la marxa. El retorn al camp de base, junt amb repòs i administració d'antibiòtic (Cotrimoxazol) va facilitar la seva ràpida recuperació a les 24 hores.

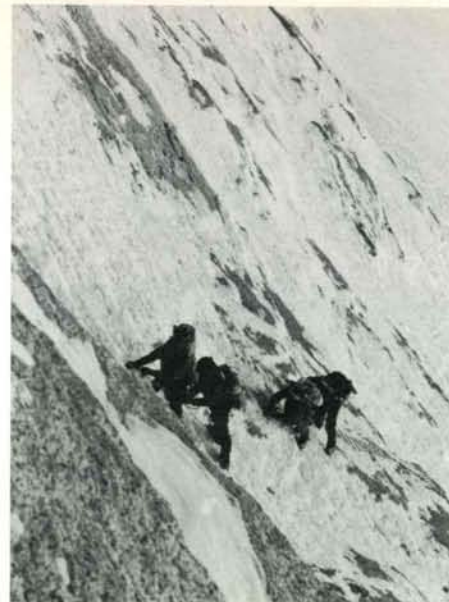
Abscés perianal.— L'oficial d'enllaç de l'expedició (nepalí) va presentar, des dels primers dies de l'expedició, dolor i tumefacció inflamatòria perianal, amb fluctuació. El drenatge quirúrgic amb anestèsia local va donar sortida al contingut purulent d'un abscess perianal sense comunicacions internes ni fistula. Va millorar amb drenatge continu i cures de neteja diàries. Tanmateix, la cicatrització va ser molt lenta i ho atribueixo a l'alçada: la hipòxia dificulta i alenteix tots els processos orgànics de reparació, i adorm la immunitat.

Úlceres labials.— En dos companys es va presentar, després del retorn d'una estada prolongada en alçada, una ulceració dolorosa del llavi. El fred i les radiacions ultravioletes són factors reactivadors de lesions herpetiformes i causa d'erosions dèrmiques. Van millorar amb cures tòpiques a base de povidona iodada i posterior aplicació —un cop cicatritzades— de cremes pantalla-solar.

Condrocàlcosi - Artritis metabòlica aguda.— Un dels components de l'expedició, amb antecedents de monoartritis al genoll, va patir un brot agut de reagudització

La gelera de Rongbuk, baixant del camp III.
(Foto: J. Altadill.)

Superant els verticals trams entre el camp I i el camp II. (Foto: F. Sabat.)

articular. S'havien detectat, en radiografies anteriors, imatges calcificades intrarticulars.

Va ser tractat amb antiinflamatoris i analgèsics per via parental i, a les 48 hores, van començar a cedir els símptomes, i es restitui la funció articular completa, d'una manera total, al cap d'una setmana.

Odontàgia - Pulpitis al caixal del

seny.— Reagudització de processos anteriors en el mateix caixal del seny, amb tumefacció molt dolorosa. L'administració de tetraciclins (Doxiciclina) i antiinflamatoris va millorar el quadre.

Ús de l'oxigen

L'ús de l'oxigen va ser escàs i limitat a la zona superior al camp 4 (7600 m). La resposta dels alpinistes que no presentaven sòstre d'alçada va ser realment bona. Es va assolir el camp 5, a 8100 m, sense l'ajuda de l'oxigen: aquesta és una dada que considero molt important i que reflecteix la bona aclimatació i la capacitat de rendiment, davant la hipòxia de la gran alçada, de la majoria dels nostres alpinistes.

Dúiem a la ratlla d'unes 70 ampolles d'oxigen, a la pressió de 300 atmosferes, i d'un pes aproximat de 7.5 quilos cadascuna, amb una autonomia variable de 8 a 12 hores, segons l'erogació en litres per minut.

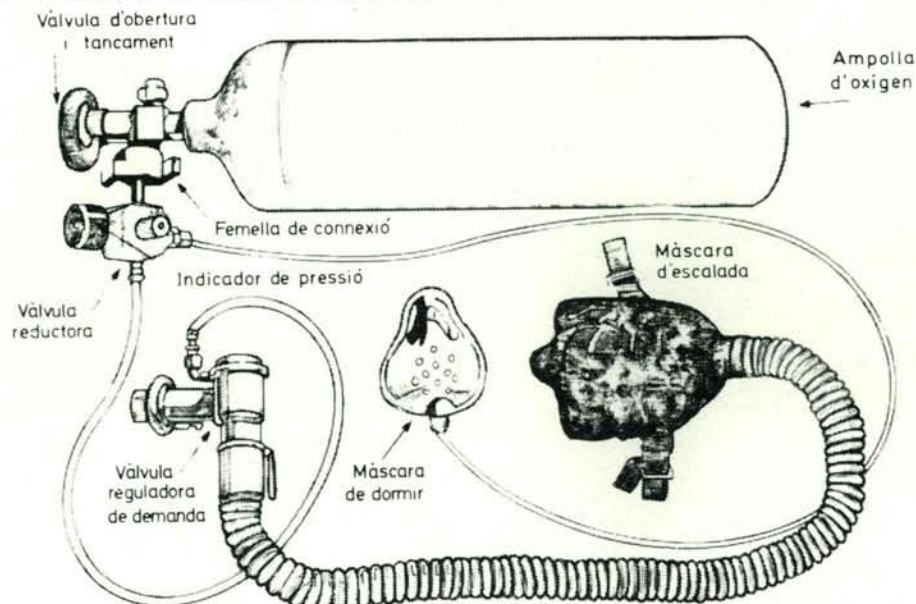
Per a dormir al camp 4, alguns companys van fer servir esporàdicament oxigen amb màscara lleugera i al ritme d'un litre per minut. Per mitjà d'una connexió en «T», una sola bombona servia per a dos alpinistes durant la nit. A partir del camp 5, i solament el dia de l'atac al cim, es va utilitzar oxigen per a escalar, amb màscara tipus «Everest» fabricada al EUA, molt simple i eficaç. El ritme d'erogació era inicialment d'1.5 a 2 l/minut. El resultat va ser bo; l'única pega és el pes excessiu (uns quinze quilos les dues bombones) que es veuen obligats a carregar els escaladors que inicien l'atac.

La farmaciola — Resultats

Haig de dir que el resultat ha estat excel·lent quant a l'estructura i a la seva estratègia, però no quant al contingut. La gran facilitat de localització dels medicaments (donada per les llistes de

Paret del Lho-la. (Foto: J.V. Ponce.)

Esquema de l'equip d'oxigen.

cada caixa), la rotulació dels calaixos i l'existència d'una ordenada classificació en els armaris van ser factors clarificadors i facilitadors en l'administració d'un medicament concret.

Si bé és veritat que, per sort, no vam tenir problemes d'assistència mèdica urgent i greu, que encara n'haurien posat més a prova la utilitat i l'estructura pràctica, l'única deficiència que va presentar va ser el contingut de medicaments analgèsics. Va sobrar absolutament de tot, excepte els analgèsics menors, i es va fer just de gases per a cures.

Tal com ja he dit, tots els medicaments van ser donats a l'Hospital de Khumde, junt amb material de cures, embenat-enguixat i algun armari de classificació de medicaments. Els medicaments més apreciats pels companys canadencs responsables de l'Hospital van ser les benes de guix, les xeringues i agulles d'un sol ús, l'anestèsic general Ketolar, i la vacuna antirràbica de cèl·lules diploides humanes entre d'altres (estreptomicina, antibiòtics orals).

QUELCOM SOBRE LA FILMACIÓ

L'aventura de filmar a 8000 m

Jordi Pons i Sanginès

Dur a terme una expedició més o menys pesada a alguna de tantes muntanyes que hi ha arreu del món és una tasca molt complexa, perquè si bé totes les actuacions col·lectives o personals tenen un mateix comú

denominador, és a dir la consecució del cim, n'hi ha d'altres que per la seva repercusió també ho són d'importants, i

Jaume Altadill. (Foto: J.M. Anglada.)

és evident que aquestes feines les han de fer els homes que formen part de l'expedició.

Així doncs, cada home és responsabilitza d'una feina concreta, d'acord amb els seus coneixements, tot

A dalt: Alpinistes entre el camp I i el camp II.
(Foto: J. Altadill.)

A baix: Jordi Pons. (Foto: J. Altadill.)

aportant quelcom de positiu en una aventura en la qual, de treball, n'hi ha per a tots.

Fer una anàlisi de quines són les tasques més o menys importants dins d'una expedició no resulta fàcil, si bé és cert que tant la fotografia com el cinema són dos temes gairebé imprescindibles, perquè són testimoni fidel de tot el que s'hi ha fet i s'hi ha aconseguit.

Filmar un documental a l'Everest, en una via tan llarga i plena de dificultats, suposava un compromís per part meva; i és que, si bé ja havia filmat anteriorment per damunt dels vuit mil metres, això solament suposava una petita garantia envers les meves possibilitats, ja que, en el futur, tot el que és filmés, bo o dolent, no es podria comprovar fins al retorn a casa, és a dir, quan ja no hi cap possibilitat de rectificar o de repetir res.

Per sort, quan hom prem el disparador d'una màquina de fotografiar, o bé d'una càmera, ho fa amb la total convicció que les imatges sortiran tal i com s'han vist a través del visor. No obstant, de sorpreses més o menys desagradables tots n'hem tingut, i no tan sols per averia de l'aparell, sinó també durant el processat de la pel·lícula, dins el mateix laboratori. D'aquí que una cosa sigui filmar i una altra, ben diferent, dir que tenim una pel·lícula.

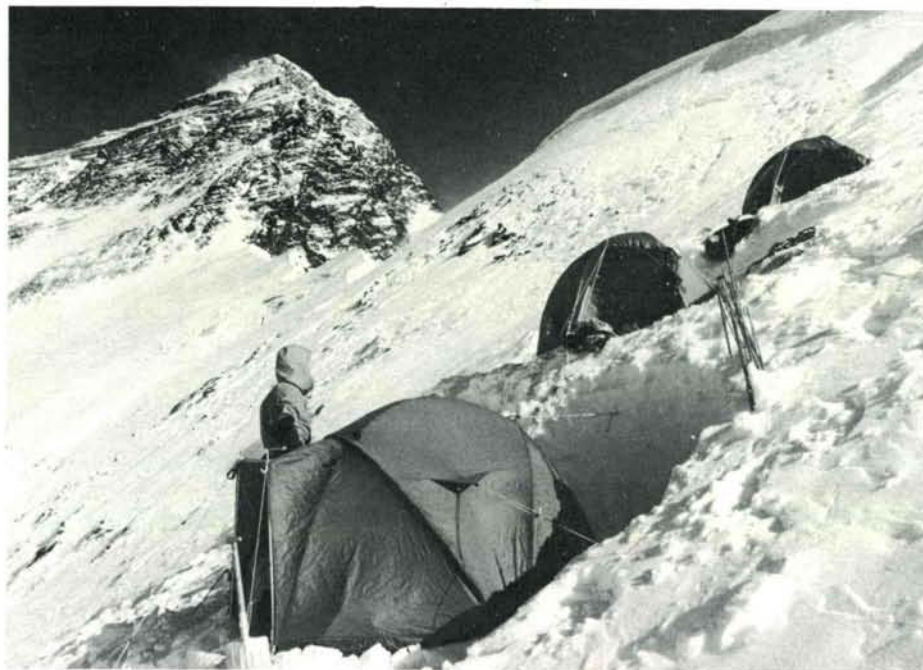
No cal dir que el nostre documental hauria de tenir una doble finalitat. En primer lloc, procurariem mostrar tot el que havia estat la nostra aventura; i en segon lloc, intentar de recuperar les enormes despeses del film. Arribats en aquest punt, serà fàcil de comprendre quina era la meva responsabilitat en haver acceptat aquesta feina.

Per començar, calia fer un estudi acurat dels aparells a utilitzar; és a dir, dels filtres, teleobjectius i bateries, així com també de la quantitat de bobines de material verge. És evident que, per la durada d'aquesta expedició, no podiem cenyir-nos a una sola càmera i, menys encara, a un sol filmador, ja que la longitud de la via faria possible de prendre diferents seqüències en un mateix temps i des de diferents punts, per donar així la dinàmica imprescindible al film. L'experiència ens demostrà que aquesta decisió havia estat molt encertada.

Una de les principals característiques del film seria, sens dubte, la improvisació, si bé en una cosa estàvem tots d'acord: el tema principal seria la filmació de l'ascensió, i ens oblidariem per una vegada de les *estupes* o *gampes* que tantes vegades havíem filmat al Nepal. Amb tot, la

Camp III. (Foto: J. Altadill.)

realitat va ser una altra, perquè l'increïble atractiu de tot el que ens envoltava, durant la llarga marxa d'aproximació, ens decidí a utilitzar la càmera ja des de el primer dia. La caravana dels iaks, o els portadors caminant sota el pes de la feixuga càrrega, no podien quedar al marge de la nostra expedició i la seqüència més inesperada podia sorgir a qualsevol punt del camí.

Ara, passats uns mesos, estem contents d'haver-ho filmat, ja que aquestes imatges formen part del documental, tot i que la idea inicial havia estat una altra.

Quant a les filmacions de l'escalada, el plantejament va ser totalment diferent, ja que ni jo ni els dos companys que van col·laborar amb mi, no podíem limitar-nos a ser simples càmeres. Per la duresa de la via, no teníem cap altra solució que la de treballar igual que la resta de companys. Calia instal·lar cordes fixes, pujar càrregues i equipar els campaments, de vegades amb les condicions més adverses, i, enmig d'aquest trafegar, complicat i perillós en certs moments, captar les imatges de la progressió.

Una cosa ben diferent hauria estat si l'ascensió s'hagués pogut filmar des del camp de base, però és evident que aquest no era el nostre cas. I no és el mateix filmar un tren en marxa des de l'estació, que fer-ho penjat de l'estrep del vagó.

Fer un documental d'escalada comporta molts problemes, perquè al marge de les dificultats pròpies de cada ascensió, cal afegir el fred i el vent en el cas de l'Everest, i, el que és pitjor, l'altura, ja que el déficit d'oxigen a més de set o vuit mil metres, obliga a una respiració més accelerada, que no ajuda pas a la filmació.

Filmar a gran altura demana un gran esforç a afegir al propi de la progressió. (Foto: J. Altadill.)

Per acabar, cal dir que les bobines que vam utilitzar eren de trenta metres cada una, o sigui, d'una durada de poc més de dos minuts, la qual cosa exigeix un canvi constant dels rodets impressionats, cosa que, en una càmera de 16 mm, resulta una operació manual força delicada.

Eventualment s'havia previst que, per la part final de l'ascensió a l'Everest, s'utilitzessin un parell de càmeres antigues de molt poc pes, les quals, en funcionar amb pel·lícula tipus «cassette», d'un minut de duració, podria simplificar sensiblement el problema manual esmentat abans. Això no es va dur a terme, si bé vam filmar

Camp IV amb el cim del Lhotse (8501 m) al fons. (Foto: Joan Ribas.)

amb les càmeres normals fins els vuit mil metres.

Les càmeres adoptades per realitzar el documental anaven proveïdes de bateries recarregables, ja que el seu perfecte funcionament havia quedat palès en ocasions similars, si bé no podíem oblidar que el fred podia ser-ne el pitjor enemic, la qual cosa ens obligà, ja des del primer moment, a utilitzar un porta-bateries, fent possible que aquestes estiguessin constantment en contacte directe amb el cos i no dins la càmera.

La utilització d'una càmera de corda a gran altura —particular— no donà els resultats desitjats, com a conseqüència de les vibracions de la corda manual i de l'alteració en els prismes a causa de les baixes temperatures, que causen diverses taques al negatiu.

És en previsió de tots aquests imponderables pel que havíem decidit que la responsabilitat no recaigués en un sol filmador ni en una sola càmera.

Ara, acabada l'expedició, puc dir que estem satisfets de tot el que vam fer i de la coordinació que durant molts dies va fer possible de realitzar un documental en una de les rutes més llargues i difícils a l'Everest.

Filmadors: Jordi Pons – Jaume Altadill – Òscar Cadiach.

Material: 3 Càmeres 16 mm.
1 Tele-objectiu 150 mm.
9 Bateries recarregables, de níquel-cadmí.
2 Càmeres de 16 mm, de focus fix i «cassette»
15 Cassettes 1 minut, de material positiu Kodacrom 25.
160 Bobines de 30 metres, Eatsman Color 7.247 (Negatiu).

El film fou estrenat a Barcelona el dia 21 d'abril, al Palau de Congressos de Montjuïc, i allí fou projectat durant cinc dies, amb un total de nou sessions.

Després ha estat presentat també a La Garriga, Terrassa, Igualada, Ciutat de Mallorca, Tarragona, Valls, Reus, Badalona, Manresa i és previst de fer-ho a moltes altres poblacions i barriades de Barcelona que l'han sol·licitat.

En resum, podem avançar que l'hauran vist uns quants milers de ciutadans; per això, a més a més d'una opinió personal sobre aquesta pel·lícula, m'agradarà deixar constància de la reacció tan favorable del públic d'arreu.

He assistit a diverses d'aquestes presentacions que realitza el Centre Excursionista de Catalunya, amb la presència i els parlaments del President de l'entitat i d'alguns dels expedicionaris, i sempre les he vistes càlidament acollides, mentre llargs aplaudiments clouen cada sessió.

Després de seguir amb intensitat creixent totes les escenes de la pel·lícula que, molt ben encadenades, porten cap els emotius moments finals, el públic surt del local consirós, però agraït per la sinceritat que tota ella traspuja; elogia la novetat del guió i del muntatge, i l'encert de la sonorització, de la narració i de la selecció de temes musicals i cançons.

El film ens relata la llarga escalada de l'aresta oest, la marxa d'aproximació, la vida als campaments, el despenjament de roques de la paret d'accés al coll de Lho-la, la mort dels companys xerpes Lhakpa Tsening i Nima Dorje, l'atac final el dia 14 d'octubre i la determinació de retirada davant el fort vent, el fred i les dificultats del tram final, quan la cordada ja era a 350 metres del cim.

Té una durada d'una hora i quart, repartida en dues parts, i no ens presenta el desenvolupament de l'expedició d'una manera lineal. Diversos salts enrera, situats molt oportunament, treuen bon partit de les seqüències filmades i les fan més interessants i més àgils.

L'agilitat és potser una de les característiques del film, que ens sap presentar la pausada progressió fins als 8530 metres, sense permetre'ns la més lleu distracció, cosa a la qual també contribueix el bon fer del narrador, Ernest Serrahima. De la lenta i difícil escalada de l'Everest, Jordi Pons, Òscar Cadiach i Jaume Altadill, ens n'han deixat bellíssimes imatges que ens fan sentir la grandiositat

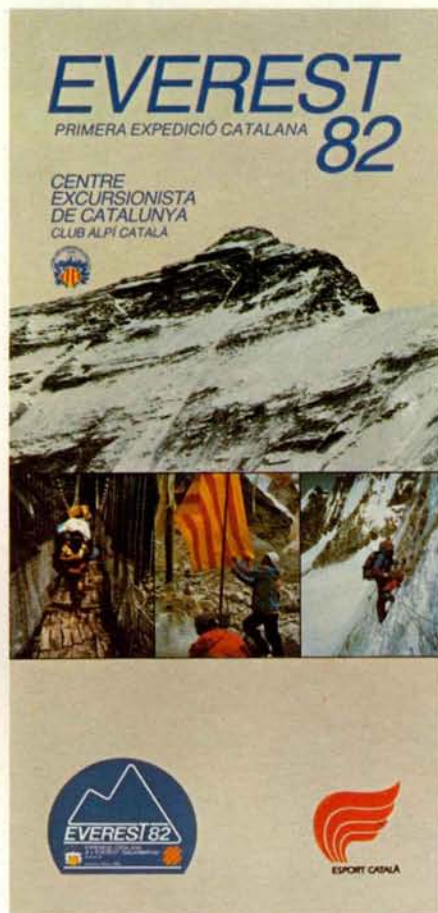
FILM

EVEREST 82

PRIMERA EXPEDICIÓ

CATALANA

Margarida Cardona

d'aquest cim, ens fan adonar que veritablement som al davant del més alt de la Terra, coronat de nuvolades en moviment, que ens deixen mig veure, a tocar, les severes parets de roca negra, enterbolides per la neu que el fort vent aixeca.

Aquest film, on no hi pot haver l'esperada escena final—en què dos o més alpinistes arriben a dalt del cim, l'escena triomfal que esborra molts cops totes les altres—, té en canvi la virtut de fer-nos adonar de com una expedició es ben bé el resultat d'un treball d'equip: no és, només, l'acrobàcia de l'escalada, la superació dels passos més impossibles.

Veiem que l'expedició és, sobretot, un treball molt dur i poc lluit

d'instal·lació de campaments, de transport de tones de material. Veiem que és tot l'equip que pren decisions, que viu les alegries i les tristeses, que es solidaritza perquè només algú d'entre tots, al final, pugui assolir l'objectiu desitjat.

En aquest cas, l'objectiu no és assolit; i això no obstant, el film sap trobar un bon acabament, en oferir-nos la imatge fixa de Nima Dorje i la conversa en directe entre el Camp de base i el Camp V, un acabament al mateix temps esperançat, amb la cançó de Lluís Llach. En sentir-la, quedem clavats al seient i, així, podem tenir el goig de llegir tots els títols de crèdit, els noms dels expedicionaris i els de llurs diferents entitats excursionistes, els dels col·laboradors i patrocinadors, del primer fins a l'últim.

Celebrem aquest film del Centre Excursionista de Catalunya, que és un pas endavant en la filmografia de muntanya.

FITXA TÈCNICA

Títol: «EVEREST-82», primera expedició catalana. Color, 16 mm.
Producció: Centre Excursionista de Catalunya, 1983
Filmació: Jordi Pons, Jaume Altadill i Òscar Cadiach.
Muntatge: Jordi Pons, Jordi Baleyto.
Muntatge musical: Benet Ulecia.
Text: Lluís Belvis.
Realització: Jordi Pons i Lluís Belvis.
Direcció: Jordi Pons.
Narrador: Ernest Serrahima.
Duració: 80 minuts.

Volem fer saber a tothom qui estigui interessat a organitzar projeccions del film «EVEREST-82, primera expedició catalana», o bé de l'àudio-visual de l'«EXPEDICIÓ CATALANA A L'EVEREST, 82», dirigit bàsicament al públic infantil i juvenil, que poden adreçar les sol·licituds al Centre Excursionista de Catalunya, carrer de Paradís n.º 10, Barcelona-2, indicant en el sobre SECRETARIAT DE L'«EXPEDICIÓ CATALANA A L'EVEREST, 82».

Totes les sol·licituds seran degudament ateses.

El programa de mà, els cartells i altres motius de promoció seran facilitats pel Secretariat oportunament.

Es disposarà també de versions en llengües castellana, anglesa, i francesa.

Pàg. 372: Tram de l'ascensió entre els campaments I i II. (Foto: Alfons Valls.)

Pàg. 373: Ascensió vers el campament III (7150 m). Al fons, el cim del Khumbutse (6745 m). (Foto: F. Sàbat.)

Pàgs. 374-375: Posta de sol a la piràmide terminal. (Foto: J. Altadill.)

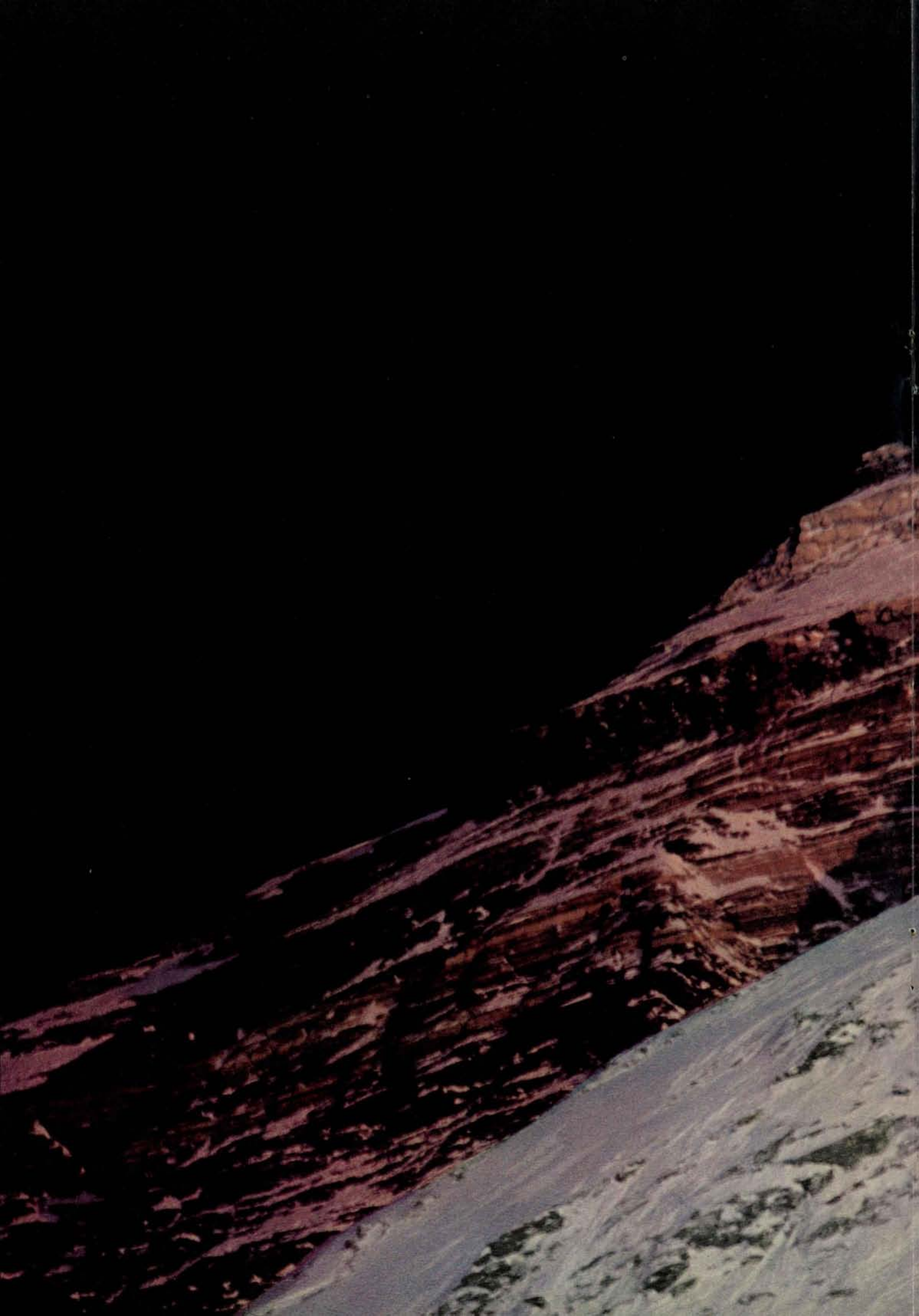
Pàg. 376: Camp III (7150 m). La llarga aresta W. i la piràmide terminal de l'Everest. (Foto: J. Altadill.)

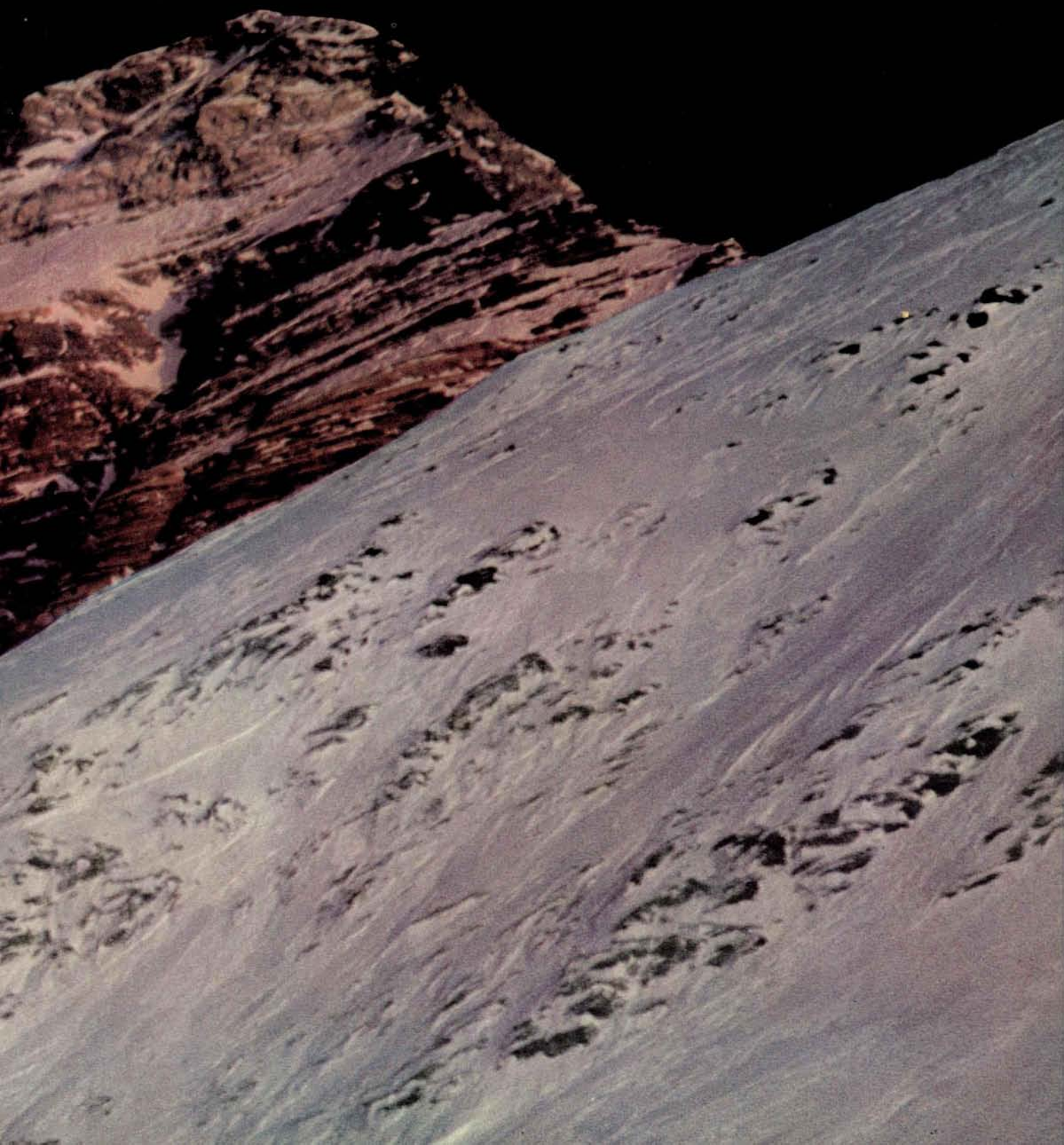
Pàg. 377: Per sobre dels 7200 metres. Aturats pel fort vent, entre els campaments III i IV. Al fons, el cim de l'Everest. (Foto: F. Sàbat.)

Pàg. 378: Els disset components de la Primera Expedició Catalana a l'Everest, aresta oest, tardor 1983. (Foto: «Everest-82».)

CAMP BASE, CAMP BASE, ACÍ CAMP V.è CANVI...

Josep Casanovas

Lluís Belvis al C.I. (Foto: J. Altadill.)

A la nostra tenda de comunicacions al camp de base. (Foto: J.M. Anglada.)

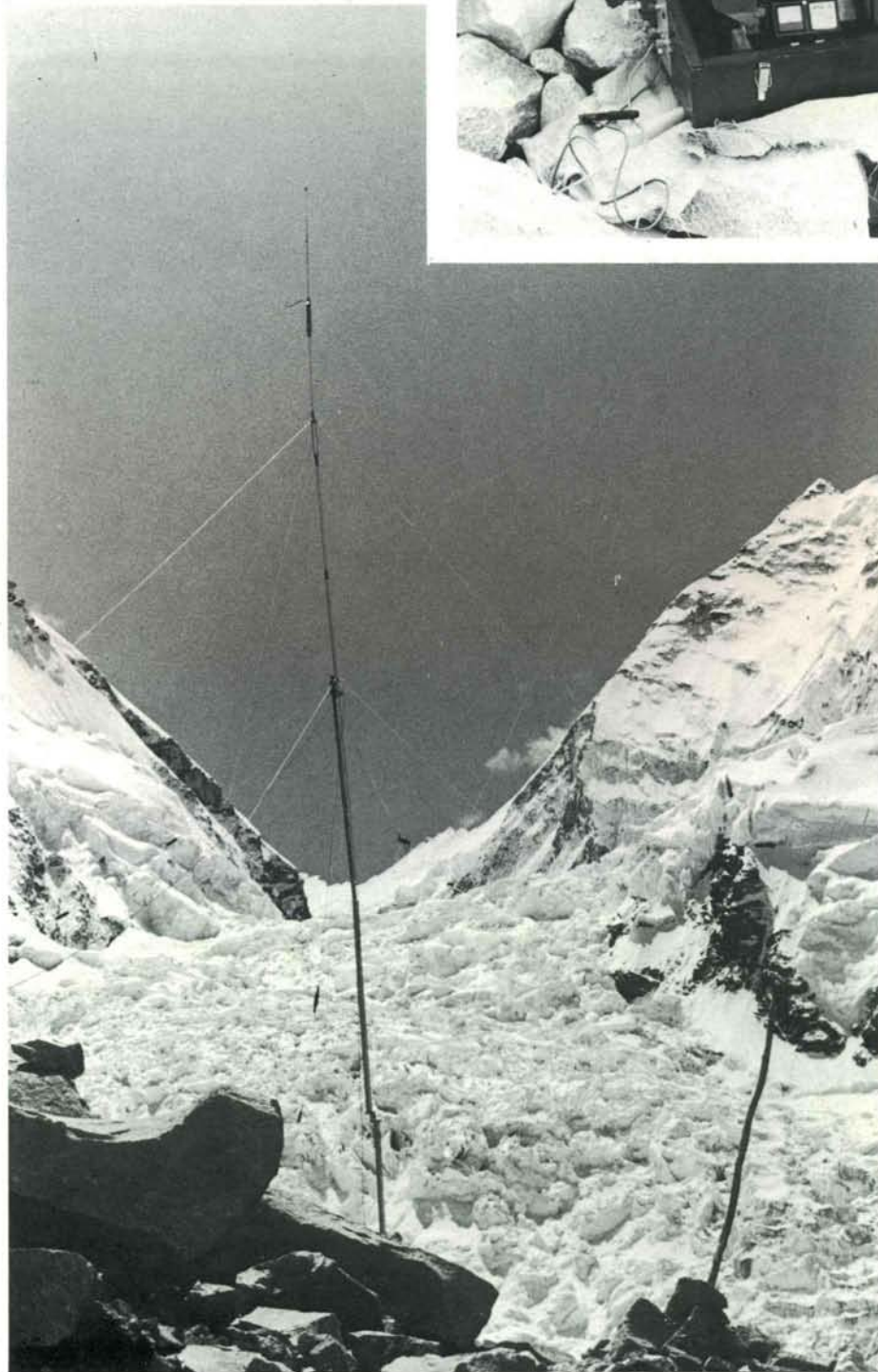
Aquest important aspecte va ser cobert a dos nivells perfectament diferenciables. Els podríem definir com:

- 1) llarga distància: comunicacions amb Kathmāndū i «més enllà»; i
- 2) comunicacions entre campaments.

Les comunicacions a llarga distància, una nova experiència per a les expedicions del nostre país.

Pot semblar pretencios; però, fins a Everest-82 no s'havia utilitzat la ràdio com a mitjà de vinculació amb Catalunya; i podem considerar que, com a mínim, aquest aspecte va resultar parcialment d'èxit. El fet que la

El nostre generador de corrent Mase amb el qual recarregarem les bateries. (Foto: J.M. Anglada.)

L'antena Fritzel i els seus radials. (Foto: J.M. Anglada.)

recepció a Catalunya i a Espanya en general no fos especialment bona, no vol dir que no tingués una repercussió forta en dos sentits. De primer, a casa sabien, més o menys diàriament, quin era l'estat de progressió de l'expedició, així com un aspecte no menys important com era l'estat de salut i de moral dels expedicionaris.

Paral·lelament, qualsevol urgència (manca de material, incidència, etc.) podia ser comunicada al mateix dia, i ser solucionada, si això era possible, d'acord a una informació «fiable», ja que provenia de fonts directes (no com fins a present, després d'una traducció anglès-xerpa-nepalès-anglès-català). Cal també considerar el cost d'aquest ràdio-enllaç i, podem dir que era realment econòmic. Simètricament, nosaltres, els expedicionaris, ens sentíem recolzats d'una forma molt directa: parlàvem amb els nostres familiars i amics (en sentíem les veus).

El material de ràdio pròpiament emprat per a aquesta tasca va ser:

- una estació emissora-receptora marca «Kenwood», mod. 130SE, amb una potència de sortida aproximada d'uns 180 wats,
- un acoplador d'antena, i
- una antena vertical, tipus «Fritzel», amb radials per a 10, 15, 20, 40 i 80 m., mod. GP50.

Passant a la valoració del resultat d'aquest material, cal dir, en primer lloc, que el fet de portar una antena omnidireccional pot representar, i de fet hi té, un important paper en la pèrdua d'abast i de potència de la senyal emesa. Ara bé, si considerem la situació (una vall molt tancada amb altíssims obstacles —el Pumori, per exemple, de 7145 metres— molt propers), la precarietat de mitjans, la incomoditat del lloc i la nostra poca

especialització, feien molt difícil la utilització d'altres tipus d'antenes de més alt rendiment, com ara les direccionals. De fet, els canadencs en portaven una, i no es pot dir que, tot i disposar de 10 tècnics entre el campament de base i Kathmándū, i de mitjans materials impensables per a les nostres possibilitats, no es pot dir —ho repeteixo— que la qualitat de llurs emissions fos superior a les nostres. És més, durant la major part de l'expedició, la senyal emesa i rebuda pel nostre aparell tenia una definició molt més clara que la dels nostres veïns, i en moments de gran transcendència —com va ser el cas dels seus desgraciats accidents— van venir a utilitzar la nostra instal·lació.

Va ser una mica difícil agafar la pràctica per a l'acoblament de l'antena, especialment en el que refereix a la banda de 40 m. Així, van passar molts dies fins que no aconseguíem de connectar amb Kathmándū, cosa que era la nostra principal preocupació quan vam arribar al campament de base. Després d'elevat uns tres metres addicionals la nostra antena (gràcies a la generositat dels nostres veïns canadencs, que ens obsequiaren amb unes extensions d'alumini, ja que les nostres es van perdre entre Bombai i Delhi), vam poder connectar amb una estació de radiotelèfon, a través de la qual vam poder concretar nova freqüència i hora de connexió amb el Ministeri de Turisme del Nepal. Una tarda vam iniciar aquest enllaç que ja no es trencaria fins al moment en què desmuntàrem l'estació, al final de l'expedició. Tots els dies sentíem les veus amigues d'en Kunga o de l'operador del Ministeri, Mr. Syam. També molt sovint sentíem la veu dels nostres amics que arribaven al Nepal per a d'altres expedicions o trèkkings, i que ens encoratjaven en la nostra pròpia llengua. També els familiars d'alguns dels expedicionaris van poder contactar, tot just llur arribada a principis d'octubre, amb els seus utilitzant fins i tot un enllaç amb els camps d'alçada.

A Catalunya, i concretament a Sant Andreu de Llavaneres i en la persona d'en Fernando Bienes (EA3SF), vam tenir el diari contacte amb casa, amb els amics i amb els mitjans de comunicació. Cal haver estat allí, al camp de base, tots els dies, disposats a la comunicació amb la veu (les veus) d'amics, per a poder apreciar l'agraïment que tots nosaltres sentim per aquest aficionat del Maresme, que va tenir la paciència i la voluntat d'establir els contactes diaris i de desxifrar posteriorment els sons confusos que molt sovint arribaven del cor de l'Àsia, o de contactar amb el nostre altre corresponent, l'Enric Riba, a Mendoza (Argentina), per tal de reconstruir els diàlegs fragmentats o inintel·ligibles.

La història del contacte amb

Argentina comença una tarda en què, ja havent perdut tota esperança de parlar directament amb Catalunya a les hores convingudes, em dedicava a cercar algun interlocutor que donés senyals de vida davant les meves repetides crides: «*here eco alfa three eco alfa calling eco alfa three san francisco...*» o «*C.Q.C.Q., C.Q.,...*». En Manel Mateu i jo esdeveníem cada vegada més escèptics en el tema, i cal dir que pràcticament n'havíem perdut les esperances i esperàvem «que la propagació fos millor...». De tant en tant, però, ens agafava el rampell, i «*aquí, cq, cq, cq...*».

Aquell dia, recordo que em va sentir un rus (jo tenia autèntic terror a ser detectat per algun ràdic-afecionat nepalí o hindú), però el cas és que no em va fer massa cas i la senyal es va perdre. Buscant, buscant a la banda de 15 m, concretament a 28.100 Kcs, sento una conversa en espanyol amb un fort accent sudamericà. No és possible; s'em fa un curtcircuit al cap. Però decideixo de provar sort: total, no hi perdem res. La conversa era entre Mendoza i Buenos Aires. Només sentíem a en Mario, el LU3MZ, i en un moment determinat el vaig interrompre amb la meua cantinela del *cq, cq...* Un tant molest, em va contestar que els deixés acabar, i jo, molt prudent, em vaig carregar de paciència i vaig romandre a l'espera.

De cop i volta, ja no el sento més. Decepció!! De fet, era d'esperar: era massa bonic! Però no, tornem a sentir aquella veu melosa amb la parla acaronadora d'aquelles terres. Era ell. Espero. I llavors el sento a dir:

—«*Mira no sé. Por aquí parecía que había una llamada; pero ya no se recibe; así que cortamos hasta mañana...*»

Em vaig quedar glaçat. Les paraules, aquest codi que poc a poc anàvem aprenent i que al principi sembla impossible... Tot el protocol s'acumulava a la boca, però no era possible coordinar-ho. Potser hauria estat més senzill dir: «Ep!..., que som aci; que no hem marxat!!!», però això no sortia. No sé, doncs, com va anar realment; però, davant la nostra immensa alegria, finalment en Mario era la primera persona amb qui podíem connectar i parlar amb una llengua amiga i coneguda, i, després de tants dies, enllaçàvem justament amb Argentina!! Això sí que era sorprenent! Després de les presentacions i del relat de la nostra situació i objectius, l'argentinès comprometé a intentar la connexió amb l'EA3SF, en Fernando, de Llavaneras —i així ho aconseguíem el mateix dia o l'endemà (i tots els dies que seguiren!!)—, tot i deixant-nos en animada conversa amb d'altres amics argentins. Des d'aquestes ratlles vull també agrair a en Mario i en Pedro —i naturalment a aquell home que ens parlava de la seva filla, que li havia tocat el magnetòfon, i que allò no funcionava: que ho tornéssim a repetir (què caram! on són les piles, que no les trobo?; a veure, filla, on has posat les piles!; bé, és igual; mireu, estic emocionat de poder parlar amb vosaltres; i, nois, us cantaré la Santa Espina; i ens la cantava!; i nosaltres, tant contents: era l'Enric!!!). Alguna vegada ens arribava la veu d'ànim d'en Mario: «*que conosco a un colega que estuvo allí, en el campo*

Camp de base. Tenda de comunicacions. (Foto: J.M. Anglada.)

base, con la expedición argentina y os desea mucha suerte...»; i: «la muchachada está con vosotros, ánimo!!!, que si mañana necesitáis cualquier cosa estaré para vosotros a las 14:00 hora local, esssssso lassss... a ver, lassssseis de la mañana para vosotros» o no sé quina hora era (mai no vam arribar a connectar!, però hi eren!).

Tot això configurava un ambient que mai no hem d'oblidar: una gran experiència tant per en Manel com per a mi, totalment novells en aquesta activitat.

Mentrestant, a Barcelona, els nostres companys Joan Crèixams i Manel Cabanillas treballaven diàriament per tal de fer arribar totes les notícies als mitjans de comunicació. Des d'ací, el nostre agraïment a tots dos, i, extensivament, a tots aquells que ens ajudaren en aquesta tasca.

La comunicació entre campaments.

Aquest és un aspecte del qual hom ràpidament es pot adonar de la seva transcendència. El manteniment de comunicacions freqüents entre els diferents campaments, i principalment entre el camp de base i els restants, són la base de la seguretat i del correcte subministrament als campaments d'alçada.

El nostre equip consistia en un emissora-receptora de 2 m, marca «YAESU» model FT-207R, centrat sobre un emissor-receptor de base FT-230 de 25 wats. Això ens permetia una forta potència al campament de base, capaç d'entrar en contacte amb qualsevol dels campaments superiors. Això, però, no va ser possible durant tota l'expedició, ja que, a causa d'una sobretensió, l'aparell central va quedar irreparablement fora de servei, i va fer substituït per un walky-talkie «Kenwood», deixat pels companys canadencs.

En general, les comunicacions eren clares. Cal esmentar, en primer lloc, que els expedicionaris han d'establir uns codis de conversa que, en un principi semblen redundants o ridículs, però que tot seguit demostren llur utilitat. Per exemple, el fet de dir «canvi» després de cada missatge sembla totalment innecessari, però és la forma única i fàcil perquè el company pensi a prémer el botó de transmissió, i eviti així que els dos estiguin parlant alhora, és a dir, que cap dels dos no escolti (una casa tan propera a la realitat quotidiana d'aquest món...). Després, fenòmens curiosos com el de la comunicació amb la cova de gel del Lho-La (campament I). La cova era a l'altre costat de la carena que dominava el camp de base, i no era possible de pensar en cap tipus de connexió via «visió directa». En aquests casos, la comunicació sol ser molt dolenta o inexistent; en canvi entre el C B el C I, les comunicacions van ser sempre excel·lents... Misteri!

Alguns dies podiem parlar amb un campament, i d'altres no, inexplicablement. Ho atribuïm a fenòmens de reflexió o a l'orientació específica de l'aparell en aquells instants.

El problema principal d'aquests excel·lents aparells va ser, no obstant, molt important, si més no desagradable: els equips portàtils d'aquesta mena no funcionen amb piles convencionals de «llapis», sinó amb unes bateries compactes recarregables, de Niquel-Cadmi, de 450 mAh. A l'alt cost d'aquestes bateries, cal afegir llur baixíssim rendiment en les condicions ambientals en les quals es desenvolupava l'expedició. Ja no cal parlar del radiotransmissor del dia de l'atac final, que va quedar totalment congelat i van haver-lo de posar al foc de butà perquè pogués ser utilitzat. Parlem del fet que

una càrrega normal de Ni-Cd, a uns 10 o 15 graus sota zero, no dura ni el 60 % del que duraria en un medi de temperatura «normal», que és aproximadament 1 hora i 50 minuts de conversa, considerant hora de conversa 15 minuts de transmissió i 45 minuts en recepció (1).

La nostra experiència ens demostra que les converses entre campaments eren molt llargues —la qual cosa reconfortava força els companys, tot sigui dit—, i que superaven la proporció 1/4 de transmissió per a ser de l'ordre de 1/3 a 1/2. Això volia dir que, per als campaments superiors, el moviment de bateries amunt i avall per a ser recarregades era totalment prohibitiu. La solució alternativa, a base d'una espècie de «savoneres» que contenien 8 piles de 1,5 volts, va resultar vàlida tècnicament, però topà amb dues dificultats principals: 1) les piles que vam comprar a Kathmàndu eren quasi inútils en aquelles temperatures, i no duraven ni minuts; 2) les soldadures de les connexions de l'invent que, tot sigui dit, vaig fer jo mateix al camp de base —*mea culpa!*—, van resultar extraordinàriament fràgils. Això obligava a una gimnàstica increïble amb els dits per tal de, al campament quart, en plena tempesta de vent, poder fer contacte entre el cable pelat i les potes dels connectors. Els renecs arribaven al camp de base sense necessitat de radiotransmissors...

Un altre aspecte insondable eren les converses dels nostres xerpes, especialment les dels cuiners. Aquests encarregaven que si porta'm l'arròs, que si puja'm el sucre, no t'oblidis del picant, com està la família..., i mai no sabíem quan s'acabava! Mai no oblidaré el nostre cuiner del camp de base, oscil·lant rítmicament, amb el micròfon a la mà, intentant de compensar l'excés d'alcohol del *racsi* que molts dies li pujava la família des de la vall... I, tot i això, l'endemà menjaven els del Lho-La!!!

L'onze de setembre, durant la gran celebració coneguda en tota la vall del Khumbu com la «festa dels catalans» o «elsocc-ident-alsestanso-nats», la comunicació entre el camp de base i el Lho-La va permetre als companys del campament primer sentir la retransmissió del primer programa de «radio Khumbu-4», i nosaltres el soroll de l'ampolla de xampany que van encetar al Lho-La. Afortunadament per als companys, no vam transmetre les imatges ni del festival, ni de la taula internacional (xerpes, canadencs, neozelandesos, anglesos, australians, catalans), ni dels fabulosos canalons al forn, ni de les perdis en salsa, ni, finalment, dels hectolitres de cervesa («Estrelles daurades»!!!), rom canadenc i de «Codorniu» que van menar la festa per camins d'incommensurable alegria...

(1) Dave Ingram. Revista C.Q., num. 0, juny 1983

EL DIA DE L'ATAC FINAL

La muntanya digué no

Josep Casanovas (a partir de textos de Jordi i Òscar Cadiach)

Camp de base. 14 d'octubre de 1962. Estem passejant nerviosament al voltant de la tenda de comunicacions. Ens creuem les mirades, solidàriament dolorits. Dissimulem, no obstant, davant la presència dels familiars que visiten, aquests dies, el campament de base. Esperem...

Els núvols de neu projectada pel vent pentinen les muntanyes que ens envolten: Nuptse. Pumori, West Shoulder. Pensem en el sofriment dels nostres companys i se'ns encongex el cor.

Per què ha estat així?

De sobte, sentim la ràdio cruixir i la veu d'en Xavier. Ens precipitem dins la tenda...

CIV - Xavi! Xavi! Ací camp quatre. Endavant. Canvi. (És la veu d'en Joan. Deu haver sentit el mateix que nosaltres.)

... - Silenci

CB - Xavier! Xavier! Si estàs a l'escolta, he de dir-vos que dos xerpes, en Tshambu i l'Ang Tenzing, pugen a ajudar-vos. (És en Francesc qui parla; la veu, aparentment tranquil·la.)

... - Silenci

CB - Xavier! Xavier! Si estàs a l'escolta, he de dir-vos que dos xerpes pugen a ajudar-vos...

... - silenci

CB - Xavier! Xavier! Estem al corrent del que ha passat. Digueu-nos, però, el nom de qui ha estat...

Un silenci interminable s'obre de nou. Pensem si no s'ha tallat la comunicació. (Tancats dins el reducte de la tenda de comunicacions, que a la vegada feia de tenda-hospital, ens miràvem sense veure'ns. L'ambient estava tan carregat com abans d'una tempesta, una tarda d'estiu.)

CIV - En Nima, pobret... (respon finalment en Xavi, entre plors).

CB - Xavier, Xavier. Dos xerpes pugen a ajudar-vos, dos xerpes pugen a ajudar-vos, dos xerpes pugen a ajudar-vos...

...

Amb la veu trencada, les llàgrimes envaint-nos els ulls, ens abraçàvem sense

poder contenir l'emoció. Després de dues hores d'incertesa, de dues hores interminables de dolor i de ràbia, coneixiem finalment la identitat d'aquell cos que en Manel, esfereït, havia vist caure més de 3000 metres per tota la pared NO de l'Everest, fins a raure immòbil sobre la glacera de Rongbuck, ja al Tibet.

Aresta N. Anant cap al camp IV. El núvol que cobreix el cim de l'Everest és provocat pel fort vent. (Foto: J. Pons.)

Cami del camp V a uns 7800 m. (Foto: Joan Ribas.)

Fins en aquell moment, hi havia hagut un seguit d'especulacions sobre qui podia ser l'accidentat. Ens semblava que havia caigut el qui anava mes endarrerit. Per què no utilitzaven la ràdio? Per què havien progressat tan lentament? Totes aquestes qüestions i més se'ns embolicaven en la ment i ens omplien d'angoixa.

Enrera quedaven tants dies de preparació, de treball pacient. I ara tot queia, juntament amb aquell cos. Tot perdia el sentit que nosaltres li havíem assignat fins aleshores. El perquè, les motivacions personals de cadascú, la finalitat de l'expedició o de les expedicions, tot quedava en entredit. I no pas perquè no sabéssim on anàvem. L'alpinista n'és completament responsable, dels seus actes. Fem muntanya perquè volem, perquè ens agrada, però el dolor de la realitat ens allunya del que és racional: ha caigut un amic...

El que va passar aquells tres darrers dies és una mostra interessant de la complexitat que pot arribar a tenir una expedició com la nostra i del nombre de factors imprevisibles que poden conformar, per exemple, la cordada que farà l'atac final.

Calia equipar convenientment el darrer campament, el CV, a 8100 m. Per a fer-ho, però, el material i l'equip humà per transportar-lo i per fer l'intent final han de recórrer una llarguíssima distància i han de realitzar un gran esforç. En Jordi Pons ens ho descriu eloqüentment:

«... cents metres. Un llarg recorregut a mig aire que, si bé ja ens resulta familiar, no per això deixa de semblar interminable. En definitiva, aquesta travessia gairebé al fil d'una cresta que separa el Tibet del Nepal, es realitza per damunt dels set mil metres, i transforma aquell inalterable paisatge en una feixuga tasca de progressió.

Avui, 13 d'octubre, és la quarta vegada que segueixo traça per la neu, profunda a vegades, gelada d'altres, i, amb tot, tinc la impressió que hi ha quelcom de diferent respecte als dies passats.

Sóc conscient de la responsabilitat que representa haver acceptat formar part de la segona cordada d'atac al cim de l'Everest, juntament amb el company Joan Ribas, que en aquests moments ja es troba situat al

Camp IV, a 7550 metres, esperant la meua arribada.

Sol, agafant-me en aquelles cordes que havíem col·locat dies enrera, camino envoltat del més increïble espectacle, en una amalgama de formes que van canviant continuament, d'acord amb la formació de núvols que pugen des de la vall.

Poc abans d'arribar al Camp IV, al peu de la piràmide terminal de l'Everest, veig els companys Xavier i Òscar que pugen pels pendents de roca i gel en direcció al Camp V. Sense saber per què, haig de dir que m'impressiona veure'ls; i, malgrat la distància que ens separa, els crido amb totes les meves forces, perquè amb aquell crit pretenc encoratjar-los, fer-los arribar el meu testimoni de suport, en aquelles properes hores que tots plegats viurem intensament.

Quan es giren i em saluden amb el braç, els animo i els dic que, a Catalunya, a molts milers de quilòmetres d'aquí, tothom està pendent de nosaltres...».

El dia abans, en Xavi i l'Òscar havien també recorregut el mateix itinerari. Llegim en el diari de l'Òscar Cadiach:

12 d'octubre. Mentre fem la llarga travessia en flanqueig cap el C IV, ens creuem amb dos xerpes que abandonen l'alçada. Estan cansats i se'ls veu demacrats. Ara són amb nosaltres el segon sirdar, Tshambu Tamang, i en Phurba Kittar Xerpa, dos dels més experimentats. Intercanviem unes paraules i en Tshambu ens diu que «no good». Això encara ens retarda un dia més l'assalt al cim i ve a complicar la qüestió. Perquè aleshores, l'endemà, aquest dos homes han de ser substituïts pels nostres acompanyants per fer el transport necessari fins al C V (8100 m). Per al C V caldrien dos transports, fets en dos dies pels nostres xerpes que són al C IV. Al darrer dia ens hi afegim els dos membres de l'atac al cim. Els xerpes són: el segon sirdar, Tshambu Tamang, Ang Tenzing Xerpa, Nima Dorje Xerpa, i Phurba Kittar.

El material que cal dur és: 1 tenda Benedi mod. Baltoro, 3 matalassos neoprè, 120

metres de corda de 7 mm, 3 sacs de ploma, 1 «dead-men», 1 fogó butà-propà, 2 racions d'alçada, 2 piolets, 1 martell piolet, 8 ampolles d'oxigen, 3 màscares amb regulador, 2 màscares per dormir, 1 càmera de filmar, 7 cartutxos de 16 mm, 1 ràdio-transmissor, 6 pitons diversos, 10 mosquetons, i 1 farmaciola d'emergència, a més del material personal i un parell de màquines fotogràfiques amb pel·lícules de recanvi.

En arribar al C IV, en Nima Dorje s'ha trobat malament tot el dia i ens ha demanat oxigen. És la darrera conversa amb en Manel, i ens aconsella, tant als membres com als xerpes, l'ús d'oxigen per a dormir. No obstant passem una bona nit sense fer-ne ús, però sí que en fa ús el xerpa, que l'endemà ja es troba recuperat.

En Phurba Kittar (32 anys) havia estat designat des de feia dies com el xerpa per acompanyar-nos al cim: un home dur, que se'l veia amb interès a pujar a dalt del sostre del món, al contrari d'altres xerpes; aquest és el cas d'en Nima Dorje, que ens havia comentat, en camps inferiors, que ell possiblement era massa jove encara per intentar el cim.

En el C IV, passem la resta del dia 12 fent fotografies de la Vall del Silenci, el Lhotse i el Nuptse. En Xavi segueix estacionari, amb la seva tos. Cap al tard, tornen els xerpes del C V en el primer viatge. Em ve a veure a la tenda el xerpa Phurba, i em diu que tampoc no es troba bé i que no sap si demà estarà en condicions d'acompanyar-nos cap al C V. L'endemà baixa bastant esgotat cap el C III. Bona decisió, i feta a temps, per a ell, però no per a nosaltres.

Tshambu ens comunica que ens acompanyarà un xerpa, en Nima Dorje. Per la meua part, no hi ha inconvenient i crec que per la d'en Xavi tampoc. Jo preferiria que fos el mateix Tshambu qui vingués: ell ha fet el cim. Però porta ja dos viatges a 8000 m, fa dies que té inflamada la gorja i amb prou feines si pot parlar.

Aquesta nit ens col·loquem les mascaretes i obrim l'aixeta de l'oxigen, el qual ens proporciona un dormir agradable.

El 13, el dia neix bonic i seré. Tant els xerpes com nosaltres dos ens preparem per al trasllat cap al C V. Fem els últims preparatius, més fotografies i prenem els nostres estris. Al començament, a la gran diagonal, ens hi entretenim bastant perquè aprofito l'impressionant paisatge per a fer pel·lícula.

En Jordi Pons, que prové del C III, està arribant al C IV i ens fa saber a crits les noves de Catalunya: hi estan pendent de l'èxit de l'expedició. Al cap d'una estona reflexionem sobre aquestes paraules d'en Jordi i, sense veu, ens les diem mútuament i ens en adonem que estem plorant.

Hem anat guanyant alçada quan, passat migdia, estem a uns 200 m del C V; ens creuem amb els xerpes que tornen del transport. Intercanvio unes paraules amb en Tshambu, ens diu que ell es considera satisfet i feliç si uns membres assoleixen el cim, que en Nima Dorje ens espera al C V, i que ens desitja molta sort.

Abans d'entrar a la tenda faig les darreres

fotografies d'aquest paisatge tan meravellós. Sota nostre, els Xangt-se, Pumo-ri Lingren, Gyachung Kang, Cho-Oyu, la glacera de Rongbuk i l'àrid i extens terreny del Tibet, amb els seus ocre.

En Nima m'acull amb un exquisit brou calent. Al cap d'una estona arriba en Xavi i, tots plegats, ens instal·lem dins el reduït espai de la tenda.

La nit del 13 al 14 d'octubre, tots els campaments estàvem en plena efervescència. La primera connexió era prevista a la una de la nit de la matinada del 14, just abans del començament de l'atac. En connexió múltiple des del Lho-La, el camp base i el camp V, ens transmetem les darreres paraules d'escalf. En Xavier ens demana la previsió del temps. Ràdio Kathmandū ha dit que el temps seria excel·lent, tot i advertint de les baixes temperatures que, al voltant dels 8000 metres, eren inferiors a 40 graus sota zero.

S'estableix una animada conversa.

CV – Narcis! Narcis! Ací baix, quin temps fa?

CI – Ací fa un temps molt bo. No fa gens de vent i està molt serè.

CV – Doncs, ací dalt, fa molt fred i molt vent (això és una versió censurada de l'autèntica frase que se'n va dir).

I tots els desitgem molta sort. La il·lusió és total. La confiança en els nostres companys, també. Paral·lelament, parlem amb Llavanes per tal de comunicar que l'atac és immediat: A Catalunya se seguirà l'atac al minut...

L'Ang Tshering parla amb en Nima Dorje, aquell noi de Kharikola que ens presentà a tota la seva família i que ens permeté de dormir a casa seva, i el tranquil·litza i l'anima perquè l'endemà assoleixi el cim. Un cop més, l'Òscar ens explica l'ambient en aquell petit redut, a 8100 metres d'alçada:

El CV., està situat al peu d'un corredor de 45/50° d'inclinació, en una petita plataforma tallada a la neu, pel damunt dels 8000 m. El seu aspecte és el d'una petita embarcació de vela quan es creua amb un gran transatlàntic, que és l'Everest. En pondre's el sol, el fred envaïx la tenda.

En Nima ha estat molt actiu tot el vespre i s'afanya ja a preparar-se el jac. Nosaltres trigarem encara una estona, mentre preparam els aparells d'oxigen per passar la nit i tenim contacte per ràdio amb els companys dels camps inferiors. Un ambient molt bo hi regna, i la moral de tots és bona. S'hi comenta també que tenim molt de vent. El sirdar Ang Tshering parla amb Nima i li diu que demà cal sortir molt d'hora, i que la via està protegida del vent.

El servei meteorològic del Nepal i Nord de l'Índia pronostica per a demà bon temps en general.

Aquesta nit ens estirem amb la il·lusió posada en el cim. Penso en la sort que tinc de poder estar aquí dalt. Molts m'ho envejarien; i penso també en quelcom que no sé què és, però que m'ha dut tan amunt. Potser una flama interna que, com més l'alimento, més em fa oblidar de l'esforç físic i psíquic que comporta aquesta ascensió.

Conversem encara amb Nima, i parlem de la tornada a Catalunya: ell també vindrà amb nosaltres a Barcelona. Són quarts de vuit del

vespre. Ens relaxem dintre el sac i intentem de dormir.

Les dotze i minuts de la nit, d'un jorn que quedarà gravat en la nostra vida. Els preparatius són lents. Nima ha estat molt nerviós tota la nit, ja que el vent bufa molt fort i això provoca contínues allaus de glaç que es projecten sobre la tenda. Hi ha moments que es crea una tal confusió entre el xiular del vent i l'allau de neu que, realment, penses que aquest cop se t'endurà pendent avall.

Al camp IV, en Jordi i en Joan, juntament amb en Tshambu i l'Ang Tenzing, segueixen també els esdeveniments amb ansietat:

14 d'octubre. Dins la petita tenda on hem passat la nit en Joan Ribas i jo, hi fa tant de fred, que cap dels dos no gosa de treure les mans de dins el sac de dormir per tal d'agafar la ràdio.

—Aquí, camp IV, parlant amb el Lho-la. Ens sentiu? Canvi!

Aquí, on ens trobem, el sol no hi arriba fins d'aquí un parell d'hores, i en aquest ambient glaciari, lleugeres ràfegues de vent anuncien el despertar del nou dia.

Passen els minuts i quan, a la fi, aconseguim d'entrar en contacte amb els companys del camp I, és per assabentar-nos que no tenen notícies dels tres homes que formen la cordada de punta.

A partir d'aquest moment, comença una espera que es fa interminable. Per a nosaltres dos, perquè no tenim cap possibilitat de veure'ls des d'on ens trobem. Per als companys situats al Lo-Lha, a mil cinc-cents metres sota nostre, perquè els busquen, amb l'ajut dels binocles, amb la lògica inquietud.

En efecte, a les set no s'estableix l'anunciada comunicació. Què ha passat aquesta nit en el campament cinquè? Vegem què en diu l'Òscar:

Tenim confiança que, cap a la matinada, alluixarà el vent, i retardem la sortida; però a les quatre del matí, quan sortim, es manté igual de fort.

Ens carreguem les motxilles, ajudant-nos mútuament. La sortida és molt confusa: és negra nit, i anem amb els nostres llums frontals.

Tan sols donem un parell de passes i cerquem un lloc per encordar-nos; el vent ens clava fortes sotragades i posa en perill la nostra progressió. Realment, ningú diria, si no fos pel pes tan exagerat que duem a l'esquena, que ens trobem sortint d'un CV a 8000 m i escaig d'alçada, en direcció al sostre del món. Té tot l'ambient d'una sortida nocturna als Alps o al nostre Pirineu! En Nima, poc abans de sortir i ara un altre cop, em pregunta si posarem corda fixa fins a dalt del cim. Ell sap bé que només portem una corda de 120 m a la que estem encordats tots tres. Dubtós, em fa pensar que ell no està mentalitzat per aquest atac al cim. Que no ha tingut temps de fer-ho perquè l'han avisat massat tard, o perquè és massa jove! Realment, ¿en Nima Dorje Xerpa, es va plantejar mai de pujar a l'Everest? Jo crec que sí, que com tot bon xerpa s'hauria proposat d'assolir una meta important, però potser no aquesta vegada: per a ell era massa aviat i hauria preferit que fos un altre; però el destí ha estat així.

Això ens diferencia. Jo tinc moltes ganes d'assolir el cim. Han estat tants els moments que he pensat en aquesta pujada que, durant la marxa d'aproximació, ja estava atacant el cim. Neix el nou dia. Ens hem enlaira uns dos-cents metres del CV: tenim una progressió lenta. Vaig fent un llarg de corda, ensorrant-me molt a causa del pes. De dalt bufa molt de vent i tota la neu pols se us clava al damunt. He clavat alguna estaca al final dels 120 m de corda. Faig un altre llarg quan m'adono que en Nima progressa, entre jo i en Xavi, amb el mosquetó passat per la corda, com si es tractés d'una corda fixa. Això em preocupa, perquè és un moment perillós per als tres, ja que una sotragada pel darrera pot ser la fi. A la reunió, intentem de fer-li entendre, però en el següent llarg de corda me'l trobo enganxat un altre cop amb el mosquetó.

Aquesta pujada és dura: pot ser un dia dur per a tots nosaltres. El temps és molt fred. Passo per unes roques on trobo restes de cordes fixes d'altres intents; però són molt enlairaits: senyal que la neu cobria més les roques. En Xavi intenta de fer alguna fotografia. Un cop que m'he tret la motxilla, he suat molt per tornar-me-la a posar. És difícil de mantenir l'equilibri. El vent bufa molt i no ens toca el sol. Així hem anat avançant: ara, penso que tots els companys deuen estar pendants de nosaltres.

Sí! Estàvem pendants d'ells. En Jordi, des del camp IV, ens ho comenta:

A la fi, a les deu del matí es trenca el silenci. És la veu dels companys que, des del coll del Lo-Lha, han vist progressar la cordada formada per aquells tres homes, que pugen amb una inexplicable lentitud. La causa? No la poden saber perquè, en realitat, no tenen possibilitat de parlar amb ells per ràdio; però el cert és que, sigui quina sigui la causa, es troben massa avall, segons l'horari previst.

A dalt, les coses es compliquen més i més.

El temps passa inexorablement. Els cims apareixen coronats d'impressionants «banderes» de núvols de neu, emportades pel violentíssim vent. Ens ho explica l'Oscar:

He fet passar en Nima al davant en aquest llarg de corda. Estem arribant en un estrangulament d'un couloir on el pas queda barrat per un xemeneia. La neu hi està caient a dojo, com si es tractés d'una caiguda d'aigua. Es aci on vull filmar un tros i deixar una ampolla. El canvi d'ampolles (deixar la que he estat fent servir fins ara i connectar la nova) resulta impossible. Les rosques, amb les baixes temperatures, estan totalment gebrades i la connexió no és possible. He hagut de treure'm els guants i quedar-me tan sols amb els de seda. Els dits em piquen una mica.

En Xavi i en Nima arriben ara i els vull filmar; també vull filmar la xemeneia. No m'és possible; no funciona l'aparell, està travat. La màquina de fotografiar té obturat el disparador. Ara estem els tres junts, i canviem algunes paraules. Amb la mirada vull anar a cercar la xemeneia.

En Nima ens mira. Fa estona que ens diu que vol baixar. També hem donat un cop d'ull al rellotge, i en Xavi està mirant de posar en marxa l'aparell de ràdio. Impossible! Sembla un objecte sense vida, un tros de pedra, tot està glaçat, a molts graus sota zero. Dono una ullada als voltants: estem en una gran muralla, al peu mateix d'ella i hi volem cercar un possible pas. Caldria atacar la xemeneia, amb la seva caiguda constant de neu pols, desproveïts de pes; si pogués ser, sense traves, no amb vint quilos a l'esquena. I és possible que caigués treure's els guants. A la dreta hi ha unes rampes que enganyen. Ens trobem clavats, sense cap mena de protecció en una possible caiguda. Per l'esquerra, veiem les roques, les «franges grogues» en horitzontal, cap a l'aresta nord (Tibet). Hem assolit el peu d'aquestes franges; estem amunt, però el cim encara és molt lluny.

Abans de fer-se de dia, en Xavi m'ha dit: «Bivac». «És possible», li he respost. Però ara, on ens trobem, ja no pensem en el bivac. El destí d'aquest 14 d'octubre ha donat un tomb de 180°. Avui no farem el cim de l'Everest. Tan sols ho estem pensant

nosaltres. No pensem ara, en aquests moments, en ningú més. Això havia estat els dies abans de l'atac al cim. Ara, la nostra sort ja està jugada. No ha pogut ser! Pensem en nosaltres mateixos.

En Nima, ho ha comprès ràpidament. Es desencorda i comença a baixar. Un cop d'ull, i ja el veig molt tranquil, a una cinquantena de metres més avall nostre. Pràcticament, no ens ha dit res. Per què? És un moment difícil. Hi deixem tres ampolles d'oxigen, la corda de 120 m, les estacues i «dead mens» per si una altra cordada ho torna a intentar, i comencem a baixar nosaltres també. Però, abans, dono un cop d'ull al descens, i no hi veig en Nima. Li ho comento a en Xavi, i em respon que és molt possible que estigui amagat per les roques. Són uns moments d'intranquil·litat, que es tornen a accentuar en no veure'l més enllà. Vull insinuar a en Xavi què li pot haver passat, però el descens es fa rigorosament delicat i ens fa anar molt en compte. Tant és així, que triguem ben bé dues hores a arribar als voltants del C V.

A mesura que anem baixant, el neguit per en Nima és constant i vull arribar a la tenda per saber què ha succeït.

El cim ha restat encara a uns tres-cents cinquanta metres. L'esforç físic i psíquic han respost millor del que esperàvem. Però la muntanya s'ha protegit, ha dit «no», aquest cop. Ara però, això ja no és a la nostra ment.

Corro a la tenda i, ja amb tranquil·litat, però amb llàgrimes als ulls, deixo arribar en Xavi, que està fent el flanqueig, i li comunico que en Nima no hi és! ¡No el veurem mai més! Plorem tots dos, abraçats. De nou ens preguntem: Per què? Per què ha estat aquest el destí?...

I des del camp IV, expliquen:

A les 11 del matí ens arriba una nova connexió. Aquesta vegada, però, la veu és lacònica, seca, quasi una ordre:

—Agafeu l'oxigen i sortiu cap amunt, sense perdre temps!

En mig d'un mar de confusions, en Joan i jo ens mirem com si busquéssim una resposta a les paraules del company que ens ha parlat. No entenem res, però és evident que

quelcom de molt seriós ha esdevingut.

L'explicació que els companys han fet mitja volta i tornen no justifica exactament que, ara, hàgim de sortir nosaltres dos. I més, quan sabem que, si ho fem, se'ns escapa tota possibilitat de dur a cap un segon intent.

La veritat no es fa esperar. Des del Coll del Lo-Lha han vist la caiguda d'un dels tres homes, a tot el llarg d'una paret de dos mil cinc-cents metres, però no saben qui ha estat l'accidental.

Mentrestant, en el camp V, l'Oscar recorda:

Estem escalfant el walky-talky amb el fogó de butà, per comunicar amb els altres camps d'alçada quan, a través de l'aparell, ens arriba la veu d'en Francesc.

Em poso a plorar, i cedeixo la ràdio a en Xavi...

Dos xerpes pugen a ajudar els dos membres del CV... I l'Oscar explica:

Aquella tarda baixàrem al C IV. Els dits de les mans em feien mal i en Jordi Pons i en Joan Ribas es passaren tota la nit fent-me fregues als dits. Comentàrem, dins la tenda, les poques possibilitats de tornar-ho a intentar en aquelles condicions...

Els xerpes, en Pepe Ponce al camp III i els companys del Lho-La ens feren una rebuda molt emotiva.

L'expedició queda greument afectada per tots aquests aconeteixements. Caldrà pendre decisions importants en les següents hores. Esperem els informes dels companys per tal d'establir el futur de la nostra expedició. Mentrestant, un equip ha sortit cap a la base de la paret per tal de rescatar el cos d'en Nima.

En Jordi Pons explica el retorn de l'equip de punta al camp IV. Ells encara desconeixen la identitat de qui hi trobaran.

A les dues de la tarda arriben l'Oscar i en Xavier al nostre campament. El seu pas és insegur, el seu aspecte és el d'uns homes abatuts, més per la tristor que no pas per l'esforç realitzat, tot i que ha estat molt gran.

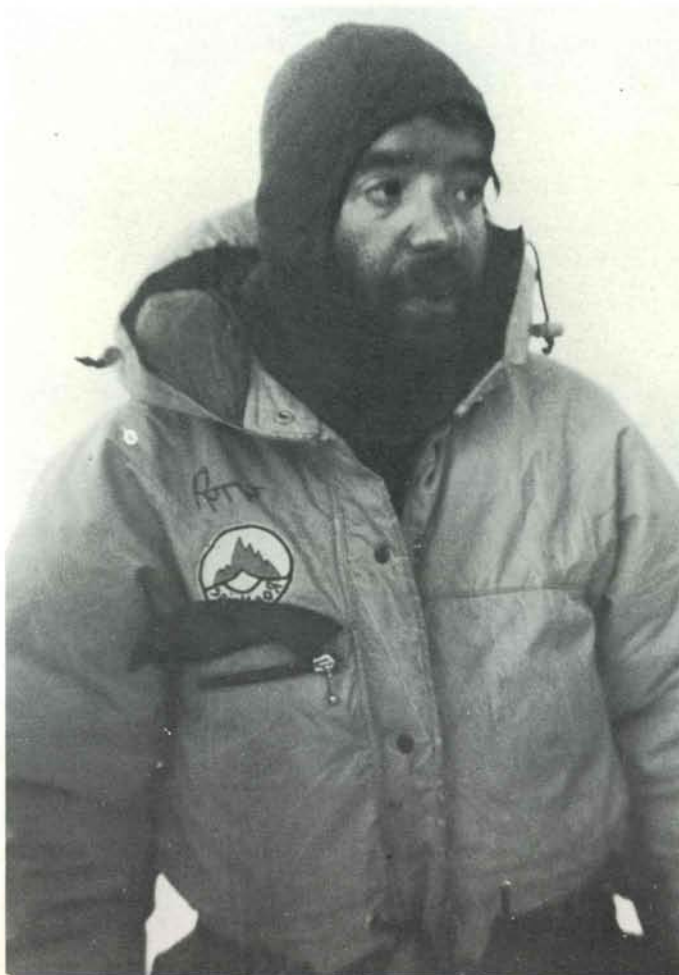
La retrobada, emocionada, no pot dissimular les nostres llàgrimes que ofeguen qualsevol paraula, perquè enmig de l'emoció de trobar-nos junts altra vegada, hi ha el dolor més profund per la mort del xerpa—de l'amic—que acabava de perdre la vida en aquella darrera aventura a la muntanya que, espiritualment, ja havia vençut.

Amb les cares dels companys encara recobertes de gel, entrem dins la petita tenda que esdevé un refugi acollidor. La temperatura ha baixat sobtadament, quan el sol encara llueix a l'horitzó. ¡Que lluny queden aquells dies en què, a través de les valls subtropicals, havíem caminat mig despullats buscant l'ombra acollidora! Era el mes de juliol i, ara, quasi sense adonar-nos-en, ens trobàvem a les portes de l'hivern.

Les llargues hores d'aquesta nit,

Camp IV (7550 m). (Foto: J. Altadill.)

En Xavier i l'Oscar a l'arribada al camp i després de l'intent al cim. Les seves cares reflecteixen l'esforç i el dolor pel drama viscut. (Fotos: J. Altadill.)

diffícilment les oblidarem. Per a en Joan i per a mi comença una lluita contra el rellotge perquè, d'acord amb les instruccions del nostre metge, les properes hores podien ser decisives si volíem salvar els dits gelats del company Oscar.

El fred tan fort que fa a fora i el vent que s'ha aixecat estan convertint l'interior de la tenda en una cambra de gel, ja que la neu es filtra sense que sapiguem per on. A poc a poc, els sacs de dormir i la resta de material menjar van quedant coberts per una fina capa de pols blanca i freda.

Els masatges a les mans succeeixen sens parar als banys d'aigua calenta que fan arrencar crits de dolor al nostre company. Hora darrera hora, deixem passar aquesta nit que, sense dormir, esdevé la més llarga de totes. Certament, no és un sacrifici per a nosaltres dos, però sí un autèntic esforç, si més no per no adormir-nos, vençuts per la intensitat d'aquelles darreres hores.

15 d'octubre. Són les onze del matí. Els dos companys han començat a perdre altura en direcció als campaments inferiors. Qualsevolga que sigui la decisió a prendre per als dies futurs, la tasca d'ells ja s'ha acabat.

En les hores vinents, la situació esdevé difícil. Cal prendre una decisió que, per damunt de tot, voldríem que fos la més encertada. La comunicació per ràdio entre nosaltres dos i la resta dels companys situats al camp de base i al Lo-Lha és constant, tot cercant una solució que faci possible un nou intent d'atac al cim.

Cal prendre una determinació. Tant en Joan com jo estariem disposats a realitzar un segon intent. Però aquest compromís tindria uns condicionants: necessitariem un parell de xerpes que ens ajudessin a instal·lar, si més no, un altre campament, el sisè; més cordes fixes, més menjar, més oxigen i, per damunt de tot això, seria imprescindible una cordada de suport. L'experiència viscuda unes hores abans era un clar testimoni que situava aquest punt com el més important de tots.

Fet aquest plantejament, ens adonem que no és possible dur-lo a terme sense disposar de deu o dotze dies de bon temps, cosa pràcticament impossible en uns moments en què el vent i el fred estan arribant als límits suportables.

Llençar-nos en un atac, estil alpi, o sigui, tots dos sols, seria la més absurda temeritat.

Finalment ens arriba la nova que, no per inesperada, no deixa de ser trista.

—Abandoneu el campament. L'expedició es retira.

Cent dies de lluita, d'esforç i de sacrificis eren massa dies perquè, ara, en el breu espai d'un minut tot s'hagi acabat. Pocs metres havien faltat perquè l'expedició, i per tant Catalunya, hagués sortit airosa d'una empresa esportiva per a la qual no ens havien mancat ni possibilitats ni condicions per a fer-ho. Però en el darrer moment, aquella muntanya, la més alta de la Terra, havia demostrat una vegada més la seva superioritat sobre l'home.

Tornariem a casa, sí, però no abatuts:

sabíem que, amb l'Everest, quedava un repte pendent per al futur. Naixerien nous intents amb les mateixes il·lusions que ens havien nascut dos anys enrera.

L'expedició tocava a la seva fi. Calia desmuntar tots els campaments i baixar el material, bo i conservant totes les normes de seguretat. El temps es complicava. Feia molt de fred.

Un bon dia ens trobàvem reunits de nou en el campament de base, com al principi de l'aventura, quan caminàvem pels boscos sota el Pas de Lamjura. Érem feliços perquè podíem tornar a casa, i, efectivament, el repte seguia allà: l'aresta oest de l'Everest. Estàvem segurs que hi tornàriem. I hi tornarem!

Aquestes darreres línies volen ser d'homenatge al poble nepalès, format per tants grups ètnics que no ens ho podem imaginar: xerpes, gurung, tamang, cetri, entre altres. Tots ells col·laboraren de forma imprescindible a l'èxit de la nostra expedició. A ells el nostre agraïment. També a Mr. Sharma, del Ministeri de Turisme i principal responsable de l'àrea d'expedicions. A l'infatigable Kunga, per la seva tasca fonamental a Kathmāndū. I, especialment, als nostres companys portadors d'altura —xerpes i tamang— pel seu esforç entusiasta i inimitable. A Lhakpa Thserig i Nima Dorje, la nostra amistat eterna: és impossible de reflectir en paraules tot el que envers ells sentim.

UNA ALTRA CARA DE L'EVEREST

Tornar a la normalitat

Alfons Valls

Després de l'aeroport, la bulliciosa arribada, la inesperada rebuda, tot a poc a poc torna a la normalitat. La sedimentació del record, del munt de vivències, es comença a produir.

És ara que comença el camí veritablement difícil per a molts de nosaltres. Tornar-se a adaptar a un tipus de vida molt menys atraient; m'atreiria a dir, fins i tot, molt més faltat de sentit.

A la majoria de la gent, això els semblarà estrany; s'ha creat una idea excessivament mitificada de tot el que ha estat aquesta aventura i tot el que representa l'alpinisme. Catalunya ha vibrat per la necessitat de donar importància a les seves pròpies gestes. És evident que l'intent a l'aresta oest ha estat una empresa arriscada, dura i difícil, però també, i per sobre de tot, una empresa bella, una aventura que ha entrat amb impetu dintre dels nostres esperits, una raó important en les nostres vides, a vegades un xic buides i avorrides, en un món mancat d'aventura. Per això dic que, ara, un cop aquí, el neguit i la necessitat de cercar nous horitzons pot ésser una tasca molt més difícil d'emprendre i de dur a terme que l'escalada mateix.

Crec que són importants les tasques col·lectives, les aventures que els pobles emprenen amb l'ajut i l'ànim de tots els seus ciutadans, però els que hem estat allà, aliens als mitjans de comunicació, allunyats de les paraules grandiloqüents, de la mitificació, serem

els primer a restar importància a la nostra pròpia tasca, assumida amb il·lusió i expectació pel ciutadà del carrer. No per falsa vanitat, sinó perquè som coneixedors reals de tot el que va succeir allí, i perquè, realment, per a nosaltres va ser una experiència extraordinària, molt més que no pas una proesa heroica.

L'Everest ha estat una aventura fantàstica que ha demanat esforç i sacrifici, però un esforç i un sacrifici volguts i desitjats per la il·lusió d'aconseguir un somni que ens els compensaria: assolir el sostre del món per una de les seves rutes més maques

i difícils. Aquí, tot analitzant-la amb ulls de profà, l'empresa ha pres un caire èpic; però, per a nosaltres, el que ha estat realment enriquidor és l'experiència de quatre mesos viscuts entre els paisatges i les civilitzacions més altes del món, molt més a prop de la terra, sense mitjans de transport mecànics, amb altres mentalitats i amb costums ben diferents dels nostres.

L'Everest, al carrer, ha estat una gran gesta. Certament, Catalunya necessita una projecció internacional i aquest és un dels molts camins per aconseguir-la; però sobretot i pels que hem estat allà, l'intent català a la deessa de les muntanyes ha estat un cúmul de vivències, d'il·lusions, d'esperances, de bellesa, gent i colors que difícilment podríem associar als mots de gesta i heroïcitat. Ha estat també una tasca d'equip, on cadascú de nosaltres ha posat el màxim de bona voluntat i esforç. S'ha demostrat que la bona convivència es pot aconseguir, tot i que les diferències ideològiques i d'edat siguin considerables. L'Everest ha estat, doncs, malgrat el caire èpic que aquí se li ha donat, una feina ben feta, duta a terme per homes normals, com els del carrer, il·lusionats per la seva tasca. I és així, deixant de banda les heroïcitats i els protagonismes, com les coses tiren endavant. És per tot això que hi tornarem.

Publicat a AVUI el 19 de novembre de 1982

TRÈKKING AL PAÍS DELS XERPES

Josep Viñas

L'estiu del 1982, paral·lelament a l'expedició catalana al Sagarmatha (Everest), es van organitzar uns grups de trèkking a fi d'anar fins al camp de base, conèixer un dia amb els expedicionaris, animar-los en la seva tasca i, de passada, conèixer una mica el Nepal.

En unes trobades prèvies, els amics Belvis, Altadill i Crèixams van exposar les diferents alternatives que es veien possibles quant a dates i recorreguts, totes prou temptadores. Després de nombroses converses i de sospesar pros i contres, un grup de 16 optem per un trèkking que consisteix a fer, caminant, tota la marxa d'aproximació seguida pels expedicionaris i, de tornada, agafar un avió de Lukla a Katmandú per tal de no allargar massa l'estada i no repetir tot el camí. Aquest itinerari té l'al·licient de fer conèixer un

«O mani padme um». (Foto: J. Altadill.)

bon tros del Nepal oriental i, sobretot, de travessar una gran part del país dels xerpes.

Preparatius

En el curs de les reunions preparatòries que hi va haver a l'estatge social del CEC se'ns va donar tota classe de detalls sobre el material que caldria portar i àmplies referències quant a les característiques del trèkking. A més a més, en Ramon Prats de Alòs-Moner ens va fer una xerrada molt interessant sobre la vida i costums dels xerpes, que ens va ser molt útil tant per gaudir més de l'estada com per arribar a una millor compenetració amb aquest extraordinari poble. Entre altres coses, recordo que ens va explicar que, en senyal de respecte, cal passar per l'esquerra dels monuments religiosos que es troben freqüentment en el curs del camí. També ens va dir que la màxima expressió d'hospitalitat o d'agraïment consisteix en l'ofrena i col·locació, al voltant del coll, d'una *kata*, una tela fina com una gasa de cotó o, excepcionalment, de seda. Ens va advertir, però, que probablement no tindriem ocasió de veure mai aquesta cerimònia.

Ja avançats els preparatius, els organitzadors em van demanar si volia fer de cap de grup (o *group leader*) d'aquest trèkking.

Passada la primera sorpresa, vaig acceptar: content, però tanmateix una mica preocupat per la responsabilitat adquirida, sobretot pensant en els tipus de contratemps, o fins i tot accidents, que es poden presentar en aquestes aventures. Una incògnita important era la forma com respondrien les persones que formaven aquest grup davant les diverses situacions, sovint dures i algun cop extremes, en què ens havíem de trobar. El grup era força heterogeni

quant a preparació física i experiència excursionista. El constituïem onze dones i cinc homes: la majoria (vuit) infermeres, dos treballen a «la Caixa» i la resta pertanyen a professions diverses de tipus tècnic, administratiu o de docència. La meua dona i jo èrem, de molt, els més grans del grup. Hi havia dues parelles joves i la resta eren solters.

El temps va demostrar que totes les angúnies eren sense fonament. De problemes no en van faltar, però el grup va respondre meravellosament bé i el trekking va ser una experiència extraordinària, veritablement inoblidable. Només cal dir que l'expressió característica de tot el grup davant les dificultats, tant dels trekkers com dels xerpes i portadors, va ser: *no problem!*

El dia 24 de setembre sortiem de l'aeroport del Prat 15 participants, junt amb algunes esposes d'expedicionaris que van fer el viatge fins a Katmandu amb nosaltres; la companya que faltava l'havíem de trobar al Nepal. Fem escala a Zuric, per agafar l'avió de l'Air Indian cap a Delhi, on estem escassament un dia, cosa que ens dona l'oportunitat de visitar una mica la ciutat.

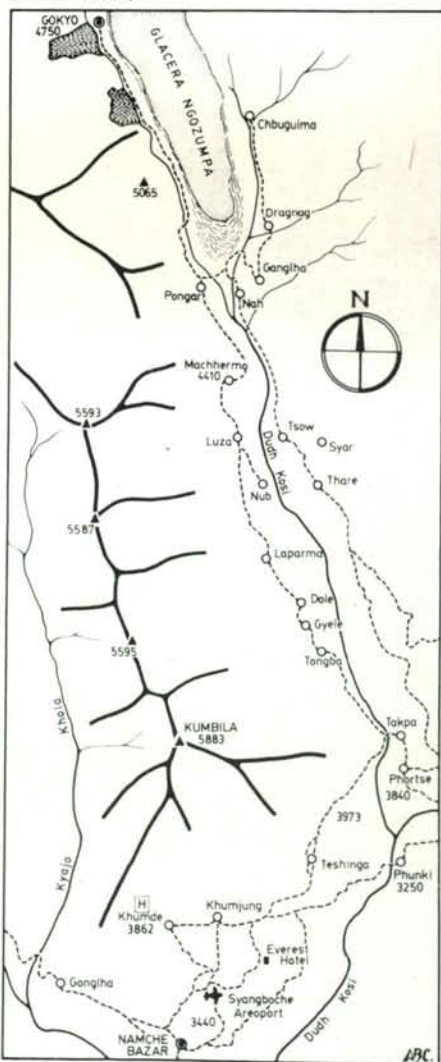
El dia 26, al matí, sortim per fi cap a Katmandú amb un avió de les Royal Nepal Airlines. Les servidores de l'avió van vestides a l'estil xerpa. Mentre volem tenir la sort que, durant una bona estona, els núvols ens permeten de veure per primer cop la serralada de l'Himàlaia. És molt emocionant de veure, petitot i llunyà, el Sagarmatha (Everest), l'objectiu final del nostre viatge.

A l'aeroport de Katmandū ens espera el xerpa Kunga, que s'ocupa molt eficaçment d'organitzar el nostre trèkking. Ens hostatgem a l'Hotel Narayani, alegre, confortable i amb bona cuina semioriental, situat a la vora de Patan, al sur de Katmandū. Patan es

famós per la bellesa dels temples i palaus antics, que ens afanyem a visitar. Durant la curta estada, també visitem alguns temples de Katmandú i la rodalia, i els barris típics de carrers estrets i tortuosos, curulls de gent que tenen un atractiu extraordinari. Fem nombroses fotografies i algunes compres. Gràcies a l'amabilitat dels funcionaris encarregats de l'estació de ràdio que entra en contacte cada dia amb el camp de base, tenim l'oportunitat de parlar directament amb els expedicionaris, cosa que fa que encara tinguem més afany de començar a caminar. L'estada a Katmandú mereixeria molts més comentaris, però això ens apartaria de l'objectiu principal d'aquestes ratlles, que és parlar del trèkking.

Enllestits els tràmits burocràtics, reclutada la gent que ens havia d'acompanyar i proveïts de tot el necessari, el dia 28 sortim de Katmandú, en autocar, cap a Kiratichap. Ens acompanya com a *sirdar*, o cap dels xerpes, el germà de Kunga, Nima, amb qui farem una bona amistat. També ens acompanyen alguns altres col·laboradors. La major part, però, els hem de trobar a la fi de la jornada, a Kiratichap.

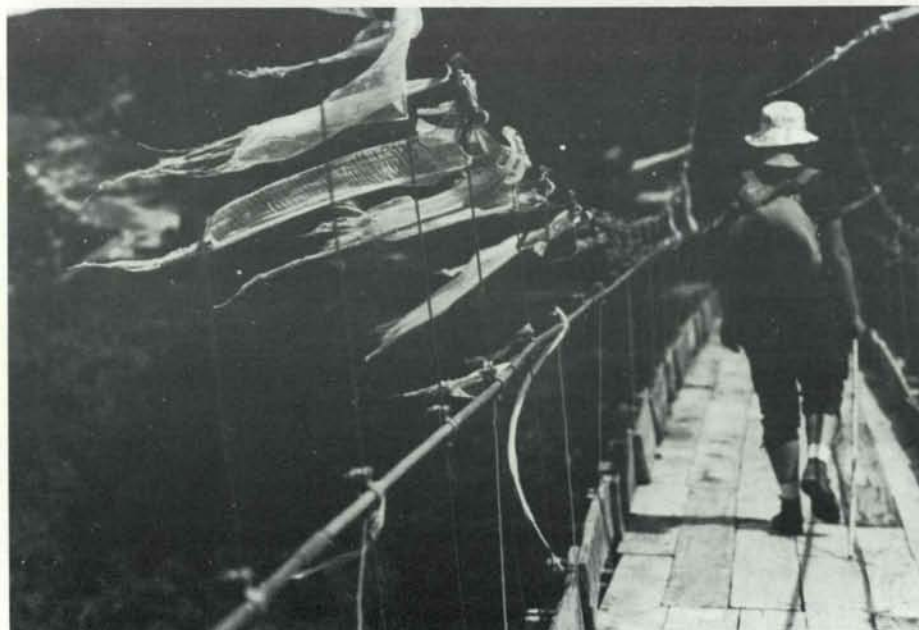
Itinerari a Gokyo.

Camàlics en un dels ponts (Foto: J. Altadill.)

Pont sobre el Dudh Kosi, amb banderetes de pregàries. (Foto: Josep Viñas.)

Thyangboche. (Foto: J. Altadill.)

Ens posem en marxa

La primera part del viatge, per carretera asfaltada, transcorre per una zona fèrtil, intensament cultivada. En aquesta època predominen els camps d'arròs, d'un verd intens. Més tard, la carretera s'enfila per la vall del Sunkosi. Ens portaria fins a Kudari, a la frontera tibetana, però la deixem a nivell de Lamosangu, on, després de travessar el riu per un pont modern, ens anem enlairant molt ràpidament pel fort pendent del vessant oriental de la vall. Anem seguint la carretera que, un cop acabada, portarà a la població de Jiri on, amb assessorament suís, s'ha instal·lat una factoria important de formatges.

Haviem previst de seguir amb l'autocar fins a Kirantichap, al fons de la vall del Tamba Kosi, cosa que estalvia dos dies de marxa. Però a causa de les obres en curs a la carretera i d'una avaria persistent del vehicle, després de fer alguns trossos a peu, per estalviar pes, arribem, ja de nit, a Charicot. No triguem gaire a arribar-hi la resta dels acompanyants, xerpes, cuiner i portadors, que ens esperaven a Kirantichap, uns 1000 metres més avall, al lloc previst per acampar. Força aviat tenen a punt un magnífic sopar.

Aquesta nit, no havent-hi lloc adequat per acampar, dormim en una fonda molt pintoresca, amb una balconada de fusta orientada al nord, des de la qual, a la sortida del sol es contempla un paisatge immens sobre la vall del Tamba Kosi, tancada al fons per la barrera de l'Himàlaia que, a través d'un cel tènue i transparent, mostra la mole del Gauri-Shankar, el Melungtse a segon terme dins del Tibet, el mateix Sagarmatha més cap a la dreta i, al límit

Panoràmica des del Kala Pattar. Es veu a l'esquerra el Pumori, al centre, el Sagarmatha i el Nuptse, al fons, a la dreta, l'Ama Dablam. Al peu, la gran glacera de Khumbu. (Foto: Josep Viñas.)

del que tapen les muntanyes més pròximes, el perfil característic del Numbur.

Després del clàssic te, que ens porten al «llit», i de la palangana d'aigua calenta per a les «ablucions matinals», ens serveixen el típic i variat esmorzar «a l'anglesa»; tot seguit comença una de les caminades més llargues de tot el trèkking.

Des de Barcelona, tenim la dèria de poder visitar, a més de tots els llocs previstos en l'itinerari oficial, els llacs de Gokio i pujar al Gokio-Ri, un cim que permet de veure una de les millors panoràmiques de l'Himàlaia. Per això tenim calculat exactament el recorregut de cada jornada i cal no perdre un sol dia del programa.

Per altra banda, en aquesta zona, intensament conreada, no és gens fàcil que un grup tant nombrós trobi un lloc adequat d'acampada, cosa per la qual és preferible de respectar els indrets prèviament estudiats pel *sirdar*. Per aquestes raons, ens veiem forçats a recórrer, el primer dia, tot el camí previst originalment, més els 1000 metres de desnivell fins a Kirantishap que no havíem pogut fer amb l'automòbil.

A mesura que passa el dia i anem caminant, pràcticament sense parar, jo estic una mica preocupat, pensant si tothom ho podrà resistir. Afortunadament, estimulats els uns pels altres i ajudats pel bon humor que no ens deixarà mai, tots arribem al final de la jornada suportant amb dignitat nafres i cruiximents. Després d'aquesta proesa, les tirades següents ens semblaran molt suportables i, de retruc, ens guanyem la simpatia i el respecte dels xerpes.

La primera part del trèkking travessa en direcció de llevant les valls del Tamba Kosi, el Khimti Kola, el Likhu Kola i el Jumbesi Kola que es dirigeixen

Entrada al Parc Nacional del Sagarmatha. (Foto: Josep Viñas.)

cap al sud. Són unes valls joves, molt enfonsades, i s'hi camina gairebé sempre per forts pendents. Els colls són gradualment més elevats, cosa que és ideal per anar adquirint una adaptació a l'alçada. A les parts baixes, fins i tot en llocs força pendents, predominen els conreus, en forma de terrasses plantades d'arròs i mill que, en aquesta època, presenten una verdadera simfonia de tons verds, trencada de tant en tant per la nota de color de *poinseties* i amarants, i alguna feixa amb elegants fulles de marqueses, que cultiven per a amanides i sopes: podem assegurar que són molt agradables al paladar. També intercalen a la vora de les feixes alguna filera de lleguminoses, cosa que reforça la interessant geometria dels camps. Sovint ens

creuem amb gent que viatgen per aquests camins, que et saluden amb l'expressió *namaste*, les mans juntes en forma de pregària i un somriure als llavis. De tant en tant, hi ha cases aïllades, construïdes amb molt de gust i voltades de plantes d'ombra i de flor. Més esporàdicament, es passa algun petit poble.

A les parts altes hi ha boscos molt variats. Es travessen grans boscos de coníferes, de roures i extensions de rododèndrons arboris que en aquesta època no tenen flor. Malauradament, s'hi observa una desforestació creixent, motivada per l'obtenció de llenya i farratge, i per l'expansió del conreu.

En extenses zones, en comptes de tallar els arbres, cosa mal vista o prohibida, s'enfilen pels troncs i tallen

to: Josep Viñas.)

les branques més altes, que donen com a farratge al bestiar. Això confereix un aspecte especialment fantasmagòric a molts d'aquests arbres. El paisatge és sempre, malgrat tot, d'una gran harmonia, i la gent és molt amable i acollidora.

L'hospitalitat d'un poble

Aviat comencem a intimar amb els acompanyants i, els vespres, organitzem vetllades al voltant del foc. Fem comprar *xang* (la típica cervesa d'arròs) i *arroxi* (licor d'arròs) que repartim a tothom, i gradualment desapareixen el cansament i la timidesa, i comencen els cants i balls populars. Nosaltres ens hi afegim, amb gran satisfacció dels xerpes i portadors.

Al cap de 5 dies de camí arribem a Jumbesi, en plena pluja, tots enfangats.

Un cop instal·lat el camp als afores de la població, ens ve a veure un parent del Nima que és mestre a l'escola xerpa de Jumbesi, fundada per Hillary. En Nima ja ens ha posat al corrent dels plans que tenen d'ampliar aquesta escola per poder allargar els anys d'estudi dels joves xerpes. A l'hora de sopar fem una col·lecta, i fem donatiu a l'escola de la suma recollida. Al matí, mentre esmorzem, ens vénen a acomiadar els mestres de l'escola i ens sorprenen amb una emocionant cerimònia en la qual imposen una *kafa* a cadascun dels membres del trekking. Les nostres relacions amb els xerpes, que ja eren excel·lents, arriben a la màxima cota i tenim la impressió que, en el transcurs de la nostra estada en el país xerpa, a causa d'aquest i d'alguns altres esdeveniments, el tracte amable i hospitalari que sempre hi rebrem és

superior a l'habitual. Pertànyer al *catalan trekking* relacionat amb la *catalan expedition* esdevé equivalent a ser amics dels xerpes.

El dia següent, abans d'arribar a Salung, des d'un revolt enlairat del camí podem veure molt nitidament el Sagarmatha. A la fi de la jornada creuem el coll de Trachindo i entrem a la vall de Khumbu que, en remuntar-la cap al nord, ens ha de portar fins al camp de base al peu del Sagarmatha. Acampem davant el monestir del Trachindo, no gaire més avall del coll, en una esplanada que domina la vall que s'estén d'esquerra a dreta. A la matinada podem contemplar el despertar del dia sobre l'ampla vall emboirada i, més enllà, la immensa serralada perfectament visible a través d'una atmosfera gelada i transparent, que s'estén cap al nord, fins al mateix Sagarmatha.

No és possible de descriure en aquestes línies totes les meravelles i les inoblidables experiències viscudes fins a l'arribada al camp de base. Malgrat que ja sabem què ens espera, cada cop el paisatge, la gent, les plantes, tot, supera les nostres expectacions. Recordo especialment: Namche Bazar, amb el mercat del dissabte, tenint com a teló de fons les grans muntanyes, atapeït de gent de diverses ètnies vinguts de tota l'encontrada tot portant les mercaderies a l'esquena durant dies seguits; els magnífics monestirs, especialment el de Tiembotche, permanentment associat a la imatge de la muntanya més majestuosa que es pugui imaginar, l'Amma Dablam; el sobri poblet de Periche, amb les característiques parets seques construïdes fent alternar fileres de còdols i pans de turba negra; les immenses morrenes glacials per les quals anem fent camí i que, a casa nostra, serien considerades vertaderes

Terrasses d'arròs, al segon dia del «trekking». (Foto: Josep Viñas.)

Imposició de l'última «kata» i intercanvi d'obsequis tot just abans de prendre l'avió de Lukla a Katmāndū. (Foto: Josep Viñas.)

Aquestes germanes van portar tot el camí el mateix pes que els seus companys. (Foto: Josep Viñas.)

muntanyes...

Seguint la vall de Khumbu cap al Nord, abans d'arribar a Namche encara acampem una nit prop de Puiyan, i una altra a Phakding, on podem fer els últims focs de camp. Passat Jorsale, dins el parc Nacional de Sagarmatha, ja no es pot cremar llenya, una mesura presa amb la intenció d'evitar que les expedicions i trèkkings contribueixin a la desforestació. Just abans de Namche Bazar, que està a 3500 m, hi ha una pujada molt dreta i llarga. En aquest nivell encara hi ha força boscos de coníferes i arbres de fulla decidua i una variada vegetació que en aquesta alçada ja ha començat a agafar tons de tardor. Entre Namche i Tiemboche encara es troben boscos, cada vegada més modestos. Però a mesura que ens enfilem, la vegetació va canviant. A partir de Periche, a uns 4250 m, les plantes es fan més escasses i presenten tons vius de tardor molt variats del groc fins el vermell intens

que, junt amb les seves formes poc corrents, resultats de la duresa del clima i del terreny, exerceixen un fort atractiu per als amants de la natura i de la fotografia. Sobre les roques, les molses i els líquens presenten formes que recorden les creacions de Joan Miró. Les flors de neu són més nombroses i diverses que les clavellines al Pirineu, des d'herbàcies i esveltes, fins a molsudes i peludes. Són molt abundants també unes gencianes ratllades de blau clar i blanc. Entre les roques de les geleres i les esquerdes de les muntanyes, fins al llocs més enlairats que vam visitar, es troben plantes adaptades al fred, de formes estranyes, que no havíem vist enlloc més.

Un aspecte molt característic dels camins d'aquestes muntanyes són els monuments religiosos, situats preferentment als llocs més enlairats, als colls, i sempre que hi ha un pas delicat, com són alguns ponts. Tan aviat

són *manis*, *stupass*, com banderetes «recitant» permanentment les pregàries que tenen impreses. En els rierols hi ha molins d'aigua que fan voltar cilindres amb pregàries.

A mesura que ens anem enlairant, l'alçada es fa sentir; però el camí recorregut ens ha aclimatat i endurit i, de moment, tots ho resistim bé.

Per arribar al camp de base hem de caminar tot un dia per la glacera del Khumbu, que constitueix un paisatge molt fort i inhòspit, encara que no exempt de bellesa. La roca i el glaç agafen formes increïbles. Malgrat la duresa de la marxa, no es deixa de gaudir ni un moment de l'espectacle variat i fascinant, en què abunden escultures gegants, llacs, estalagmites i rius d'aigua cristallina que s'obren camí pel glaç.

Malgrat la seva merescuda fama, no deixa de sorprendre fortament l'habilitat d'homes i iacs per avançar per aquest difícil terreny. Un cas extrem és el d'un dels nostres portadors que fa tot el camí, fins el camp de base a 5350 m d'alçada, per roca i glaç, totalment descalç.

Camp de base i retorn

L'alegria de poder abraçar els expedicionaris presents al camp de base a la nostra arribada no és fàcilment expressable. És molt emocionant compartir un dia amb ells. La nostra intenció és de passar-hi dues nits, però com que alguns dels nostres xerpes i portadors es troben força malament a causa de l'alçada i el gran esforç del dia anterior, després de dinar decidim emprendre el camí de tornada cap a Gora-Shep, on establim el nostre campament. Aquest avanç de programa també té l'avantatge de facilitar la nostra desitjada visita als llacs de Gokio.

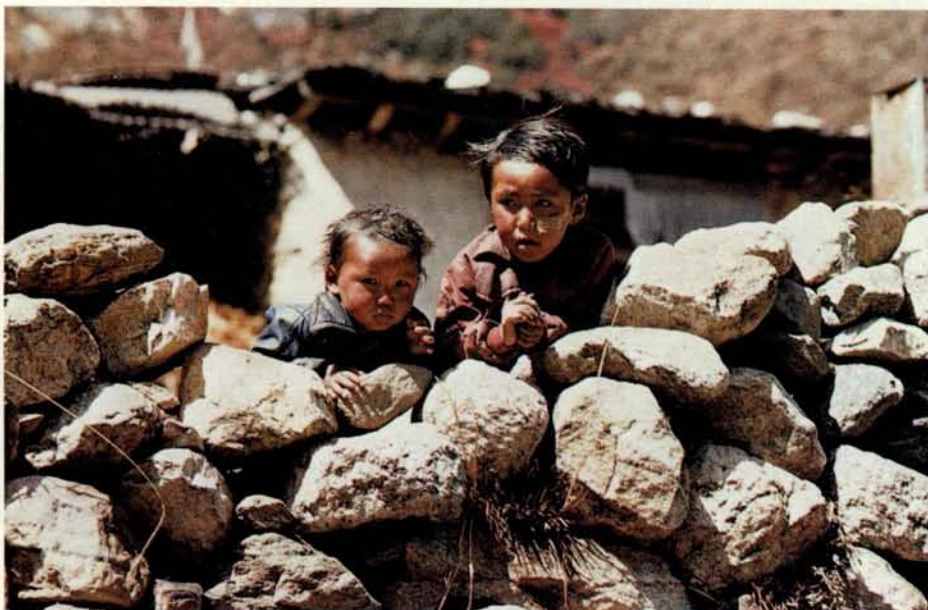
A la matinada, amb un cel esplèndid, des de Gora-Shep fem l'ascensió al Kala Patar, que ens permet de contemplar cara a cara el Sagarmatha, el gran espectacle dels centenars de cims i la glacera de Khumbu als nostres peus. Des del cim, on estem força estona, podem contemplar com es van formant núvols al voltant del Sagarmatha i, especialment, l'aparició d'una gran ploma blanca a la seva part esquerra (nord-oest), signe inequívoc de forts vents. Sabem que en aquest moment els nostres amics deuen estar intentant l'atac final al sostre del món i temem que aquest contratemps els impedeixi d'assolir el cim. No sabem fins molt més tard que, mentre contemplem aquest meravellós espectacle, s'està produint la tragèdia que ha de costar la vida de Nima Dorji i que obliga els nostres amics a abandonar la partida després de tant d'esforç. Aquest mateix dia caminem fins a Periche, que ens acull amb els seus característics murs secs, de pedra i torba, que ja ens són familiars. Allí ens

reunim amb els dos companys que havíem deixat a la pujada, a Gora-Shep, amb mal de muntanya i que, afortunadament, estan perfectament recuperats però una mica tristos per no haver pogut veure el camp de base i abraçar els expedicionaris. Són tantes les vivències que hem experimentat, que ens costa de pensar que tot just han passat tres dies des que ens vam separar d'ells.

El camí de Periche als Gokios, passant per Pangboche, amb el famós convent que guarda restes de *ietí*, per Porche, amb la seva plana literalment penjada a la muntanya, i per Na, el poblet situat a 4000 m al peu de la glacera de Ngojumba, la més llarga del Nepal, supera tot el que hem vist fins ara. És un dels trajectes realment bonics del trèkking. Però els llacs de Gokio i l'ascensió al Gokio-Ri, que alguns també en diuen Kala Patar, o roca negra, encara ho supera. Per als xerpes, el Gokio és un llac sagrat, cosa que no sorprèn perquè és un paisatge amb connotacions màgiques naturals, incrementades pels monuments religiosos, sovint molt simples —munts de pedres i pals amb «banderetes» de pregàries—, de gran elegància i harmonia amb el paisatge, situats en llocs estratègics.

De Na a Gokio ens fa molt mal temps: neu, vent i temperatura bastant baixa. Al matí, però, gaudim d'un espectacle extraordinari, amb boires ran del llac i una fina capa de neu sobre tendes i paisatge. El sol acaba per imposar-se i tots pugem al Gokio-Ri amb un temps magnífic. La vista des del cim és considerada, amb raó, un dels millors espectacles de l'Himàlaia. Es poden veure 4 cims de més de 8000 m d'alçada: el Cho Oyu, el Sagarmatha (Everest), el Lhotse i el Malaalx. Mentre pugem, però, es va ennuvolant, i tan sols els primers que arriben a dalt poden veure el Sagarmatha. No obstant això, l'espectacle és immens.

En el curs de tots aquests dies de caminar junts i de compartir emocions, dificultats i alegries s'ha anat teixint un extraordinari ambient de companyonia i col·laboració entre els membres del

Nens xerpes a Pangboche. (Foto: Josep Viñas.)

Eufòria amb els colors de tardor aprop de Namche. (Foto: Josep Viñas.)

Osbelkia. Flors abundants en aquesta època a la primera part del «trekking». (Foto: Josep Viñas.)

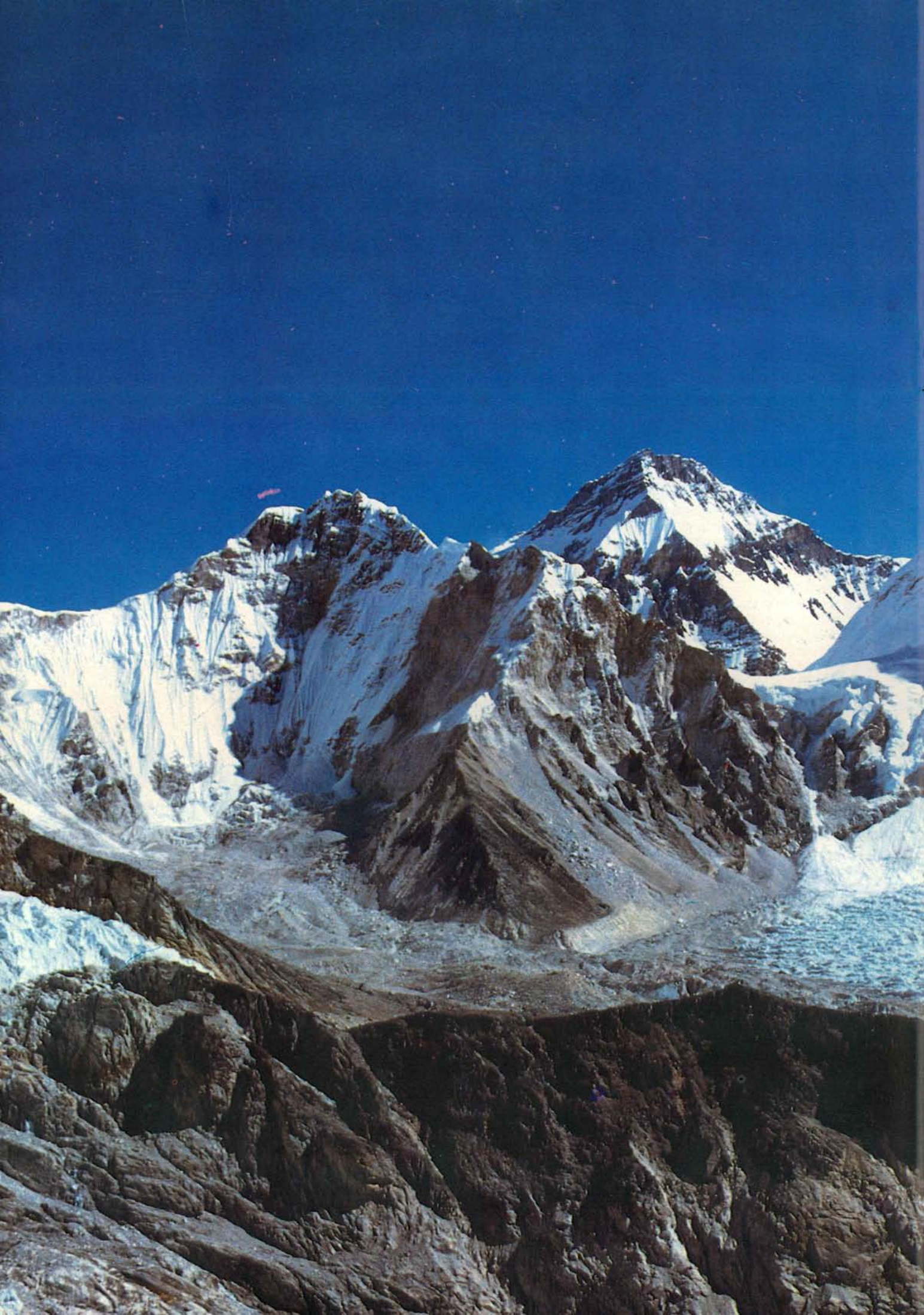
nostre grup (que encara persisteix i és motiu de sortides periòdiques en què no hi falta ningú, fins i tot la companya que viu a Madrid). Aquesta amistat i camaraderia s'ha fet extensiva als xerpes, i Nima, Wonchu i Andaba són realment com uns companys més que ens ajuden en totes les tasques i participen en les freqüents bromes. El cuiner, Mr. Rai, i els portadors també s'han integrat perfectament. Ells han après les frases més usuals en català i nosaltres algunes expressions xerpes i nepaleses. Ara veiem que s'acosta la fi del trèkking i voldríem que algun Buda benèvol aturés el calendari.

El mateix dia de l'ascensió al Gokio-Ri empenem la tornada, tot fent una llarga tirada, perquè només tenim tres dies per arribar a Lukla i agafar l'avió que tenim reservat cap a Katmandú. Passem de llarg Na i enfilem

la vall per la vessant dreta en direcció a Namche. Tot i fer força mal temps, arribem al caseriu de Lhabarma (ja abandonat per l'hivern) abans del vespre i muntem les tendes en un camp. Aquesta nit vivim una petita aventura.

Ja avançada la nit, ens desperten uns xerpes. Cal socórrer un membre d'un altre grup de trèkking que estan baixant de Gokio enmig de la tempesta. Al cap d'un parell d'hores, l'afectat arriba al nostre campament en molt mal estat, inconscient, deshidratat, amb un aspecte francament dolent. Els companys ens expliquen que fa dos

L'Everest o Sagarmatha (8848 m) i l'aresta W, des del Kala Pattar (5.545 m). (Foto: J. Altadill.)

El nostre grup dalt del Kala Pattar.
(Foto: Josep Viñas.)

dies que pateix de mal de muntanya, però que, malgrat això, ha pujat fins a Gokio, a quasi 5000 m d'alçada. Es veu que, a causa de la desorientació produïda pel mal de muntanya, ha anat prenent una sobredosi d'analgèsics i, com que és metge, ningú no se n'ha assabentat. Com que no pren líquids s'ha anat intoxicant i deshidratant. A la nit, se suposa que s'ha atipat de somnífers. Passem tota una llarga i glaçada nit rehidratant-lo per la boca a culleradetes d'aigua, te i suc de fruita que sovint no arriba a empassar-se a causa del seu estat. Tot just a la matinada, amb els primers raigs de sol, comença a contestar alguna cosa coherent, però encara és totalment incapaç de caminar. Els portadors fan torns per portar-lo tot el dia a coll per aquells escarpats camins. Cap a la tarda el deixem, ja força recuperat, en una petita clariana d'un bosc, a 3500 m d'alçada, prop del pont que travessa el Dhud-Kosi, sota el poble de Porche, penjat a l'altre banda de la vall. Amb ell es queden dos companys seus, un xerpa i dos portadors amb el propòsit de portar-lo l'endemà, més descansat, fins a l'hospital de Kunde, sobre Nanche Bazar. Nosaltres encara caminem un bon tros més abans d'aturar-nos per sopar, acampar i poder dormir amb una bona son, que bona falta ens fa a tots.

El dia següent passem per Namche, i ja pràcticament no parem fins a Lukla, on arribem tard, al vespre, sota una pluja torrencial. A Lukla ens instal·lem en una casa xerpa, d'uns parents de Nima, en una cambra molt gran on podem dormir-hi tots. Després de sopar, organitzem una festa de comiat

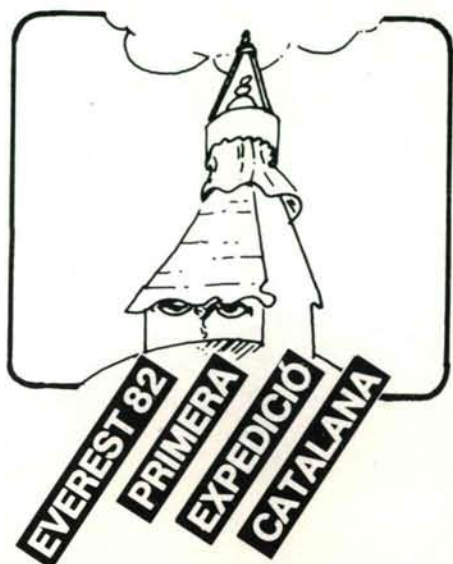
en la qual bevem *xang* i rom, i fem tots plegats força xerinola i ballaruga. Aprofitem l'ocasió per donar material de muntanya, calçat i objectes diversos a xerpes i portadors, a més d'una quantitat en moneda com a premi per la seva magnífica col·laboració.

Llargues esperes

Per completar la festa, organitzem una cerimònia amb discursos i lliurament de «medalles» al millor *sirdar* (Nima) i al millor cuiner de *trèkking* (Mr. Rai) del Nepal. Ells, per la seva banda, ens fan obsequi a la meua dona i a mi («papa» i «mama», com ens diuen sempre amb molt d'afecte) d'un magnífic pot d'aram, típic del país, amb una *kata* al voltant. La festa s'allarga fins a altes hores. Al matí, ben d'hora, un cop enregistrats tots els sacs a l'oficina del camp d'aviació, enmig del qual estan pasturant uns iacs, els nostres amics xerpes, enmig d'una cerimònia molt emotiva, imposen a cada membre del *trèkking* la setena i última *kata* de la temporada, com a comiat i senyal de germanor. Quan estem d'allò més emocionats ens avisen que, a causa del mal temps, no sortiran avions en tot el dia. Com que el temps no millora, ens passem tres dies seguits a Lukla, sempre a punt de marxa. Cada vespre organitzem noves festes de comiat que serveixen per intimar un xic més amb els xerpes. La segona d'aquestes nits,

preparem un cremat amb cafè i rom que comprem al poble, cosa que entusiasma els xerpes, encara que el troben molt fort. No havien vist mai cremar una beguda.

Per desgràcia, totes les bones coses s'acaben. I el dia 25 d'octubre, havent millorat el temps, volem tots cap a Katmandú. En 35 minuts repassem visualment i mental tot el camí recorregut durant llargs dies de *trèkking*, i ens vénen a la memòria, precipitadament, totes les vivències d'aquestes setmanes. Hem gaudit intensament contemplant l'espectacle inimaginable de muntanyes, valls, pobles i una natura que mai no oblidarem. Ens hem enriquit amb una profunda amistat entre tots els components del grup. Però, per sobre de tot, hem tingut el privilegi de conèixer intimament, en el seu propi ambient, uns éssers extraordinaris, exigents amb ells mateixos, intel·ligents, forts, resistents fins a l'estoïcitat, treballadors, lleials, comprensius, tolerants amb tothom i sempre alegres i contents, tant si fa fred com calor, tant si hi ha sort com desgràcia. Amb una profunda satisfacció, constatem que hem estat acceptats per aquest poble que estimem i admirem. No ens dol admetre que el seu contacte ha estat una gran lliçó per a tots, i que ens ha influït fins al punt que, en bon esperit xerpa, no estem tristos ni nostàlgics per la part del nostre ésser que queda al país del Sagarmatha, sinó alegres per l'experiència enriquidora que ens n'emportem, que és irreversible, i amb la certesa que hi tornarem.

STUPA, DAGODA PAGODA, XORTEN

Ramón Pinto

Quatre estranys paraules amb un sol significat, ja que es refereixen a un mateix monument budista, situat a diferent país. Tot viatjant per l'Àsia es troben arreu llocs sagrats, moderns o antics, senyalats per una espècie de torre rodona més o menys alta, situada sobre un pedestal quadrat. És el que s'anomenen *stupes*.

En el seu origen el stupa fou un monument funerari, construït segons els costums vèdics. Era un enterrament nobiliari, senyalat per un túmul fet de maons o simplement de terra pitjada, amb una tècnica molt antiga que s'havia emprat a Pèrsia i a l'Índia, al qual

Stupa de Bodhnat al Nepal.

donaven una forma de cúpula arrodonida, una mica alçada del sol. Recordem que és corrent encara avui, en fer un enterrament, fer-hi un senyal consistent en una pila de terra o unes pedres, per recordar el lloc i el difunt. Aquest és l'origen arcaic d'aquesta tomba vèdica, en ús molt abans de l'adveniment del budisme al món oriental.

Els budistes, però, li donaren una dimensió religiosa en adoptar aquest túmul com a símbol sagrat, al voltant del qual s'ha desenvolupat tot un món de formes arquitectòniques molt simples al començament, i més complicades en èpoques més recents. D'on ve que els budistes en fessin el seu monument? Buda, en sentir a prop la seva mort, va indicar als seus deixebles que posessin les seves restes dins un túmul en forma de cúpula, per recordar que, quan ell era dins el ventre de la seva mare, tenia la forma d'una poncella de la flor del lotus. Per això es representa sempre Buda sobre d'una peanya en forma de la flor d'aquesta planta bulbosa. Val a dir que aquells primers deixebles compliren al peu de la lletra l'indicació del mestre, i repartiren en vuit monuments stupes escampats pel país, l'Índia, part de les seves restes, donant així origen al reliquiari. Des de llavors, tot el culte rendit a Buda fou a l'entorn d'aquests vuit stupes que contenien les seves restes, ja que havia prohibit expressament que es fessin imatges a la seva semblança.

D'aquest monument, molt simple i sense cap decoració –del que n'hem vist un exemple a Sarnat, prop de Benarès–, els primers budistes en feren

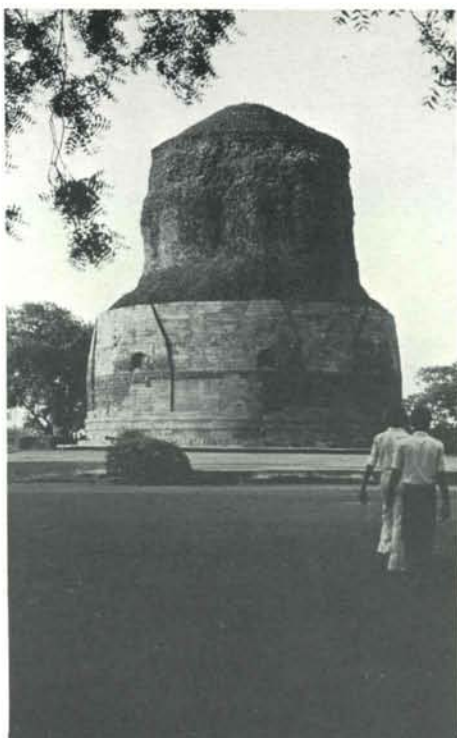
Gran Pagoda Swedagon a Rangun (Birmània).

la representació simbòlica de Buda; és fet en forma de torre rodona, amb el cap hemisfèric i sense cap subbament, sinó simplement com un túmul, net d'adorns, signes o símbols. Fou l'emperador Asoka (273-232 a C), que es va convertir al budisme, qui va donar un impuls extraordinari a la transformació arquitectònica dels stupes, començant per posar un subbament adornat de flors de lotus i, més tard ja, amb imatges de Buda en els seus diversos estats d'il·luminació o ensenyament, i tancant el monument amb baranes. Asoka va començar les representacions humanes perquè així era possible una immediata identificació amb la divinitat, més que no pas amb simples representacions simbòliques. Era essencial, però, d'escampar aquests monuments, que de fet s'havien convertit en monument-reliquiari; per això, va fer obrir els vuit stupes construïts pels deixebles, per treure'n part d'ells, i féu edificar nous stupes tot reformant de mica en mica el primitiu disseny arrandonit, allargant-lo o ampliant-lo, afegint-hi motius de decoració, i enlairant el reliquiari per guanyar importància.

A Ceilan, país on el budisme es va estendre amb rapidesa, s'ha conservat amb propietat la forma més primitiva del stupa, que guarda la forma arrodonida, i pren el nom de **Dagoba**, paraula que prové de sànscrit *dhatu-gorba* per a significar un temple que conté relíquies humanes. En canvi, a Birmània ha pres el nom de **Pagoda**, mot de la mateixa arrel, però que senyala un temple que no conté relíquies, ja que del que en té, en llengua pali se'n diu Zedi, que vol dir reliquiari. Del mateix monument, al Tibet s'en diu **Xorten**, que senyala també la representació sagrada, tingui o no relíquies humanes.

L'emperador Asoka, que va regnar sobre quasi tot el subcontinent indi, portat pel seu ardor missioner va enviar al seu fill, Mahinda, a predicar el budisme a Ceilan, on va convertir el rei; facilità en gran manera la seva tasca l'adoptar-se el budisme com a religió d'estat tot servint com a factor d'unitat entre els habitants. Una febre de construcció religiosa es va estendre tot seguit per l'illa, i es dedicà la principal atenció a la construcció de monestirs i pagodes, amb la particularitat de conservar la forma original, vinguda de l'Índia, de cúpula arrodonida sobre base quadrada, i amb una agulla al cim. Per a donar més l'aspecte de temple, el van encerclar amb una tanca de pedra o maons, amb quatre portes, una a cada costat, per a poder entrar i deambular al voltant del stupa, i es guardà tota

Stupa de Sarnat, (Índia) de les més primitives.

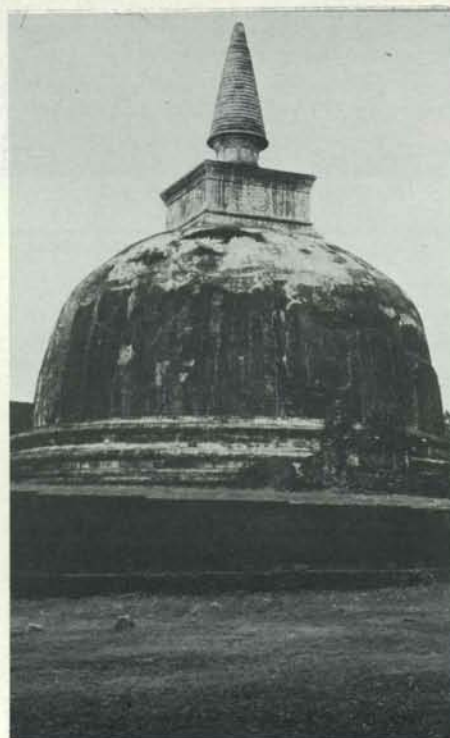
l'ornamentació per aquesta barana, mantenint neta la forma de la cúpula. Sols la cambra reliquiari situada al capdamunt, contrastava amb la puresa del cos del stupa. Se'n conserven magnífics exemplars a Anuradapura, la primitiva capital, a més d'altres escampats arreu del país, més o menys ben conservats.

En canvi, a Birmània, aquest monument es va reformar a tot seguit: l'allargaren i li donaren la forma de torre acampanada. Fou un esclat d'arquitectura religiosa sense parió. En trobem per molts centenars de pagodes. D'una riquesa exuberant, arquitectònica i també material, ja que n'hi ha de recobertes amb plaques d'or. Foren tantes les que es construïren que no hi ha planúria on la vista no en descobreixi. Tant és així, que Birmània és conegut pel país dels tres milions de pagodes.

Fou l'any 1050 quan els birmans van conèixer el budisme, en establir el rei Anorata els primers contactes entre Pagan i Ceilan, que va adoptar també el budisme com a religió d'estat. Van ser doncs els monjos els qui s'encarregaren de distribuir la cultura, d'ensenyar a llegir i a escriure ensem que la nova religió, i feren construir monestirs i monuments religiosos per a major glòria, i convertiren Pagan en el centre oriental del budisme, durant un llarg període.

El tipus de pagoda més estès és el de forma de campana, construït de maons sobre una sèrie d'escales de diverses dimensions i fent tancar el reliquiari dins el subbasement, al revés de Ceilan, on el posaren al capdamunt. També es va desenvolupar molt un altre tipus de temple-pagoda, quadrat, amb accés a

Dagoba d'estil Ceilanès a Anuradapura (Ceilan).

dins, ornat de pintures, per commemorar un fet.

El budisme entrà el Tibet al segle VII, provinent de l'Índia, però van ser artistes nepalis els qui acompanyaren els missioners en la seva peregrinació, tot ensenyant llur art i construint monuments sagrats que hagueren d'adaptar-se als materials i a la naturalesa del país i dels seus habitants. Aquí van prendre el nom de **xortens**, mot tibetà per a indicar aquestes torres-reliquiari. Se n'han fet de totes mides, de xortens; fins i tot de petits, que serveixen per altar domèstic, representant a més, per als tibetans, un **mandala** (= element o objecte que serveix per a la meditació), ja que representa les tres facultats del cos de Buda: paraula, ment i esperit.

Els xortens són d'una arquitectura molt simple. Tenen una base quadrangular alta, on s'aixeca una torre estirada, de forma cònica, ornada al cim amb uns parasols de metall o d'obra, generalment en nombre de set, però que poden arribar fins a tretze. Al cim d'aquests parasols s'hi troba un disc solar damunt la mitja lluna, símbols de la pluralitat masculino-femenina. Tot el xorten té la simbologia dels elements. Terra, aigua, foc, aire, cel i èter, elements que componen l'univers, format per llur combinació.

D'aquests xortens, al Tibet se'n troben per tot arreu: en els indrets més insòlits, o a prop de les viles i monestirs, assenyalant camins o com a fites d'orientació per als viatgers d'aquelles planúries immenses. Alguns són oberts pel mig, com un petit túnel per poder-hi passar per dins, com si fos una porta. Tenen el caràcter sagrat de la representació de Buda: són com altars a l'aire lliure, que els tibetans respecten; hi passen pel costat, sempre per l'esquerra, a fi de tenir sempre a la dreta el monument, en senyal de respecte. I s'enfaden si, distretament, no fas com ells. Els xortens guarden també relíquies, que poden ser restes d'algun lama venerat per la seva saviesa, o textos sagrats i objectes de culte.

També al Nepal, terra d'origen del príncep Gautama (futur Buda, però de poca incidència del budisme sobre la població, que es majoritàriament hinduista), o, simplement, per donar gràcies, constituïa un mèrit per la persona que n'encarregava la construcció; això motivà aquesta tan gran difusió de temples.

L'exemple més meravellós de pagoda el trobem a Rangun, la capital actual; és la **Swedagon** una de les maravelles del món. El seu origen es confon amb la llegenda: dos comerciants birmans van oferir un present a Buda, en acabar el seu període de meditació. I aquest, per premiar aquell gest meritori, els obsequià amb un rinxol dels seus cabells, que els comerciants varen traslladar amb gran devoció cap a

Xortens tibetans moderns al Bhutan, enfront d'un temple

Birmània, on l'oferien al rei. Aquest va fer construir tot seguit una gran pagoda, daurada, de 20 metres d'alçada: fou l'origen de la primera *Swedagon*. Però ja veiem que aquesta llegenda no concorda amb els fets, ja que, com he dit, els birmans van conèixer el budisme l'any 1050.

Tots els reis han restaurat i engrandit aquesta primitiva pagoda, i han construït sobre ella una de més gran, fins arribar a la que veiem avui, adornada amb pedres precioses i recoberta amb plaques d'or. Consta d'una gran base de 430 metres, tota daurada amb or fi, que aguanta la gran cúpula acampanada, també tota daurada, de 100 metres d'alçada i d'una

circumferència de 105 metres. Té al damunt una cabota en forma de flor de lotus i una ombrel·la, símbol de divinitat, incrustada amb 2.428 rubis, diamants i maragdes. Ho corona tot un globus d'or, de 25 cm de diàmetre, incrustat amb 4.433 diamants, rubis, safirs i topazis. Segons els birmans, la pagoda representa: a baix, les robes de Buda; la campana, el seu bol d'almoines; la punta, el seu bastó de peregrí; i l'ombrel·la, la seva reialesa. El que podem ben assegurar és que tot aquest conjunt religiós és un dels més rics i barrocs que hem trobat; i en mirar-lo, deixa la impressió de no poder-lo copsar tot ni en hores ni en dies.

Trobem stupes importants, atribuïts a

l'emperador Asoka. El stupa de Kathmāndū, és un dels monuments budistes més antics, destruït el segle XIV per les invasions àrabs, fou reedificat en el mateix estil, i avui s'hi practica el culte de les dues religions, que conviuen sense cap problema.

Amb tot, el més gran stupa d'Àsia el trobem aquí: és el de Bodhnat, a 10 km de la capital. Fou edificat al segle VII, i consta d'una gran cúpula blanca, sobremuntada per una petita edificació quadrada on, a cada costat, hi ha pintats els ulls de Buda; a sobre, tretze graons que van disminuint de dimensió aguanten un gran para-sol de metall daurat, coronat per una punta en forma de xorten. Aquest stupa també té la seva simbologia, per als nepalis: la cúpula blanca representa la residència celestial de Buda; els quatre parells d'ulls simbolitzen que Buda veu tots els homes i que ningú no pot sostreure's a la seva mirada que controla tots els actes, bons i dolents. Els tretze graons de la torre recorden els estats o reencarnacions que cal assolir per arribar al nirvana o alliberació, i el para-sol és la residència d'una colònia de tibetans refugiats que han fet d'aquest gran stupa i dels habitatges que l'envolten llur centre religiós. Aquests stupes del Nepal són ben diferents dels del Tibet i Birmània, però guarden una gran semblança amb els de Ceilan, i amb el gran stupa de Sanxi, a l'Índia.

No podria acabar sense fer esment d'aquest meravellós stupa de Sanxi, situat al bell centre de l'Índia. Edificat per Asoka, és un dels monuments budistes més grans i artísticament més ben conservats de què he parlat. La tradició explica que va ser en aquest lloc on va néixer el fill d'Asoka, Mahinda, que va portar el budisme a Ceilan. Era un complex de palaus i stupes, en nombre de cinc, alguns ja enrunats o desapareguts. Aquest stupa consta d'una gran cúpula hemisfèrica, truncada al cim, on s'hi ha la cambra reliquiari i l'ombrel·la. És sobre una terrassa que serveix de deambulatori per a complir el ritu processional al voltant del monument, al qual s'arriba per una escalinata des d'un altre deambulatori situat ran de terra, encerclat per una artística tanca amb quatre portes, ricament esculpura amb una quantitat de figures i elements vegetals d'una finura i treball extraordinaris. És aquesta tanca precisament, la que dona major importància a l'stupa de Sanxi, ja que la seva decoració no té parió entre els altres monuments budistes que es troben en els restant països asiàtics.

Quin món més diferent del nostre, aquest! S'ha servit d'aquesta simbologia monumental, igual i diversa segons la mentalitat o bé els costums. Però ens ha legat un art que ningú ho ha gosat imitar.

EXPEDICIÓ CANADENCA A L'EVEREST

Breu ressenya

Josep Casanovas

L'objectiu inicial d'aquesta expedició era un esperó paral·lel al dels polonesos que condueix quasi directament al cim de l'Everest des de la part alta de la Western Cwm. Finalment, però, es limitaren a fer l'itinerari normal de l'expedició britànica de John Hunt del 1953, i aconseguiren el cim en dues ocasions: Laurie Skreslet, Sundare (3.ª ascensió personal al cim!) i Lhakpa Dorje, el 5 d'octubre, en una ascensió molt ràpida: unes 5 hores dels del camp IV al Coll Sud; la segona cordada que aconseguí el cim l'endemà: Pat Morrow, Pema Dorje i Lhakpa Tshering l'assoliren a les 11.30; Al Burgess, que formava part de l'equip, abandonà a sobre del C IV degut a una avaria de la màscara d'oxigen. A les 6.30 p.m. ja eren de retorn al C II.

Dues escenes de l'ascensió canadenca per la ruta clàssica del Coll Sud (Exp. Britànica, 1953).
(Fotos: Pat Morrow.)

L'expedició va coincidir, en la marxa d'aproximació, amb la catalana i en pocs dies s'establí una gran amistat entre els components d'ambdues expedicions, cosa que creà un clima realment bonic al llarg de tota la nostra estada per aquelles valls.

El 29 d'agost, una allau sepultava a la cascada del Khumbu un equip de transport i morien tres xerpes (*). Dos dies després, la caiguda d'un sérac representà la mort de Blair Griffiths, càmera d'alçada, mentre reparava una secció de corda malmesa per l'allau del 29. Aquest dur cop al final de monsó va impulsar alguns dels components de l'expedició canadenca, en concret sis més un dels metges que no va a poder aclimatar-se, a abandonar: retornar a Kathmandú.

L'equip estava format per: Bill March (cap), Lloyd Gallagher (deputy leader), Laurie Skreslet, Pat Morrow, Alan Burgess, Dwayne Congdor, Dave Read, John Amat, Gordon Smith, Peter Spear (*manager* del camp de base), Steve Bezruchka (metge), Kurt Fuhrich (cuiner del camp de base).

Abandonaren: Rusty Baillie, Dave McNab, Tin Auger, Don Serl, James Blanch, Dave Jones (doctor) i Jim Elzinga.

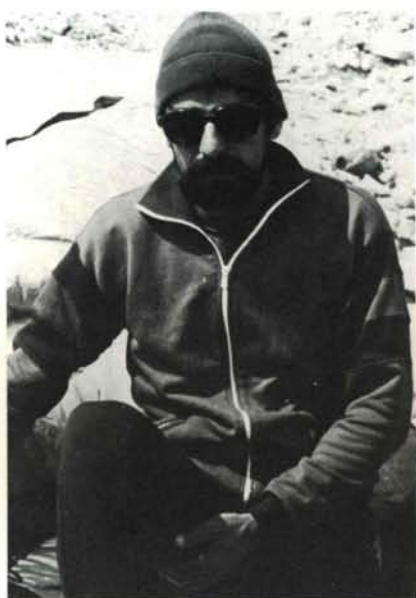
Cal remarcar l'elevat cost d'aquesta expedició que es traduí en un excel·lent reportatge «en directe» de gran part de l'ascensió, en transmissió al Canadà via Satèl·lit.

(*) Pasang Sora, Arg Chuldin i Dawa Dorje.

ALGUNS COMENTARIS SOBRE EL MATERIAL

Equip Material

El xàndal va demostrar un cop més ser una peça pràctica i còmoda. (Foto: F. Sàbat.)

Tant la roba interior de teixit termolàctic com les camises i jersers de llana donaren excel·lent resultat. (Foto: J. Altadill.)

El camp de base estava sobre la glacera de Khumbu. Les tendes eren àmplies i acollidores i resistiren bé les nevades que regularment cobrien la zona. Uns matalassos de neoprè ens permetien descansar sobre el fred i irregular sòl. Els sacs de dormir amb Thinsulate van ser molt útils durant l'aproximació i els primers dies al C.B.; els darrers dies, van ésser complementats amb els de ploma a causa de les baixíssimes temperatures. (Foto: J.V. Ponce.)

La selecció del material és una de les tasques més delicades de totes les que componen la llarga fase previa de preparació d'una expedició. Això ve donat, no tan sols per criteris de qualitat, pes, resistència, comoditat, etc; sinó també pel fet que una part de l'equip cal que sigui dissenyat i encarregat amb un marge de temps molt considerable per tal de cobrir tant els prolongats terminis de lliurament d'alguns materials especialitzats (per exemple l'oxigen, les màscares) que són d'importació, com les eventuais correccions a les quals cal sotmetre l'equip després de les oportunes proves i experiències en alta muntanya.

No sempre és possible de realitzar-les en unes condicions que tinguin una mínima correlació amb les que haurà d'enfrontar-se, per exemple en l'aresta oest de l'Everest; però, si més no, ens donarà una idea de les virtuts i defectes del material assajat quant a comoditat o seguretat, posem per cas.

Molts dels nostres companys de muntanya ens han consultat sobre els tipus i qualitat de material, principalment el personal, que portarem a l'expedició. A continuació només en farem uns breus comentaris, i remetem el lector amb més interès sobre el tema a les descripcions i anàlisis que es puguin donar del material i de l'equip en general en el llibre que, sobre l'expedició EVEREST-82 a l'aresta oest és a punt de ser publicat.

Cordada atravesant el Lho-la, perfectament equipada per a aquest tram de l'itinerari. (Foto: J. Altadill.)

Pujant al camp II, utilitzant la corda fixa. (Foto: F. Sabat.)

Equip lleuger contra el vent i fred moderat en Gore-Tex. (Foto: J. Altadill.)

Alguns dels productes utilitzats:

Sobrebotes, paraneus, sacs de marxa amb THINSULATE (3M), jaquetes d'escalada, sobremanoples, motxilles amb fibra «Cordura», bosses de viatge, «petates» (SERVAL).

Camises, jerseis y mitjons de llana (PULLIGAN).

Roba interior, guants, passamuntanyes, mitjons (DAMART-Thermolactil).

Pantaló i jaqueta de tempesta, pantaló i jaqueta de ploma, amb fibra Gore-Tex i ploma seleccionada, manoples de ploma, sacs de ploma d'alta protecció (Roc Neige-ESQUI I MUNTANYA).

Xàndals de marxa i escalada (Man. Andreu - SPRINT).

Fibres especials (GORE-TEX).

Mitjons de llana (La Artesana).

Botes de marxa (BOREAL).

«Descansadors» (COLL).

Fibres especials (THINSULATE-3M).

Fibra per a cordes estàtiques (Trevira - HOECHST).

Fibra per a cordes dinàmiques (LA SEDA DE BARCELONA).

Confecció cordes i baudriers (ROCA).

Pitons roca i gel, estaques, piolets, martell-piolet, *dead men*, encastadors, rappeladors (vuits), mosquetons, telefèric (FADER'S).

Punys de progressió, llums frontals (PETZL - Exclusivas Carança).

Grampons (CHARLET-MOSER).

Casc (ALEU).

Botes plàstiques amb boti especial (KOFACH).

Tendes Camp de base.

Tendes lleugeres d'alçada mod. Baltoro (YUMA-ALTUS).

Llums, fogons, estufes de gas propa-butà (BUTSIR).

Piles, llanternes (Tximist-CEGASA).

Altimetres (THOMMEN).

Cantimpleres, escudellòmetres (Productos Deportivos).

Ulleres d'alta protecció (Vuarnet).

Oxigen, màscares, vàlvules, etc... (LIFE-Support, Robershaw).

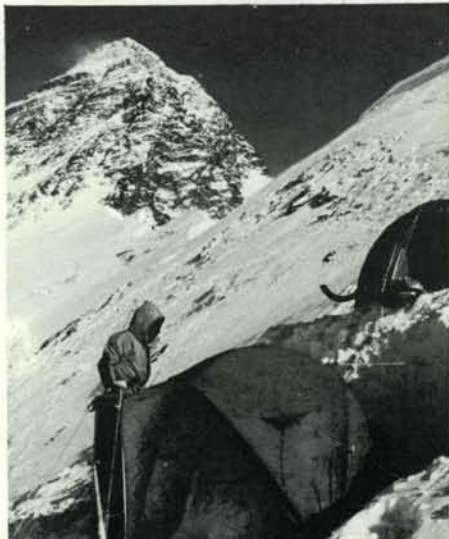
Les cordes fixes eren una garantia de seguretat en front dels fortíssims vents de l'aresta. (Foto: J. Altadill.)

Campament d'alçada. La necessitat de fondre neu per a produir aigua era constant. Aprofitem aci un moment de calma i de solet. (Foto: J. Altadill.)

L'equip de ploma amb capa de Gore-Tex permetia suportar fàcilment baixíssimes temperatures. (Foto: J. Altadill.)

Tendes «Baltoro» al camp III (7510 m). (Foto: J. Altadill.)

PETIT RESUM DE PREMSA

Manuel Cabanillas

Des del mateix dia en què l'expedició es posà en marxa, els mitjans de comunicació —que captaren allò que sentia el carrer— es bolcaren sense escatimar res a conèixer passa a passa el desenvolupament de la primera aventura catalana al sostre del món.

Columnes i columnes començaren a omplir les pàgines de tots els mitjans de comunicació escrita del país. La ràdio també hi va tenir un important paper amb la difusió de comunicats i amb la realització d'entrevistes i de connexions dels dels centres on aquests eren recollits, directament des del peu de la muntanya on es produïen els fets.

Els darres vint dies foren d'una informació febril que, en alguns moments, arribà a col·lapsar les diverses vies de llançament de notes que havia organitzat el Centre Excursionista de Catalunya, C.A.C.

Seria gairebé impossible d'esmentar només quins foren els mitjans parlats i escrits que s'identificaren amb l'expedició. Per tant, que això sigui només un petit reflex del que fou la informació durant el desenvolupament d'aquest primer intent català a l'Everest.

El Correo Catalán

¡Arriba!

Antes del mediodía de hoy, dos alpinistas catalanes quizás habrán plantado la senyera en lo más alto del Everest, a 8.847,734 metros sobre el nivel del mar. Todo el deporte catalán está pendiente de ellos, aupándoles con su esperanza. Lo consigan o no, el intento ya es un éxito. (Ojalá cuando usted lea estas líneas estén arriba.) La prensa, la radio, la calle, hablan de alpinismo, probablemente el deporte con más arraigo en el pueblo catalán.

Con esos dos hombres que andan escalando las heladas paredes de la cúpula mundial está todo el alpinismo catalán: los de antes y los de ahora; los de siempre y los nuevos. Incluso los que no escalamos. Diciéndoles «¡arriba!, ¡arriba!». Con ellos sí que ganamos todos.

Marti Perarnau

(14-X-82)

Sentimiento colectivo de catalanidad

Estamos esperanzados en que nuestros compañeros alpinistas conquisten la cumbre del Everest, pero somos conscientes de lo que representa una empresa como ésta: el riesgo, las dificultades y el esfuerzo continuado de días y meses de vivir en condiciones precarias. Hoy vivimos intensamente los momentos culminantes de la Expedición: los intentos de conquistar definitivamente la cima.

El impacto que está produciendo entre los ciudadanos en general esta gesta alpinista catalana es muy importante porque ha sensibilizado a la opinión pública, que se ha solidarizado con los protagonistas. Ello hace que éstos se sientan apoyados en estas circunstancias adversas por la climatología reinante. Valga, pues, esta Expedición Catalana al Everest-82 para demostrar nuevamente el sentimiento colectivo de catalanidad de nuestro pueblo.

Lluís Puntis i Pujol

(18-X-82)

El Mundo Deportivo

Derecho adquirido

La Everest-82 vuelve a casa. En pocos días su aventura nos será relatada en vivo por los protagonistas de uno de los acontecimientos más importantes vividos en Catalunya desde hacía mucho tiempo.

La difícil montaña se resistió en los últimos momentos y el trabajo realizado no sirvió para hollar la cumbre. (...)

Por la calle, la «voz pública» señala la posibilidad de que esos mismos hombres, vuelvan a la montaña a finalizar la obra iniciada. (...)

A pesar de todo, y conociendo a los hombres de la Everest-82, estoy seguro de que traerán en sus maletas alguna que otra sorpresa. En todo caso, las dudas, no van a durar mucho pues el regreso está próximo.

El Everest es, por lo realizado y por lo vivido, un derecho adquirido de esos hombres que lucharon hasta agotar todas sus fuerzas por un objetivo que ya les corresponde.

Manuel Cabanillas

(2-XI-82)

LA VANGUARDIA

Por qué renunciaron

La pregunta a Xavier Pérez Gil era obligada. ¿Cuál fue el motivo que les obligó a renunciar al supremo objetivo de llegar hasta la cumbre del Everest?

—El motivo fue —explica—, que cuando nos encontrábamos por encima de los 8.500 metros nos azotaba un fuerte viento que calculamos sería de unos 120 kilómetros. Estaban nuestros cuerpos sometidos a una temperatura de 45 grados bajo cero y el riesgo de los aludes era constante. Estas circunstancias adversas fueron las que nos obligaron a retroceder hasta el campamento V, situado por encima de los 8.000 metros. Era un refugio de emergencia, equipado con el material preciso, para emprender un nuevo asalto. Al no encontrar a nadie allí, bajamos hasta el campamento IV, donde nos esperaban Jordi Pons y Joan Ribas, que debían formar el segundo equipo.

Una cita pendiente

—¿Viste cómo Nima Dorje resbalaba y saltaba hacia el vacío?

—No; había desaparecido rápidamente de nuestra vista sin que nos hubiéramos dado

LA VANGUARD PUEDE ESPERAR EL PERIÓDICO de CATALUNYA

BARCELONA - 1
Domingo, 14 de noviembre de 1982
Número 36.236

FUNDADA EN 1881
POR DON CARLOS Y DON BARTOLOME GODÓ

NOVIEMBRE - Número 1.253 - 35 ptas.

Director: Gines Vivanco Sampedro

El montañismo catalán no renu al Everest

dicen...
Martes, 18 octubre 1982 N.º 5.583 - 35 Ptas.

EVEREST: LOS CATALANES SE RINDEN

PUNT DIARI
SUPLEMENT DEL DIUMENGE

GIRONA, 1982
5 DE SETEMBRE
SEPARATA
DEL N.º 1097

EVEREST - 82

COL·LABORACIONS
REPORTATGES
PROGRAMES TV
ENTRETENIMENTS

expedición catalana intentara un nuevo asalto final

La muerte del «sherpa» frustró la gesta a 348 m de la cima (Página 37)

EL NOTICIERO

UNIVERSAL

El Mundo Deportivo

fundado en 1906

ADIOS AL EVEREST

Miljanic, al Valencia
La expedición catalana abandonó el Everest

cuenta. Al llegar al Campo V y comprobar que allí se hallaba todo su equipo personal, fue cuando tuvimos el presentimiento de que algo grave le había sucedido.

La meteorología motivó su abandono. Pero la expedición no ha sido un fracaso: la expedición del CEC ha recibido felicitaciones de toda Europa, ya que haber sobrepasado los 8.500 metros en aquellas condiciones meteorológicas es un éxito. Sólo una expedición, yugoslava, consiguió en 1979 llegar a la cumbre por la vía más difícil, la arista oeste. Otras dos expediciones, japonesa y norteamericana, no lo consiguieron, como la catalana, que ya tiene nueva cita para la primavera de 1984, según el permiso ya concedido por el Gobierno del Nepal.

Luís DUPRÉ
(14-X-83)

AVUI

L'expedició espera que millori el temps per a pujar

Ahir, a l'Everest, les temperatures continuaven molt baixes i els forts vents no cessaven. Els sherpas no tenien ganes de prosseguir, però per altra part encara no havien pres una decisió ferma de tirar-se enrera i continuaven les negociacions. Sigui com sigui, el grup expedicionari català a l'Everest encara tardarà a prendre una decisió ferma,

bàsicament segons el factor temps, i està disposat a esperar que millori.

Per tant, l'espera continua i de moment no hi ha cap termini assenyalat per a prendre una decisió fins que el temps no millori. El que sembla segur és que, si les condicions climàtiques tornen a ser favorables, s'intentarà altre cop l'ascensió al cim de l'Everest.

(17-X-82)

EL PERIÓDICO

No te puedes echar atrás

Sabia que existia una expedición catalana que iba a atacar el Everest, pero ignoraba que ya estuvieran cerca de la cima.

Puedo asegurar que una vez estás en la cima sientes una alegría indescriptible, muy difícil de olvidar. Nosotros ascendimos por la ruta normal, por la que abrió Hillary en su día. ¿Que los catalanes suben por la arista oeste? Esa vía es mucho más difícil, más técnica. Desde luego puedo deciros a todos que si llegan a la cima es un exitazo, es toda una hazaña. Sé lo que significa estar cerca de la cumbre: los nervios y la emoción te comen.

Lo difícil en la escalada del Everest es una vez llegas a los 8.000 metros. Allí puede llegar casi todo el mundo que sea buen escalador, pero de ahí a la cumbre, no lo hace cualquiera. Además, estoy seguro, a la expedición catalana les pasará como a nosotros, que tienen detrás de ellos a miles de amigos, a su gente, a su pueblo y eso te obliga, de-

bes arriesgar mucho, no te puedes echar atrás.

Espero que me despertéis, que EL PERIÓDICO me dé la noticia de que los catalanes han llegado al techo del mundo. ¡Ah! se me olvidaba: la lástima es que ahora no hay tripode, sólo terreno pelado y con nieve, para que aten la senera, como hicimos nosotros con nuestra ikurriña.

Martin Zabaleta
(14-X-82)

Joan Creixams.

Membre del Comité Organitzador, i Manel Cabanillas, cap de premsa, foren els responsables de fer arribar als mitjans d'informació i al públic en general les notícies i vivències de l'expedició de forma diària i immediata. A ells dos el més sincer agraïment per llur esforç i dedicació inesgotables, i per haver mantingut el calli que va fer de l'EVEREST-82 l'activitat alpinística amb més ressò informatiu a Catalunya en els darrers anys.

EXPEDICIÓ CATALANA A L'EVEREST (SAGARMATHA)

Aresta W.

Himalaia Nepal -1982-

Everest-82, primera expedició catalana, vol posar de manifest el seu agraïment a les institucions, organismes, empreses i amics en general que han fet possible que el nostre projecte fos una realitat.

A continuació donem una primera llista de col·laboradors, i demanem excuses per qualsevol omissió involuntària que haguéssim pogut cometre.

Institucions i organismes públics

GENERALITAT DE CATALUNYA
AJUNTAMENT DE BARCELONA
DIPUTACIÓ DE GIRONA
COMITÈ D'EXPEDICIONS DE LA
FEDERACIÓN ESPAÑOLA DE
MONTAÑISMO
NEPAL MOUNTANEERING
ASSOCIATION - Kathmandu
MINISTERI DE TURISME -
Kathmandu
TVE, S.A. - Esplugues de Llobregat

Proveïdors oficials

ANDRÓMACO
ANTIBIÓTICOS, S.A. - Barcelona
BIRBA, S.L. - Camprodon
BOREAL - Villena (Alacant)
CARBONELL, S.A. - Barcelona
CODORNÍU, S.A. - Sant Sadurn
d'Anoia
COMERCIAL SAMID, S.A. -
Barcelona
COMPANYIA D'INDÚSTRIES
AGRÍCOLES - Barcelona
DAMART - Barcelona

DESTILERIAS MOLLFULLEDA, S.A.
- Arenys de Mar
DIETISA, S.A. - Barcelona
Esports SANJUST - Barcelona
Estudi Salvador SERRA, S.A. -
Barcelona
FADERS - Castellar del Vallès
FARMACÈUTIC DR. AGUSTÍ
PERELLÓ - Igualada
FIBRESTER, S.A. - Barcelona
Galetes PUJOL - Camprodon
GAMA TÈXTIL, S.A. - El Masnou
GENERAL ÒPTICA, S.A. -
Barcelona
HOECHST IBÉRICA, S.A. -
Barcelona
HOSPITAL COMARCAL
D'IGUALADA - Anoia
INDÚSTRIES SERIGRÀFIQUES,
S.L. - Barcelona
INDÚSTRIES SERVAL, S.L. -
Barcelona
Internacional de Relotgeria
«LONGINES» - Barcelona
LAB. ARAGÓ - Barcelona
L. GUARRO CASAS, S.A. -
Barcelona
LA ARTESANA - Olot
«LA FAMÍLIA» Productes
alimentaris - Barcelona

LA SEDA DE BARCELONA, S.A. -
Barcelona
LILLY INDIANA, S.A. - Barcelona
MAURI - Barcelona
MERCK; SHARP DOHME de
España - Barcelona
NUTREXPA, S.A. - Barcelona
PRODUCTOS DEPORTIVOS -
Molina de Segura (Murcia)
PULLIGAN - Isidre Jover i
Cia.-Canet de Mar
RHONE-POULENC - FARMA, S.A. -
Barcelona
ROCADOR
S.A. DAMM - Barcelona
SAL COSTA, S.A. - Barcelona
SOLÍS Indústries d'Alimentació -
Barcelona
STARLUX, S.A. - Montmeló
SUCHARD - Barcelona
TRAVENOL, S.A. - Barcelona
3-M. ESPAÑA, S.A. - Thinsulate -
Madrid - Barcelona
ULTIMATE - Anglaterra

Mitjans d'informació

EL PERIÓDICO de CATALUNYA -
Barcelona

LA VANGUARDIA – Barcelona
 DON BALÓN MATCH – Barcelona
 Revista HOLA – Madrid
 MUNDO BLANCO –
 Madrid-Barcelona
 MUNDO DEPORTIVO – Barcelona
 AVUI – Barcelona
 Agència EFE – Barcelona

i, en general, a tots els mitjans
 d'informació, premsa, ràdio i televisió,
 gràcies als quals l'alpinisme català
 obtingué un nivell de difusió mai
 aconseguit fins al moment.

Col·laboradors

Acarin, S.L. – Barcelona
 Aceitunera Alcoyana
 «LA ESPAÑOLA» – Alcoi
 Adolf Valls – Barcelona
 Antoni Olivella – Barcelona
 AIR INDIA – Barcelona
 Altimetres THOMMEN – Barcelona
 Andalusia Farmacèutica, S.A. –
 Barcelona
 BARICENTRO – Barberà del Vallès
 Bateries VARTA – Barcelona
 Bayer, S.A. – Barcelona
 Beecham, S.A. – Barcelona
 Benedi «YUMA – Altus» –
 Saragossa
 Benet Ulecia – Tiana
 Bic – Comercial Laforest –
 Tarragona
 Boehringer, S.A. – Barcelona
 Borges – Barcelona
 Butsir Gas, S.A. – Cornellà de
 Llobregat
 Carançà (Petzl) – Barcelona
 Carles Fabregat – Barcelona
 CATALANA DE
 FOTOCOMPOSICIÓ, S.A. –
 Barcelona
 Cegasa – TXIMIST – Vitòria
 CHISTU Conservas – San Adrià
 (Navarra)
 CLIMAX – Miquel Llebot –
 Barcelona
 CIBA, S.A. – Barcelona
 Comercial FORNESA – Barcelona
 Comercial KETTAL – Barcelona
 Cordes ROCA – Barcelona
 DIRECCIÓ GENERAL DE
 L'ESPORT DE LA GENERALITAT
 DE CATALUNYA
 Dr. Gustin – Barcelona
 El Caserio – Barcelona
 Enric Franch – Barcelona
 Enric Riba (LU3MZ) – Mendoza
 (Argentina)

Ernest Serrahima – Barcelona
 Esportiva AKSA – Barcelona
 Esports Edelweiss – Barcelona
 Esqui y Montaña – Madrid –
 Barcelona
 Estudi SINCRO, S.A. – Barcelona
 Exclusivas TIBIDABO (Tupperware)
 – Barcelona
 Expocom, S.A. – Barcelona
 EXPOCULTURA – Barcelona
 «FARDI» Laboratoris d'Aplicacions
 Farmacodinàmiques – Barcelona
 Ferran Bienert (EA3SF) –
 Llavaneres
 FIRA DE BARCELONA (FIB) –
 Barcelona
 Focica, S.A. «CANON» – Barcelona
 GALLINA BLANCA – Sant Joan
 Despi
 Ganiveteria ROCA – Barcelona
 Gebeco Española, S.A. –
 Granollers
 GORE-TEX – Barcelona
 Hero Conservas – Logroño
 Hijos de Carlos Albó – Daynosa –
 Vigo – Barcelona
 ICI – Farma, S.A. – Barcelona
 I.F. Latino, S.A. – Barcelona
 INDÚSTRIES VALLS, S.A. –
 Igualada
 INDÚSTRIES SERIGRÀFIQUES,
 S.L. – Barcelona
 Jean Clemenson – Chamonix
 Jordi Baleyto – La Llagosta
 Jordi Gómez – Barcelona
 Jordi Riera – Barcelona
 Josep-Maria Àrias – Terrassa
 KUNGA SHERPA – Kathmāndū
 La Eléctrica Embaladora –
 Barcelona
 La Industrial Bolsera – Barcelona
 «LA PIARA» – Barcelona
 La Tenda – Barcelona
 Laboratoris S.A.E. WANDER –
 Barcelona
 Laboratori FOTOFILM, S.A. –
 Barcelona
 Lab. Abelló Adur – Ghivret, S.A. –
 Barcelona
 Lab. Almirall, S.A. – Barcelona
 Lab. Alonga, S.A. – Barcelona
 Lab. Dr. Aristegui, S.A. – Barcelona
 Lab. Cusi, S.A. – Barcelona
 Lab. Dermofarm, S.A. – Barcelona
 Lab. Elmu, S.A. – Barcelona
 Lab. Estedi, S.A. – Barcelona
 Lab. Fides, S.A. – Barcelona
 Lab. Gelos, S.A. – Barcelona
 Lab. Inibsa, S.A. – Barcelona
 Lab. Janssen, S.A. – Barcelona
 Lab. Llorens, S.A. – Barcelona
 Lab. Llorente, S.A. – Barcelona

Lab. Nezel, S.A. – Barcelona
 Lab. Ordesa, S.A. – Barcelona
 Lab. Poussel Amor Gil, S.A. –
 Barcelona
 Lab. Sandoz, S.A. – Barcelona
 Lab. Substancia, S.A. – Barcelona
 Lab. Upjohn, S.A. – Barcelona
 Lab. Wasserman, S.A. – Barcelona
 Lab. Palex, S.A. – Barcelona
 Lainco, S.A. – Barcelona
 Landerland, S.A. – Barcelona
 Luxfer UK. LTD – Anglaterra
 Lluís Casals – Igualada (EA3AOC)
 Lluís Llach – Verges
 Manuel Anglada – Barcelona
 Manuel Cabanillas – Barcelona
 Manuel Sol – Barcelona
 Manufactures Plàstiques ALEU,
 S.A. – Barcelona
 Marasia, S.A. – Barcelona
 Mario Luimau – Mendoza
 (Argentina)
 Massó Hnos. Productos del
 Pescado – Vigo – Barcelona
 Narcise Brugal – Barcelona
 Naturpen, S.A. – Sant Cugat del
 Vallès
 Nicolau Salas – Barcelona
 Papeles SARRIÓ – Leiza (Navarra)
 Pitu Anaya – Castelló d'Empúries
 Politur – Barcelona
 Productos Agda, S.A. – Barcelona
 Productos Selectos del CERDO,
 S.A.
 Rafel Canal – Gironella
 Ramon Baylina – Barcelona
 Riera Marsà – Montornès del Vallès
 Robertshow – Estats Units
 d'Amèrica
 Roc – Dermofarm, S.A. – Barcelona
 SAFYC, S.A. – Balaguer
 S.A. Camp – Granollers
 SACER Sport – Barcelona
 Saló Esport-Hivern – Barcelona
 Schering España, S.A. – Barcelona
 SERIGRAFIA BERENGUER, S.L. –
 Sant Just Desvern
 Sociedad Anma. NESTLE, A.E.P.A.
 – Esplugues de Llobregat
 SPRINT – Germans Andreu –
 Mataró
 SUIMPA, S.A. – Barcelona
 Transports ORFILA – Barcelona
 Ulecia Conservas – Logroño
 VEHILS – Barcelona
 WITCO – Noruega
 ZERKOWITZ – Barcelona

i un especial agraïment a la Federació
 d'Entitats Excursionistes de
 Catalunya i particularment a les
 entitats que han aportat membres a
 l'expedició.

ALPINISME

HIMALAIA

Kusum Kangguru (6369 m)

Un equip d'escaladors bascos, format per E. Olivera, M. Oraien, Alejandro Arranz i A. Zamarbide, la pasada tardor van aconseguir la 1.ª ascensió absoluta del difícil pilar est d'aquest cim, que també és la 1.ª espanyola al cim. També, i anteriorment, havien aconseguit de pujar al Mera Peak, de 6430 m, per tal d'aclimatar-se.

ÀFRICA

Algèria-Hoggar

Ilimane. L'equip dels germans Gallego, el mes de gener d'enguany, aconseguí d'obrir un nou itinerari d'alta dificultat en aquest cim del desert algeri.

Mont Kenya. J. Gálvez i F.J. Orive, de Madrid, obren la via «Oso y Madroño» a la paret del Diamant de la Punta Batian, cim principal del Mont Kenya. Gener de 1983.

AMÈRICA

Argentina-Patagònia

Cerro Torre. Intent d'escalada a la paret O d'aquest cim per F. Aguado i L. Fraga, de Madrid, els quals primer van atacar la paret O del Cerro Adela, on obriren un nou itinerari de gran dificultat fins a pocs metres del cim; van ser-ne rebutjats pel mal temps.

Aconcagua. Durant el mes de gener d'enguany, companys catalans i d'altres llocs d'Espanya han dut a terme diverses ascensions al sostre d'Amèrica. Un grup d'escaladors gallecs superà, amb dos dies i un bivac, la famosa paret Sud d'aquesta muntanya. Manquen més detalls.

ASCENSIONS INSOLITES

Petit Dru. Directa americana, integral, totalment lliure i sol, en 3.30 hores, per Christofe Profit.

El Capitan. The Nose, en vuit hores aproximadament, per Thierry Renaud i un company. Aquest és l'horari més ràpid amb què s'ha fet aquesta via.

ASCENSIONS HIVERNALS EL 1983

PIRINEUS

Neuvielle. J.C. Costa fa, tot sol, la 1.ª hivernal a la via Afanassieff de la paret O del Gran Pic de l'Espasa.

Cregüenya. Carles Vallès del CADE-CEC, fa la 1.ª ascensió hivernal, i al mateix temps 1.ª en solitari, per la via «Felicitats» de la paret Sud de la Maladeta. Gener de 1983.

Pineta. Repetició, en període hivernal, de l'esperó dels Eparrets del Mont Perdut, per A. Cobo i C. Bausà, el mes de març d'enguany.

Gavarnie-Bujaruelo. Ascensió al couloir central de la paret O del Gabietú, per R. Bresco i Joan Quintana del CADE-CEC, que es trobaren a la segona meitat del recorregut amb goulottes de gran dificultat. Març de 1983.

Pallars-Sant Maurici. Subenuix, via «Jolly». Repetició d'aquesta interessant via en període hivernal per J. Tomàs i J.L. Moreno, del CADE-CEC. Març de 1983.

BERGUEDA

Manuel Gaztelu ens comunica l'obertura de tres noves cascades de glaç el passat mes de gener d'enguany, amb què, junt amb les ja obertes també el mes de gener del corrent any per Joan Quintana i els germans de la Matta, es podrà començar a parlar de la 1.ª escola de cascades de

glaç a Catalunya. A continuació relacionem totes les cascades obertes.

Cinglera de Costa Freda*Gran Plateau*

● Cascada Elisabet i Cascada Celesti (obertes per J. Altés i M. Gaztelu).

● Cascada Cameran (oberta per Lluís Mestres i M. Gaztelu).

Petit Plateau

● Cascada Freon 12, Cascada Somni d'Estiu i Cascada Aigua Encantada (obertes Joan i Manuel de la Matta i Joan Quintana).

● Cascada Iriqui (oberta per Joan Quintana, en solitari).

● Cascada Toxto (oberta per M. Gaztelu, en solitari).

Totes foren obertes el mes de gener de 1983, exceptuada la Cascada Toxto, oberta l'any 1982.

L'època idònia, per anar-hi, es podria fixar de mig desembre a mig març.

Les llargades de les cascades oscil·len entre els vint i els vuitanta metres.

L'aproximació es realitza des de l'Hostal Pedraforca, en una hora aproximadament, per la pista forestal de les Pilonas.

ALSP FRANCESOS-Hivern de 1983**Chamonix**

Grandes Jorasses: Linceoul, per la sortida directa, per Christofe Profit i Eric Escofier; 2 hores.

Couloir Central: Mc. Intre-Colton, 1.ª hivernal amb un dia, per Eric Escofier i company.

Mont Blanc: 1.ª ascensió solitària hivernal de l'aresta integral de Peutère, sense arribar al Mont Blanc, per Vincent Finn, que es va esperar al cim del Pilier d'Angle quatre dies, per tal que passés el mal temps.

Pilar Derobé de Fréney: 1.ª ascensió hivernal, per D. Esteve, P. Royer i Eric Escofier.

Supercouloir del Brouillard: 1.ª ascensió hivernal, amb un dia i mig, de l'itinerari de glaç més difícil del Mont Blanc, per Eric Escofier i Christofe Profit.

Mont Blanc de Tacul: Supergoulotte Gides-Modica, la goulotte més difícil d'aquest cim, amb passos en glaç que superen la vertical, per Martial Moïoli i Guilles Coletta

Supercouloir Boivin-Gabarrou: ascensió solitària de Vincent Finn.

Aiguille de Midi: Ascensió solitària al couloir Euxter de la cara nord d'aquest cim, per Vincent Finn.

Aiguille del Dru: 1.ª hivernal de la via Lesueur de la paret nord, en dos dies i un bivac, per Thierry Renaud i Andy Perkins.

Les Droites: Nova via a la paret nord, a l'esquerra de la Boivin-Gabarrou, a càrrec de J. Marigny i companys.

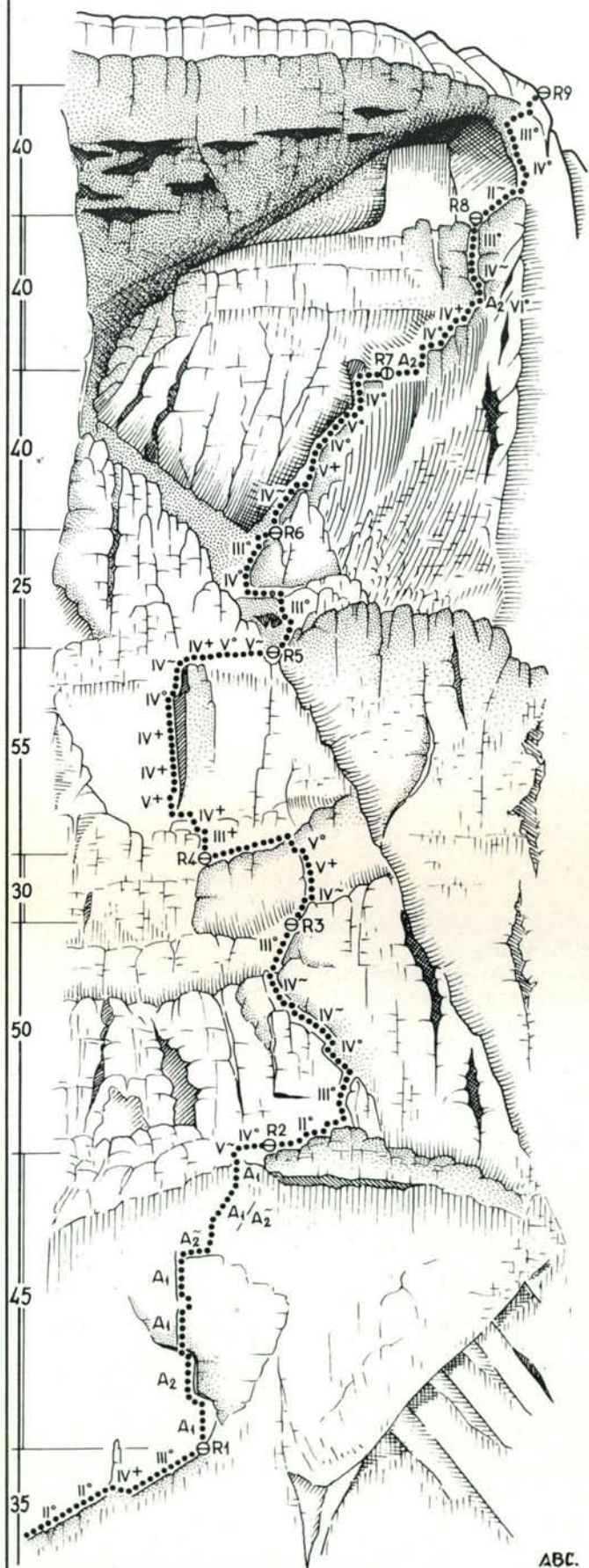
Paret nord: Joan Quintana i Paredes, del CADE-CEC, sol, durant el passat 13 de març aconseguí de combinar les vies Cornau-Davaille i sortir per la Sea Jaksons, «goulotte dels Americans», aconseguint així la 1.ª nacional hivernal d'aquesta paret. El temps emprat va ser de 13 hores des de la rimaia a cim. L'itinerari es trobava en condicions excel·lents.

Pilar ENE Bergland «Messner-Lackner 1969»: 1.ª hivernal per un equip iugoslau, en dos dies i un bivac. Primer de març d'enguany.

Però, potser, l'activitat més destacada de tot l'hivern l'ha portada a terme Christofe Profit, que ha aconseguit empalmar en un sol dia les següents vies:

Les Droites, paret nord, en 2.10 h; Aiguille de Telefre, paret nord; Grandes Jorasses-Linceoul i descens per l'aresta Hirondelles al refugi Leschaux. Enhorabona.

SERRA D'AITANA-PONOTX

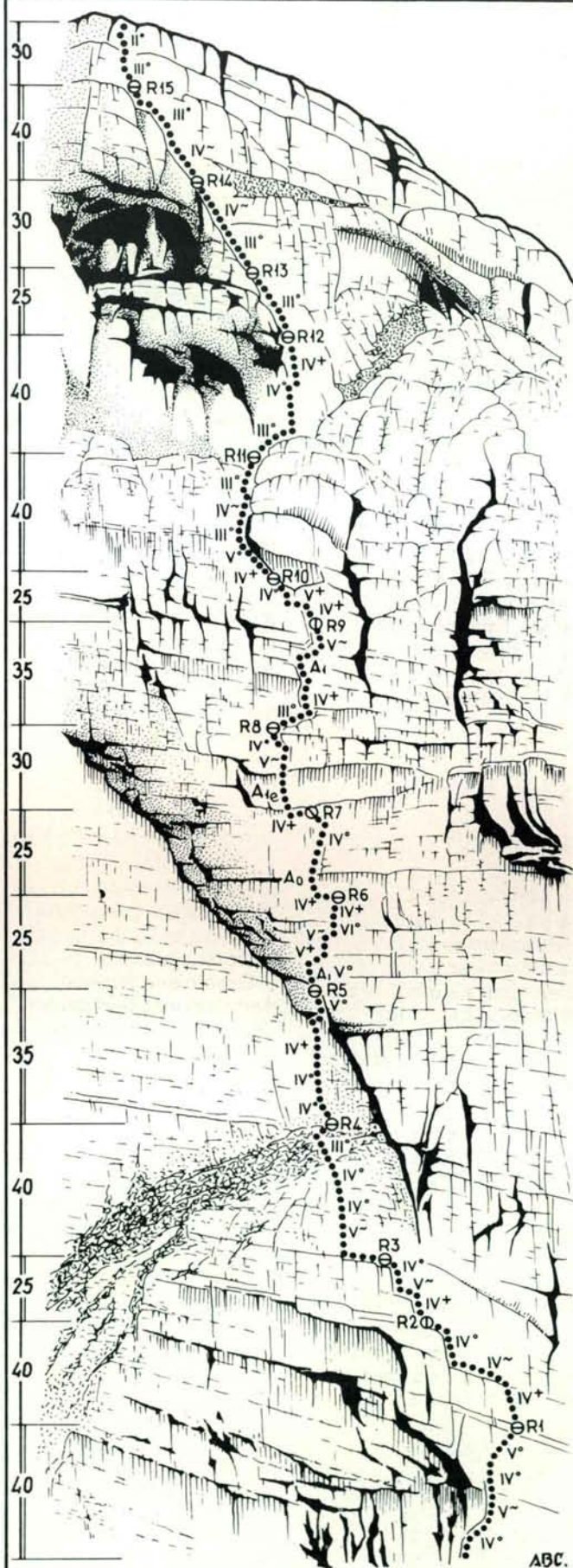

Via «de las Hadas» - 515 m/MD+

1.ª asc.: 7-12-82

Oberta per: Miguel A. Díez-Vives,
Pablo Fernández i Félix Gómez de León.

PENYAL D'IFAC

Via «de los Suizos» - 360 m/MD.

1.ª asc.: 31-3-83. Oberta per: Armand
Ballart, Toni García i Ernesto López.

II CURSA D'ESQUÍ DE MUNTANYA AL TUC DE MOLIERES

El dia 20 de març d'enguany va tenir lloc la II Cursa al Tuc de Molieres, organitzada per la Secció de Muntanya i el C.A.D.E., del Centre Excursionista de Catalunya. La sortida es va donar a dos quarts de vuit del matí, i el recorregut va ser el següent: Boca Sud del túnel de Viella (1626 m), Vall de Molieres, Coll de Molieres (2928 m), Tuc de Molieres (3010 m), Coll Alfred (2849 m), i descens per la vall del Riu Nere fins a la carretera procedent de la Boca Nord del túnel, on es situà el control d'arribada. Hi havia, en total, 1384 m de desnivell de pujada.

Hi van participar dotze equips, amb la següent classificació:

1. Narcís Serrat-Jordi Canals 2.24 h., del C.E.C.
 2. Josep Turull-Lluís Capdevila 2.44 h., del C.E. Terrassa.
 3. Arseni Lago-Lluís Ibáñez 3.13 h., del C.E.C.
- 1er equipo femení classificat: Carme Valldosera-Aurora Hernández 4.48 h., del C.E.C.-C.A.U.A.

Un temps primaveral va persistir durant tota la prova, i l'enllaç existent entre els controls i els Bombers de Viella va proporcionar la cobertura necessària per a casos d'accident.

Tots els equips participants es van classificar dins l'horari establert per l'organització, i arribaren al cim abans de les 4.30 h., marcades com a límit.

El dinar de cloenda, i el posterior lliurament dels trofeus, medalles i regals a tots els equips participants es va realitzar al xalet del C.E.C., de Salardú, on es donà per finalitzada aquesta prova.

Jordi Canals

MEMORIAL ENRIC FONT – PERE AYMERICH

A l'Institut Francès, de Barcelona, i organitzat per la Secció de Muntanya, es va celebrar un acte en memòria dels nostres consocios Enric Font i Pere Aymerich.

Els familiars, amics i coneguts dels dos alpinistes ompliren de gom a gom el local, i escoltaren amb atenció i respecte els parlaments que havien preparat els seus companys, con també presenciaren un complet àudio-visual que resumia les activitats més sobresortints dels dos muntanyencs recordats.

Va presentar l'acte el president de la Secció de Muntanya, i començà, en Josep M.ª Sala, fent destacar la importància que havia tingut, en la vida muntanyenca de l'Enric i del Pere, la dedicació a les tasques socials i de divulgació; és a dir: formar part de juntes del Centre, ser organitzadors i monitors de curssets, rallies, la divulgació d'activitats amb sessions de diapositives o de cinema, amb treballs escrits, etc.; un treball de cara als altres, que no sempre trobem en els muntanyencs de primera fila.

En Josep Abril va fer un esbós biogràfic de l'Enric Font, vist a través dels anys d'amistat forjada en les hores de convivència a muntanya i en els esforços conjunts en les tasques socials. Destacà l'impressionant palmarès alpinístic de l'Enric, orientat a les més grans aventures si la mort no li hagués tallat definitivament el camí.

La trajectòria alpinística d'en Pere fou dibuixada per Conrad Blanch, qui destacà com, en pocs anys, passà de l'espeleologia a l'alpinisme, i es forjà com un muntanyenc complet, d'una duresa fora de sèrie, que el portà a ser company de cordada de l'Enric en les ascensions més arriscades.

En Joan Garrigós, com a president de la Federació d'Entitats Excursionistes, donà la visió del que representaven avui les activitats dutes a terme pels dos companys desapareguts, i com llur concepció de l'alpinisme de punta coincidia amb l'orientació de l'alpinisme mundial, que fugí cada vegada més de les grans expedicions per anar a grups més reduïts, de més mobilitat i amb pressupostos més modestos.

Tancà els parlaments el President del Centre qui agrai, en nom de l'Entitat, l'assistència en aquest acte.

Després es va passar el complet àudio-visual preparat pel company Jaume Ferret, en el que es recollien les principals activitats dels dos alpinistes, des dels anys juvenils fins a la malaurada expedició al Manaslu (maig 1982), de la qual ja no tornaren.

L'acte fou escoltat amb emoció, per tots els assistents.

J. A.

X BIENNIAL DE DIBUIX I PINTURA

Organitzat per la Secció de Ciències i Arts, del 17 al 31 de gener i en el Saló d'Exposicions es va poder admirar una exposició de dibuixos, aquarel·les, olis, pastels, carbons, etc., la major part originals de socis de la Secció, fruit de les sortides de pràctiques mensuals programades per promocionar aquest art a nivell amateur. També hi van concórrer altres socis que practiquen el dibuix, encara que no tenen el costum d'assistir a les excursions al·ludides.

En conjunt, 86 obres que omplenaven el Saló i que feien goig de veure per la diversitat de temes i tècniques emprades; testimonis expressius d'una sensibilitat artística i d'uns paisatges que demà poden ser degradats: de viles,

platges, ermites, que poden sofrir transformacions; per això, el temps pot convertir l'obra en un document històric.

A l'acte de la inauguració va assistir el nostre president, Lluís Puntis, acompanyat del president de la Secció, Josep M.ª Garrut i de membres de la Junta. A l'acte de cloenda, presidit pel vicepresident de la Secció, Antoni Amat, va haver-hi repartiment de premis d'estímul als participants i també una distinció als deu primers classificats del concurs-exposició «Coneixem Catalunya?»

Amb un senzill refrigeri i una amical tertúlia es va cloure la jornada, mentre pensàvem amb la propera biennal.

M.M.

Nota de la redacció

En el propassat número de la nostra revista, corresponent al mes de febrer, vam omitir per error el nom de l'autor de la fotografia que ocupa les pàgines centrals i que es en Jaume Altadill i Clúa.

En compliment del que disposa l'article 21 de la Llei de Premsa i Impremta vigent, donem nota de la composició de l'actual Junta Directiva del Centre Excursionista de Catalunya. President: Lluís Puntis i Pujol, Vice-presidents: Joan de Quadras i Castañer, Emili Civis i Abad, Tresorer: Joan de Ferrater i Casanelles, Comptador: Jordi Mercader i Esplugas, Secretari: Josep Elíasbaan Pau Torrent, Vice-secretaria: Montsió Garcia i Garcia, Bibliotecari: Modest Montlleó i Espasa, Vocals: Hermenegild Carreté i Bisbal, Agustí Jolis i Felisart, Francesc Valls i Bach, Josep Pratginestós i Merlotti, Antoni Abel i Bonada, Narcís Rucabado i Franquesa. A més formen part de la Junta Directiva tots els presidents de secció o de comissió.

Normes de publicació de MUNTANYA. Els autors que vulguin publicar els seus treballs a la revista MUNTANYA han de tenir presents aquestes condicions:

Els articles cal que siguin escrits correctament en català i mecanografiats a triple espai en fulls Din A-4 o foli.

Quan el text haurà de ser escrit en diferents tipus, s'indicarà de la següent manera: subratllat senzill (*cursiva*), subratllat doble (VERSALETA), subratllat triple (CAIXA ALTA) i subratllat ondulat (negreta).

Els mapes, dibuixos i gràfics es presentaran dibuixats correctament amb tinta xinesa sobre paper blanc o vegetal. Les fotografies en blanc i negre i diapositives, duran els seus corresponents i el nom de l'autor, escrits en un full a part.

La Redacció podrà acordar la reducció o modificació d'aquells paràgrafs en què la manca d'espai o la reiteració ho facin aconsellable.

ESPORTS MAÑANES

C/. CANUDA, 26 - T. 318 45 00-318 44 34

- BARCELONA-2

*On hi ha més
Quantitat de
Qualitat*

Vehils

fundat l'any 1908

Plaça Universitat, 7 - Telf. 317.91.86

Parking Plaça Castilla

Portal de l'Àngel, 32-34 - Tels. 317.91.86 - 317.91.90

Parking SABA - Plaça Catalunya

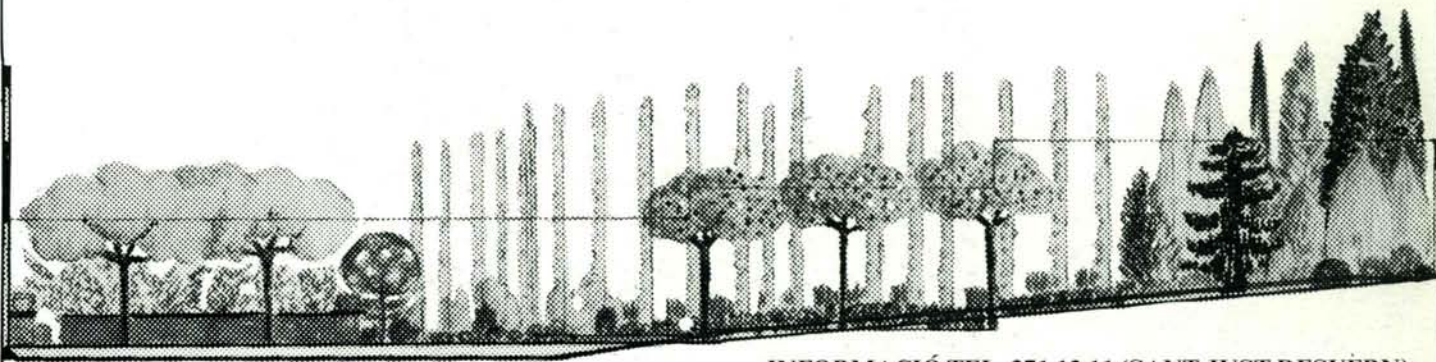
BARCELONA

Disseny de jardins, patis, terrasses, balcons, finestres, entrades...

PROJECTES

- Amb assessorament, per tal que pugueu realitzar vosaltres mateixos el vostre jardí.
- I realització dels jardins en cas que preferiu que ho fem nosaltres.

J. FORNT

INFORMACIÓ TEL. 371 12 11 (SANT JUST DESVERN)

capel·lines i "ponchos" per excursionistes

JABALÍ

FABRICAT PER
MANUFACTURES PLASTIQUES ALEU
BARCELONA

Reinhold Messner

EVEREST EN SOLITARIO

al techo del mundo por el Tíbet

EVEREST EN SOLITARIO

El horizonte cristalino

*Volum de 16 x 23 cm, nombroses il·lustracions
en color i en blanc i negre. 234 pàgines*

Editorial RM

*Passeig de Sant Gervasi, 24
BARCELONA-22*

Aquest llibre, considerat per molts com el millor del seu autor, ens fa partícips de la més increïble empresa de la història de l'alpinisme de tots els temps: la primera escalada en solitari de l'Everest i dels seus 8848 metres, sense portadors i sense oxigen artificial.

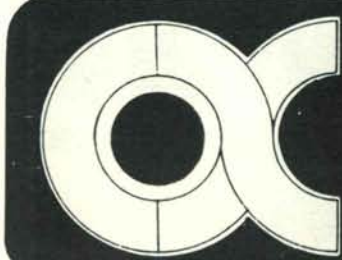
**ESQUI
CAMPING
ESCALADA
SPORTS**

SANJUST

CANUDA, 6-BARCELONA(2)

Tel. 302 36 95

**LABORATORI
COLOR
XICARS, SA**

al servei
del professional
i de l'aficionat
exigent

FOTOGRAFIA A L'ABAST

REVELAT DEL VOSTRE

RODET COLOR

DE TOTES LES MARQUES
35 mm. 126 - 110 - 120

Pts. 117

SEGONES CÒPIES COLOR

DES DE NEGATIUS 35 mm. a 9 x 13

Pts. 29'4

DE LES ALTRES CÒPIES DE MIDES
NO ESPECIFICADES FEM EL

40% DE DESCOMPTE SOBRE
ELS PREUS DEL MERCAT

REVELAT EL VOSTRE CARRET COLOR
DEMANEU

CÒPIES

9 x 13

a 25'8 Pts.

10 x 15

a 27'6 Pts.

ÀLBUMS AUTOADHESIUS

AMB 10 FULLS
a 400 Pts.

DE VENDA A LES NOSTRES BOTIGUES
NO ES SERVEIX PER CORREU

VENDA DE PEL·LÍCULA AGFACOLOR 100

135/36 360 Pts.

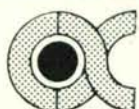
135/24 300 Pts.

135/12 220 Pts.

110/24 300 Pts.

110/12 220 Pts.

AQUEST SERVEI EL FEM NOMÉS A
LES NOSTRES BOTIGUES

**LABORATORI
COLOR
XICARS, SA**

Apartat 57 LA BISBAL D'EMPORDÀ
Tel. (972) 64 06 76

Per a la tramesa per correu
podeu demanar els nostres
sobres de franqueig a destí.

ENVIEU ELS VOSTRES CARRETS O DEMANEU MÉS
INFORMACIÓ A L'APARTAT DE CORREUS O VISITEU
LES NOSTRES BOTIGUES A:

- * Torrent de les Flors, 107 (Gràcia) - BARCELONA
- * Freser, 152 - BARCELONA (Prop Maragall)
- * C/. Carme, 41 - BARCELONA (Prop Rambles)
- * Francesc de Verntallat, 22 - LA BISBAL (Girona)
- * Santa Clara, 60 - GIRONA

**T.V. COLOR
ELECTROPARAMENT
IMATGE, SO, HI-FI
OBERT LA TARDA DELS
DISSABTES
PÀRKING GRATUÏT**

Tràdom

Central: Entença, 24 - Tels. 325 04 45-325 06 86-325 00 16 - Barcelona- 15

Sucursals: **TELEVÍDEO i SO** - Travessera de les Corts, 238 bis - Tel. 230 92 07
(només Imatge i So) **Barcelona- 14**
Major de Gràcia, 48 - Tel. 218 79 40. **Barcelona- 12**
Sant Josep, 7 - Tels. 873 97 49-873 25 48. **Manresa**
Sant Magi, 27 - Tel. 804 39 00. **Igualada**
Cardenal Remolins, 15 - Tel. (973) 24 77 38. **Lleida**

OFERTA ESPECIAL «TARDOR-83» PER ALS SOCIS D'AQUESTA ENTITAT

ELECTRODOMÈSTICS

	Ptes.		Ptes.
Cafetera TORNADO MC-8	9.950	Nevera BALAY-LINX 310 l., 2 p. i conge-	
Rentadora CORBERÓ, càrrega superior . . .	35.900	lador d'alumini	39.980
Rentadora CORCHO, càrrega frontal		Nevera CORCHO 240 l.	29.900
4 preses	29.900	Forn BALAY-LYNX 269	14.980
Cuina CORCHO 3 f., sencera	16.300	Cuina de placa («encimera») 4 f.,	
Campana MEPANSA 60 cm	6.900	acer inoxidable	9.500
Rentavaixelles BALAY-LINX	43.700	Vídeo BETAMAX	89.800

**A més, per a compres de més de 50.000 ptes., regalem una
cafetera elèctrica MOULINEX**

LIQUIDACIONS

- Liquidació d'existències T.V. ZENITH { 14" 35.000
20" 48.500
27" 59.800
- Per renovació d'existències d'aparells HI-FI, liquidem: VIETA, MARATZ, PIONER, KENWOOD, PHILIPS, AIWA, BANG & OLUFSEN, EUROPHON, SONY, SANYO, i SONITRON.
- Per Exemple: Equip VIETA bàsic (platina, amplificador, 2 caixes) . . . 29.500 pts.
Receptor PHILIPS 5 presintonies + 2 bafles + plat VIETA
i càpsula SHURE 36.860 »

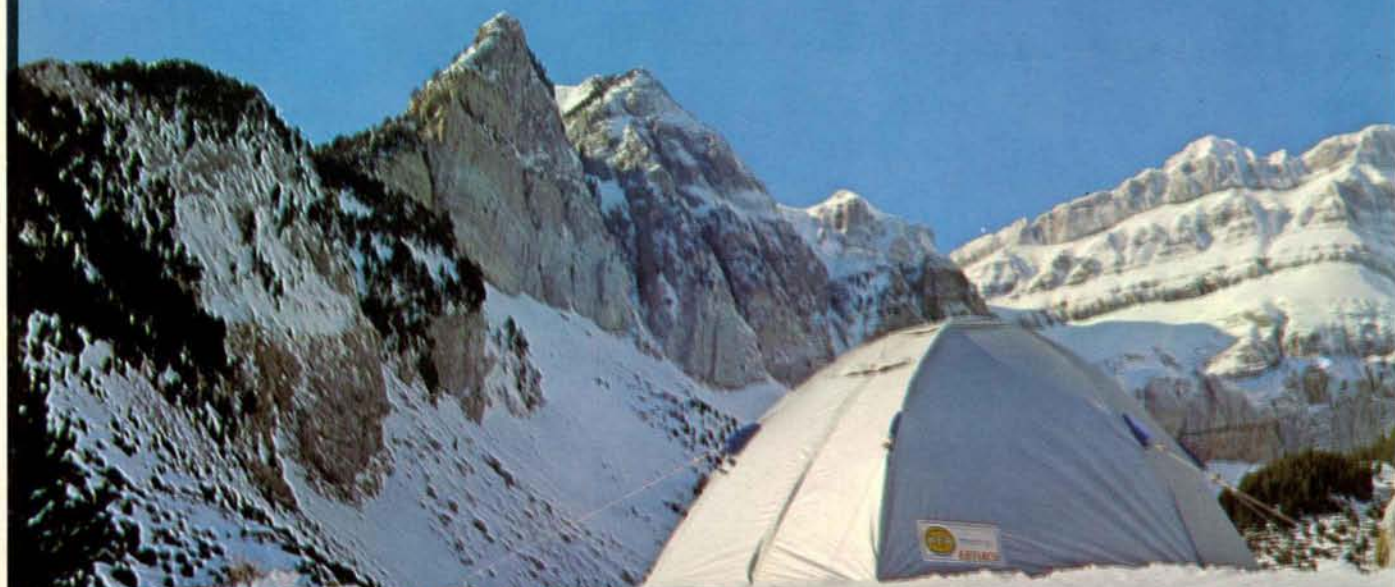
SECCIÓ DE MÚSICA

- Pianos nous, d'estudi i de concert, des de. 164.000 »
- Orgues de moble, des de 39.500 pts. fins a 1 milió.

TOT A TERMINIS... I SENSE ENTRADA!!

AVÍS: Com és costum, li recordem que per a beneficiar-se d'aquesta oferta cal la presentació de la nostra **TARJA DE COMPRADOR** o la de l'empresa o entitat a què pertanyi, en els casos excepcionals en què l'hem acceptada com a tal, i si no la té, li preguem que presenti l'acreditatiu de pertànyer a una empresa o entitat associada al nostre sistema de vendes.

«Los «CINCO ESTRELLAS» de las cumbres.»

TENDES D'ATAC

MC.KINLEY * PAMIR * TÚNEL

Una tenda d'atac constitueix la manifestació extrema d'un disseny especialitzat.

Mc. Kinley

La sèrie que us presentem ací és la resposta més avançada al principi que considerem bàsic en el disseny de material per a l'alta muntanya: màxima seguretat i confort, amb el mínim de pes.

La seguretat és el primer punt de la nostra escala de valors. La tenda d'atac ha de ser mecànicament estable, impermeable al cent per cent, a l'aigua i al vent, i resistent al desgast. En això hem anat més enllà que ningú més en exigències. Hem aconseguit que seguretat i pes siguin òptims. Amb l'adopció de geometries d'un elevat coeficient de penetració aerodinàmica, arquitectura elàstica, vents amb tracció directa de l'estructura i robustes corretges d'ancoratge al sòl, garantim un conjunt estable en rufagades de 60 nusos.

Pamir

En una tenda de material sintètic, diferentment del cotó, la impermeabilització s'obté mitjançant una capa de plastificant. Hem seleccionat el millor. El nostre recobriments exclusiu de poliuretà, per la seva superior resistència a l'abració i a l'envelliment, és l'última revolució en la tecnologia de plàstics.

Per aconseguir el nostre objectiu d'una major habitabilitat i un més gran confort hem adoptat geometries cilíndriques o hemisfèriques que proporcionen un volum disponible molt més gran que les triangulars o còniques d'igual altura. L'habitable interior «respira» sense absorbir i, així, suprimeix la condensació. La cambra d'aire aïllant ha estat sobredimensionada per augmentar-ne la capacitat tèrmica i ha estat proveïda de ventilació encreuada regulable per tal de desplaçar el vapor d'aigua abans de la condensació.

Un detall important, menyspreuat fins ara, ha centrat el nostre esforç: l'habitabilitat en hores diürnes de repòs sota el fort sol de l'alta muntanya a l'estiu. El nostre recobriments de poliuretà inclou com a novetat original una dispersió coloidal d'alumini. A causa del seu poder de reflexió, l'alumini aconsegueix de mantenir la temperatura interior entre 25-27 graus centígrades, en comparació als 30-33 graus centígrades que s'hi assoleixen en tendes de color convencional.

Túnel

Unió de dues tendes Pamir

HIDALGO, S.L. CASA ARTIACH

PRIMERA INDÚSTRIA ESPORTIVA ESPANYOLA

FUNDADA EL 1928

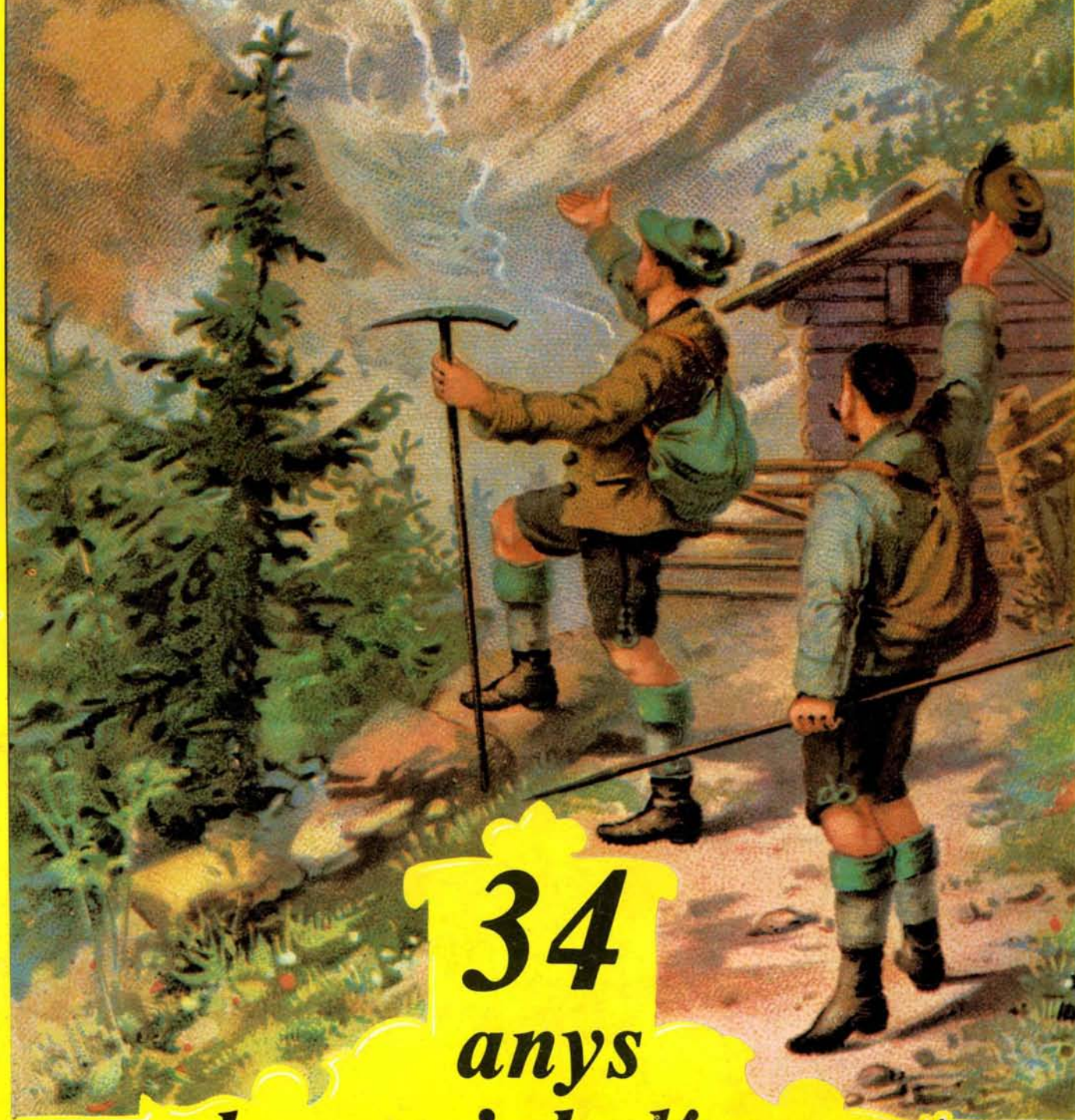
Florida, 1-5 - Apartado 610 - Tel. 42 11 00 - Zaragoza-8

DEMANEU-LES AL
COMERÇ ESPECIALITZAT

Deportes Martín

PLAÇA URQUINAONA, 7 - Telèfons: 301 45 76 - 301 60 45 BARCELONA-10

Tots els esports Col.laboradors
de les expedicions
ACONCAGÜA 80
YUKON 81

34

anys

al servei de l'esport